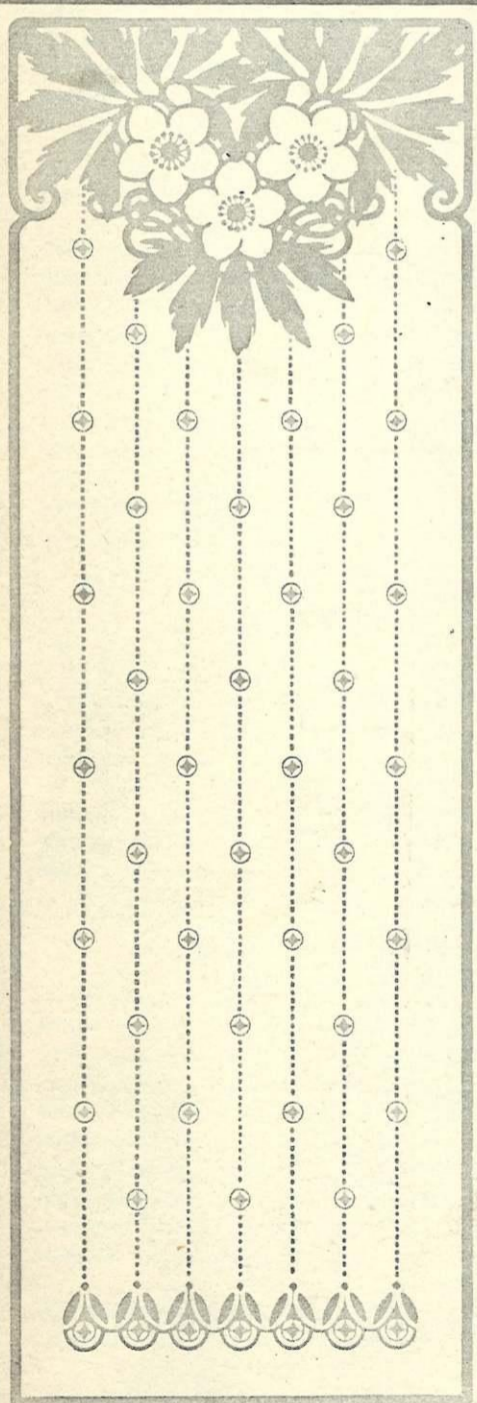

FP 431
Först
So.

IDUN JULEN 1910

UTGIFVARE:
**JOHAN
NORDLING**
PRIS · 1 · KR.

TJUGUFJÄRDE **IDUN** 1911 ÅRGÅNGEN

AFSEVÄRDA UTVIDGNINGAR OCH INTRESSANTA NYHETER

IDUN, DE SVENSKA HEMMENS TIDNING, nalkas nu med snabba steg sitt kvartsekelsjubileum, men känner sig ungdomligare och handlingskraftigare än någonsin. Årens lopp och efterföljarnes mängd ha icke i något afseende förmått rubba det oomstridda sakförhållandet, att Idun genom sina förbindelser med

våra allra främsta litterära och konstnärliga krafter

står högst i ledet af illustrerade svenska veckotidningar. Denna plats skola vi också veta att häfda och bibehålla och bedja att här få antyda några af de anstalter vi träffat, för att göra Iduns nya årgång till en ousbärlig vän och glädjespridare i

alla kulturintresserade svenska hem.

Vi vilja då först tala om de direkta utvidgningar, vi beslutit, för att vid sidan af det sexton-sidiga hufvudnumret, som allt framgent skall spegla de bärande kulturella strömningarna och hemmets vitala intressen, utan någon sorts prisförhöjning bereda våra läsare förmånen af tvänne nya månadsbilagor förutom de redan befintliga: **Iduns Romanbibliotek** och **Iduns Hjälpreda för Hemmet**. Från och med jan. 1911 kommer nämligen att i början af hvarje månad till alla våra abonnenter gratis medfölja en fyrsidig

Iduns Mode- och Handarbets-tidning

redigerad af *Else Kleen* (signaturen *Gwen*)

den på detta område så högt skattade specialisten och hvilken i bilder och text vill bjuda en praktisk vägledning för hemmen på säsong-modernas och toalettförfrågornas viktiga område.

I den senare hälften af hvarje månad medföljer till alla likaledes gratis en fyrsidig illustrerad

Iduns Ungdomstidning

en, som vi hoppas, kärkommen gåfva till det uppväxande släktet i hemmen, där vi komma att bjuda på en god, frisk och underhållande läsning, afpassad för såväl gossar som flickor i åldern 10—15 år.

Bland skönlitterära bidrag från flera af våra yppersta författare, som redan hvila på vårt bord, önska vi i allra främsta ledet framhålla den cykeldikter

Sångerna om hemmet

af *Oscar Stjerne*

hvars inledningssång inflyter redan i första januarinumret för att sedan succesivt efterföljas af cykelns öfriga sånger under årets lopp. Vi våga tryggt påstå, att sällan har det svenska hemmets och den svenska jordens lof sjungits i mera inspirerade och hjärtegräpande toner än i dessa formfulländade strofer af den utmärkte värmlandsskalden, och vi äro öfvertygade att deras publicerande genom de svenska hemmens tidning kommer att samla en verklig nationalfond af tacksamma känslor åt deras författare. För att ytterligare höja värdet af den enastående diktcykeln ha vi gått i författning om en värdig konstnärlig utsmyckning af de skilda sångerna.

Angående Iduns innehåll i öfrigt meddelas, att vi äfven år 1911 komma att fortsätta den serie månatliga prisuppsatser under rubriken

Årets tolf kapitel

som slagit så lifligt an. Därvid utdelas hvarje månad ett pris af 100 kr. eller sammanlagdt

1,200 kronor i pris

för de bästa artiklarna öfver följande ämnen:

JANUARI: INFÖR BARNENS FRAMTID. Ett kapitel om föräldrars plikt att stöda och råda sina barn vid valet af lefnadsbana samt en utredning af frågan om och när skuldsättning för de ungas utbildning kan anses tillbörlig.

FEBRUARI: SVENSKA KVINNAN I BRONS. Ett kapitel om lämpligheten af ett svenskt kvinnligt äreminne som motsvarighet till de många som rests öfver manliga förtjänster jämte motiverade förslag till värdiga föremål.

MARS: VECKODAGARNES KRONA. Ett kapitel om söndagens bästa utnyttjande.

APRIL: "DET VÄRSTA AF ALLT!" Ett kapitel om tjänarinnefrågan i belysning af det nuvarande sociala läget samt om behovet af nya lagstiftningsformer för aftal mellan husmödrar och tjänarinnor.

MAJ: STADEN ELLER VILLASAMHÄLLET? Ett kapitel om stadsråden och förstadsvillan, deras företräden och nackdelar samt ett svar på frågan: hvilken af de båda erbjuder de bästa förutsättningarna för ett lyckligt familjelif?

JUNI: I PARSELEN. Ett kapitel om en rationell arbetsfördelning mellan kvinnan och mannen.

JULI: I NATURENS SKOLA. Ett kapitel om våra barns rätta umgänge med växterna och djuren.

AUGUSTI: I GIFTASTANKAR. Ett kapitel om utstyrelse, bosättning och huslig ekonomi för oerfarna unga människor, som stå i begrepp att bilda eget hem.

SEPTEMBER: PASSAR — PASSAR INTE... Ett kapitel om tillbörliga konvensansformer för det moderna umgängeslivet vid fester och i hvardagslag, vid bröllop och begravingar, vid visiter och mottagningar, i restauranger och teatersalonger, hemma och på resa.

OKTOBER: DEN FÖRSVUNNE RIDDAREN. Ett kapitel om den manliga artighetens dekadens och om kvinnornas skuld däri.

NOVEMBER: MÅNGA BÄCKAR SMÅ... Ett kapitel om de ungas uppfostran till sparsamhet och klok hushållning.

DECEMBER: ORIGINAL ELLER KOPIA? Ett kapitel om kvinnornas omstridda förmåga af själfständigt konstnärligt skapande.

Iduns Romanbibliotek inledes på nyåret med en ny roman af den för sin underhållande och fina berättarkonst hos vår läsekrets så populära författaren till "Lyckans vägar" benämnd

Tantalus.

En berättelse af *Ernst Lundquist*.

Härefter följer en i sitt slag icke mindre fängslande lifsbild af en af våra noblaste författarinnor:

Ulla Grip

En roman från förra århundradet

af *Vilma Lindhé*

med de till hvarje kvinnohjärta talande underafdelningarna: **Ungmön. Måkan. Modern.**

Med anledning af den stora Internationella Kvinnorösträttskongressen, som den 12—18 juni nästa år för första gången kommer att afhållas i Stockholm, ämnar Idun i början af juni i utvidgad format och konstnärlig utstyrelse utge ett

Iduns kongressnummer

med ett innehåll, som uteslutande kommer att gruppera sig kring den svenska kvinnorörelsen. Som ett bidrag af synnerligt intresse för detta nummer förbereda vi en serie uttalanden från framstående anhängarinnor af den kvinnliga rösträttsrörelsen öfver ämnet: **Hur jag blef rösträttskvinna** och ha vi till denna enquête redan erhållit löfte om bidrag från ett flertal representativa pennor, bland hvilka kunna nämnas författarinnorna d:r *Selma Lagerlöf*, *Ellen Key*, *Jane Gernandt-Claine* och *Elin Wägner*, professorskan *Agda Montelius*, doktorerna *Lydia Wahlström* och *Karolina Widerström*, frökarna *Anna Whitlock* och *Signe Bergman* m. fl.

Dessutom erhålla alla prenumeranter det för sin höga konstnärliga och litterära halt välkända

Iduns Julnummer

med omväxlande bidrag af våra mest framstående författare och konstnärer.

I den fasta redaktionen kvarstå som ledande krafter våra bepröfvade medarbetare redaktör *Ernst Högman* och författarinnan *Elin Wägner*. Nyutkommen litteratur granskas af författarinnan fröken *Gertrud Almqvist* samt seminarieadjunkten fröken *Marie Louise Gagner* (för ungdomslitteraturen). Iduns Hjälpreda och Köksalmanack med matsedlar för hvarje dag året om redigeras allt fortfarande af den framstående Husmodersskole-föreståndarinnan fröken *Elisabeth Östman*. De mycket omtyckta

Veckopristäfflingarna på tids-fördriftsafdelningen

fortgå med idel nya och roande uppgifter i hvarje nummer och med många trefliga pris.

I detta sammanhang bör ej heiler vara ur vägen erinra om, att under det nu ingående året skola afgöras de tvänne af Idun utlysta stora pristäfflingarna för till dels **en framstående originalroman för Iduns romanbibliotek**, dels en **nationell svensk opera**, vid hvilka täfflingar sammanlagdt utdelas

13,500 kronor i pris.

Iduns Kvinnliga Akademi kommer äfven under år 1911 att förfoga öfver det s. k. **Idunpriset på 1.000 kronor** "till belönande eller främjande af någon förtjänstfull kvinnlig gärning".

Som våra läsare alltså behagade finna är det med ett sällsynt rikt program vi ämna tillgodose Iduns 24:e årgång, hvarför redaktionen vågar hoppas att vid det snart inträffande årsskiftet få hälsa tusentals nya vänner välkomna till en läsekrets, som sedan länge omfattat flertalet af de bildade svenska hemmen.

De fullständiga prenumerationsavgifterna för Iduns olika upplagor 1911 ställa sig sålunda:

	1/1	1/2	1/4
IDUN , vanliga uppl. kr. 6:50	3:50	1:75	
" praktupplagan "	8:—	4:25	2:25

Allt med postbefordringsavgiften inberäknad. Lösnummerpris blir, med undantag af kongress- och julnummer, som förut 12 öre.

JOHAN NORDLING.

Hufvudredaktör och utgivare.

Tidens Salbammer 1910

udgivet af
Johan Nordling

J. N.
10

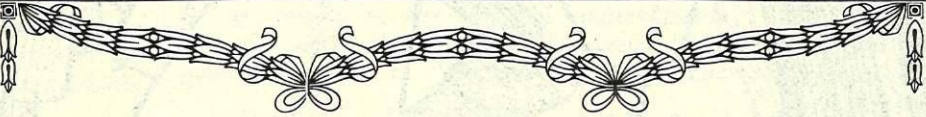
Innehållsförteckning.

DEN gamla mor Jul; dikt af OSCAR STJERNE. Illustrerad af DAVID LJUNGDAHL. — I vård och vako en berättelse från i julas af CARL LARSSON i By! Illustrerad af GUNNAR WIDHOLM. — Jul och nyår; en kulturhistorisk skiss om julseder och julfirande af ERIK BRATE. Illustrerad af INGEBORG UDDÉN. — Nåd för rätt; julhistoria af GUSTAF ULLMAN. Illustrerad af ANNICKA ÖMAN. — Julgästen; af HENNING BERGER. Illustrerad af A. TÖRNEMAN. — De små julgranarna; af ANNIE ÅKERHJELM. Illustrerad af BRITA ELLSTRÖM. — Tre julmotiv; af ANDERS ÖSTERLING. Illustrerad af VIKTOR ANDRÉN. — Jag står vid hafvet...; dikt af JANE GERNANDT-CLAINE. Illustrerad af VIKTOR ANDRÉN. — Gammalt i världen; af LUDVIG NORDSTRÖM. Illustrerad af LEON WELAMSON. — Stjärngossarna; af ULLA LINDER. Illustrerad af A. ÅKERBLADH. — Två vänner; berättelse af GUSTAF HELLSTRÖM. Illustrerad af DAVID LJUNGDAHL. — Den fromme Erik; af MARIKA SJERNSTEDT. Illustrerad af ARTUR SALÉN. — På hemmet; af ELF NORRBO. Illustrerad af LEON WELAMSON.

*
Titelblad af VIKTOR ANDRÉN.

*
Klichéerna utförda å A. Börtzells Tryckeri A.-B.

*
Wilhelmssons Boktryckeri A.-B., Stockholm 1910.

DEN GAMLA MOR JUL

Af OSCAR STJERNE.

OCH SE, som vintern skrider,
vår jul oss möter än en gång
med skog i hvitt, med bjällersång,
med köld så kinden svider.

Den gröna gran små slarfvar
dra hem mot stuga röd och grå
och sätta kärfvar upp åt små,
åt snattrande små sparfvar.

Och folket muntert knogar
med kära bördor hemmets led
i vinterkvällens stora fred
kring rimfrostdrädda skogar.

Hur vänligt ljusen glimma
med tal om jul och hem och härd
i vinternattens tysta värld
bak frusna rutors imma!

Då tycker jag mig möta
de flydda års mor Jul igen.
Till hvarje gård hon vandrar än,
hon mycket har att sköta!

Kring henne puttra pannor
med doft af skinka, fisk och gröt,
och julebrygden sjuder söt
och stark i krus och kannor.

Och bord och bingar digna
i stuga, lagård, stall och skjul,
och folk och kreatur mor Jul,
den vänliga, välsigna.

En äkta lantlig möra
med kinden varm af spiselglöd,
hon bjuder häfvor, tröst och bröd
åt både små och stora.

Då tycker jag mig råka
min fosterbygds mor Jul på nytt —
om allt som händt, då åren flytt,
vi mycket ha att språka.

Då hviska vi förtroligt
om barndomsårens lek och fröjd —
mor Jul hon lyssnar glad och nöjd
och småler mildt och soligt.

Så biktas månet minne
från lefnadskampens bittra år:
ack, lifvet slog med sorg, hvars sår
än svida djupt därinne.

Jag snyftar: allt var villa,
i kras gick allt jag vackrast drömt.
Hon småler lugnt och modersömt
och säger mildt och stilla:

Ni mänskobarn, ni stora,
ni stackars dumma barn, se allt,
som togs, ges åter: Tusenfaldt
er ges hvad ni förlora.

Den tanke, ni trott jordad,
ert slagna mod, ert framtühshopp
i blom och barn skall spira opp,
när tiden är fullbordad.

Hvad höst och storm vid tårar
ref af, refs endast af att gro
i vinternatt i stjärnero
för nya, högre vårar.

Se därför jag ock tänder
mitt vinterbloss till sommarpris.
Man måste skåda blid och vis
på allt, som sker och händer!

Jag ler som den, som lefvat;
när seklen gått med dån och sus,
som sett, hur lif ur mull och grus
mot högre ljus sig trefvat.

Det är mor Jul, som talar.
När smärtan svider i ett bröst,
hvad ljuflig tröst i moderns röst,
hur hvarje ord hugsvalar!

Det är mor Jul, den gamla,
så evigt ung med blick så blid,
med barm nog varm och rik och vid
att hela släkten samla!

När julens träd hon tänder,
som barn vi le med våra barn
mot grönska, ljus och glittergarn,
mot drömmens morgonländer!

(Illustrator: David Ljungdaht.)

I JULAS var det ovanligt vackert på jul-
aftonen och julnatten.

På julkvällen, sedan vi ätit gröten och sjungit julpsalmen och redde oss att gå till hvila, fyllde jag ett-stenfat med gröt och gick ut för att fägna gårdstomten. En sådan gudomligt vacker natt! Månen var gömd af en hinna af moln, jämnt och fint väfd som ljust vadmal, och hela himmelskupan syntes mig lysa. Ljust kom ingenstädes ifrån, det jag kunde se. Det var öfverallt, det kom ofvanifrån, från sidorna och från den vackra, hvita marken. Det kastade ingen skugga, utan det var lika ljust på alla sidor af huset. Skogen stod så tyst och allvarsam på andra sidan egan, och gärdsgårdar och stängsel rutade hela den ljusa slätten, där byarna lågo i olika mönster som en vacker bönmatta, som sträckte sig så långt mitt öga nådde, och det var långt det i denna vackra, ljusa natt. Det lyste ur alla gårdar och stugor, ett ljus, som såg så rent och nytvaget ut, därför att jag visste, att nu i kväll voro alla veckar putsade, alla lampor rena, alla fönster och alla gardiner rena och nytvättade. Men ändå blänkte stugfönstren gula och skumma emot det vackra mjölkhvita ljus, som himlen och jorden utsände.

Fram öfver egan emot skogen krökte sig ett räfspår som en vackert buktad kedja, de närmaste länkarna däri stodo nästan djupblå mot det hvita, men de ljusnade längre bort, tills de sista glimrande och skälfdde och flöto ihop för ögat. Så vackert aunting var! Jag fick nästan tårar i ögonen inför räfspåret, för att det krökte så vackert och förtonade så fint. Och jag undrade, om räfven, som gått där, fått någon föda i kväll. Hade jag fått se honom just då lunka iväg inåt skogen med ett af våra värphöns, hade jag ingenting sagt, utan bara tänkt, att han skulle ha sitt han också i denna signade natt.

Och så tyst och stilla! Alla ljud, som mitt öra annars brukar fånga om nätterna, hvilade. Ingen bjällra sjöng bort på heden, ingen dräng i byarna hvisslade, och ingen flickröst skrattade, och jag lyssnade fåfängt efter den där vemodiga melodien, som jag vant mig att höra, sjungen af en altröst, bäras af östan öfver till vår gård ifrån grannbyn. Ingen lyktra skred mellan husen, svängande i takt och skuggad af bärarens kropp.

I ladugården och stallet var det tyst och fridfullt, en rofull tystnad, som endast väfagnad och jul förmå ge. När jag lyssnade utanför stalldörren, hörde jag hur hästarna skuro fodret med ett kraftigt malande ljud, och jag kände igen deras särskilda sätt att tugga. Jag hörde hur »Bule» tuggade lång-

samt med ett mörkt ljud, som gamla hästar få, och jag hörde de båda yngre mala med raskare takt. Emellanåt dunkade det till i halmen, då böto de om fot. Med örat vid lagårdsdörren hörde jag korna idissla med ett säfligt jaskande läte. Det lät så smordt och belåtet. Och mitt hjärta gladdes åt ron och belåtenheten, åt tystnaden och skönheten öfver all nejden och åt att det var jul. Det var riktig julstämning, som det endast kan bli på en bondgård, där den delas af både folk och djur.

På logen lågo drösarna med mjuka runda former, och kärfvorna hängde ned från skånet med ett mjukt fall. Där var det också så skönt och tyst. En liten rätta pep i en vrå, men det störde inte alls. Jag log åt pipet och lofvade, att i natt skulle hon få äta så mycket hon ville. I natt skulle vi vara vänner alla, som lefde på gården, både folk och få.

Jag ställde gröten på golfvet. Den låg hvit och god i fatet, och smöret rann i gula rännilar öfver det hvita. Vackert det med. Men så kom jag att tänka på, att jag bra gärna skulle vilja se tomten för en enda gång, och så bar jag ut gröten igen och ställde den utanför väggen i en malmskrinda och gick tyst bakom en bodknut.

Där stod jag och njöt af all skönheten och hörde tornuret slå borta i kyrkan, svagt och överkligt — tänk, att det hördes ända hit! Jag försökte räkna slagen, men tappade bort mig. Men det var nog tolf, för det var bra många. Jag stod och tänkte på hästarna och korna, på räfven, som gått öfver egan, och på alla människor jag kände, en och en, och på alla andra i klump. Ljusten voro släckta i gårdarna nu öfverallt. Jag var bestämdt den enda, som var vaken, och jag kände mig stort och stolt ensam. Allting var så tyst och luften så stilla, att jag nästan visste, att i en sådan natt skulle nog någonting underligt hända, och jag nämades inte röra mig för att inte störa jordens andakt och skrämja bort det, som skulle komma.

Men så kom jag att titta åt logen till. Hjärtat stannade ett ögonblick, och jag höll andan ofrivilligt. En skugga smög sig efter logväggen fram till skrinkan, där jag ställt gröten. En lång mager mansskepnad, klädd i grått vadmal, tyckte jag, men jag såg logväggens springor och såtar tvärsigenom den gråa skuggan. — Tomten! Ändtligen. Hjärta och andedräft befriades och flögo iväg, pulsen bultade och blodet susade. Så fick jag då ändtligen se honom, och nu samlade jag hela min själ i ögonen. Jag glömde allt och bara såg. Han var inte lik en tomte, som man ser den ritad af Jenny Nyström. Den här

var klädd i grå långrock, snörsockor af svart tyg och en mössa med ett sälskinsbräm, som gick fram till skärmen och där knöts med ett svart band öfver hjässan. Och han såg inte ut att vara mer än omkring 40—50 år. Han var litet lik min far, fast skägget var olika. Det gick bara under hakan. Då visste jag med ens, att det var farfar. Och jag sökte erinra mig allt, som jag hört berättas om farfar, men jag hann inte med stort, förrän jag fick

Så kom den fjärde. Han var lite lik Linné, det var kanske mest för halsduken, den granna rocken och det prästerliga utseendet. Han hade käpp med silfverknapp och en liten bergsmanshacka i ett läderbälte. Det var farfars farfars far. Han nickade och satte sig, och så kom den femte. Han såg fattigare ut än de förra, och dessutom var han halt. Jag hade ofta undrat, hvarför farfars farfars farfar inte behöft gå ut i kriget under Karl

1600-talet odlat mera jord och byggt sig en nygård. Han bar en stor värja instucken i en träbalja och fäst vid ett bredt skärf af gult läder, som knarkade med ett torrt ljud, då han rörde sig.

När de alla sutto, frågade han sin son, den halte: »Hafver något timat i skågen sedan vi senast råkades, min sän?» »I skågen är allt väl, fader,» svarade denne. »Björnen är långaredan fördrefven, och de ståra furorna äro

se en skugga till skynta fram vid logväggen, lika ljus som den andra. Den nykomne såg äldre ut och var ålderdomligare klädd. Han slog sig ned på skrinhornet och hälsade farfar med en nick. Det var farfars far. Så kom en skugga till. En sådan vacker gammal man! Hans hvita hår lyste omkring ett slätra-kadt blidt anlete. Han hade långrock och knäbyxor och i skorna lyste ett par silfverspännen blekt och stilla. Det var farfars farfar.

XII, men nu förstod jag, att han sluppit för sin hälta. Så kom ännu en stor duktig karl, nästan helt klädd i skinn. Han såg präktig ut i sin stora slokhatt och duktiga stöflar. När han kom, då reste sig alla de andra och sade: »God jul, fader!» Och han svarade med ett egendomligt hårdt uttal: »God jul, sänar!» Och så satte han sig midt på skrinans bakgafvel. Ingen mera syntes till, och då förstod jag att han var stamfadern — han som på

gångne. Jag hafver släckt åskeld två resor och hjälpt en ko, som gått ner sig i Finntuna mosse. Hitom Hästberget ligga många träd fallne af vind, fader.» »Det är gådt, sän,» sade min stamfader, »jag skall vända husbondens steg däråt.» »Hafver något händt på vretom och i täppom?» frågade han sin son. »På vretom är allt godt, fader,» svarade denne. »Jorden hvilat i tjälen, snögen ligger mjukt kring rågräset. Råttorna gå under

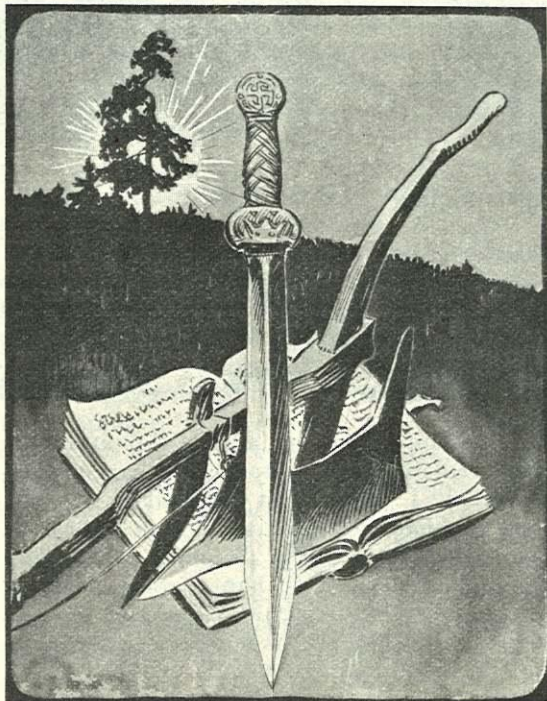
snögen och sorkarna, men de äro få, fader. Där ligger snestör kvarglömd i Aklynsnan sedan mecksmässa.» »Jag skall vända husbondens ögon ditåt, sån,» sade stamfar. »Hafver du något att mäla från lider och bodar, sån?» frågade han den nästa. »Redskap och verktyg finnas, fader, men en del tarfva lagning och tjära.» »Jag skall vända husbondens minne däråt, sån,» sade stamfar. »Hafver något timat i lågar och på skullar, sån?» sade han åt farfars far. »Taket läker på härbret och drösarna ligga väl tjocka, fader,» svarade denne. »Jag skall vända husbondens håg ditåt, sån.» »Hafver något timat i stall och fjås, min sån?» frågade han slutligen farfar. »I stallet är allt godt, fader. Höet är godt och rikligt och hästarna vid bra gånghull. Jag har bundit dem många gånger, när husbonden glömt det, och i kyndelsmässtiden släckte jag en gnista, som fallit från lyktan i stillgången. I fjåset är allt godt ock, fader. Döden slog en ko i våras och två lamm.» »Kunde du intet mota döden, sån?» frågade stamfar. »Nej, fader, Döden var starkare än jag.» »Har mera timat, sån?» »Jag har lossat kornas bindslen, när de fastnat om nätterna, och jag har klappat och pratat med dem, då de varit rädda för mörkret och åskan. När jag ej kunnat hjälpa själf, har jag väckt husbonden, och i Larsmässtiden afvände jag två resor åskelden.» »Det är godt, sån! Det är allt godt, sånar. åVrd och vako, det är vårt arbet. Varen trogne och hjälpsnare! Jag har arbetat nog och undfår min frihet i detta året, men i skolen fortfara med vakandet till Eder tid slår. Vi ha alla varit fäder på den här gården, och vi skola stanna så länge den är i vår släkt. Gud och helige Eric hjälpe åss och skydde dem, som nu andas och leva i gården.» De blottade alla sina huvuden och knäppte sina händer. Och sedan han som liknade Linné läst en kort bordsbön, åto de gröten under tystnad.

Stamfar hade träsked och hans son, den halte, hade en hornsked, som var sönder. Så fattig och utarbetad han såg ut! Men han var ju på gården under Karl XII, och då var det svårt för bönderna. Han hette Eric Pehrsson, och det var han, som skänkt den där tackjärnshällen till kyrkan, den som nu ligger i vapenhuset. Hans son, Lars Ersson, var det som liknade Linné. Han hade kanske på sina resor till Uppsala med järn sett Linné. Tänk! Knappt tjugo steg ifrån mig sutto män, som varit med och kanske sett dessa stora män! Det var öfverväldigande. Hos denne Lars Ersson hade stamfaderns svärd utvecklats till en käpp, och de gamles kortskaftade yxa hade blifvit till en liten vacker pikhacka med sirater och slingor på skaft och pik. Han åt med silfversked.

De började prata med låg röst, och jag spände mina öron, tills de susade, för att höra hvad de sade. De talade om hur de haft det i lifstiden. Stamfar talade om, hur han röjde och odlade efter bäcken, som då var vasslik och nästan en vik af älven, och om hur Karl XI slogs med danskarna och om två bröder, som gäfvo sig till knektar, då konungen införde indelningsverket. Han hade nog haft det svårt, men Karl XI var en bra kung — en duktig karl. Och stamfar slog på svärdet, och hans breda skärp knarkade bifall. Men värst tycktes dock Eric Pehrsson ha haft. Hans bröder fingo gå ut i kriget allihop, och ingen kom tillbaka. En son i Bullesgården kom igen från Sibirien, när han var 60 år, och han kunde berätta att af Erics bröder hade två fallit vid Pultava och den tredje och yngsta hade dött i Tobolsk. Hemma var det så svårt då som aldrig hvarken förr eller senare. Eric Pehrsson mäktade inte bruka stort mer än själfva tomten och en vret i Rönningen. Det fanns inte folk i lan-

det. Hästarna tog fogden till skatterna, och korna och allt silfver i gården gingo samma väg. Efter freden, som då ändtligen kom, var då att börja odla upp täpporna på nytt, men det vardt bättre sedan snart nog. Hans son, Lars Ersson, som liknade Linné, talade om sitt järn och om Arvid Horn, som han beundrade. Han hade rest mycket och hade sett Stockholms slott medan det byggdes. Han talade om Dalupproret 1743, »stora daldansen», och om att bönderna från By socken inte fingo gå med för prästen. Men prästen själf följde med och var med anföraren ända ut till afrättningsplatsen vid Skanstull. Han, Lars Ersson, hade varit med i kungsskjuts en gång, när Gustaf III skulle upp till Mora, och då fick han Svarten sprängd. Men han fick ändå se kungen, och det var hans stora minne. Hans son, Eric Larsson, talade om sina bekymmer. Han hade haft tio barn och haft det smått alltjämt. Han hade haft tredagsfrossa, och den satte åt honom än emot elakt väder. Hans son, Lars Ersson, hade två bröder, som dött i landtvärnssjukan ute vid Grisslehamn. Han talade om 1809 och hade en gång sett Hans Järta på en marknad i Falun. Farfar, Lars Larsson, satt tyst och strök sitt skägg. Han talade inte mycket, men hörde lystet på, när de äldsta berättade. Han talade också något om sitt, om storskiftet och landtmäteriet, som i hans tid gick öfver socknen och sprängde de gamla byarna. Då vardt de fattigare bönderna narrade af de rikare. De togo den bästa jorden, och de fattigare fingo den sämre, när tegarna slogos tillhopa. Han talade om att de rika i grannbyn togo Rönningen ifrån honom och i stället gäfvo honom Aklynsnan, som låg långt bort och led af åns värflöde. Annars hade han mest tungt arbete att minnas och bekymmer. Sjuklig var han också, hade frossa och gick ur tiden vid 40 år. De andra talade om sina äfventyr på forvägarna och om spannmålspriserna, som än voro låga och än höga. »På min tid,» sade »Linné,» »var rågen dyr. Jag fick 15 riksdaler på Distingen i Uppsala ett hvarf.» Eric Persson hade åtit barkbröd i flera vintrar och talade om när fogden kom och vägde upp allt silfret, som fanns i gårdarna, »för att lösa ut kungen från turken». Alla hade plockat fram det de hade, »men det steg inte vidare till pennings».

Det var egendomligt att höra dem sitta och jämföra tider, som ligga så långt bakom oss, och tala om händelser, som ägt rum för så länge sedan, med ögonvittnets lugna språk. Så märkvärdigt! Där sutto skuggor af män,

som gått här på gården som ägare, den ena efter den andra, tänkt och arbetat för dess fortvaro och utveckling, son efter far i en lång kedja ända upp till Karl XI:s tid. Så många år som gått, sedan den första röjde upp nya vretar och reste egen gård. Och dagarna hade runnit som droppar och samlats till år. Och årena hade gått och människens gestalter hade krökts under arbete och tunga. Och af alla dessa dagar och alla dessa år fanns inte ens skuggan kvar. Åren stiga fram ur det stora okända, möta oss och glida igenom våra händer som hala och blanka pärlor, på ena sidan ljusa och på andra mörka. Deras färgskiftningar af lust och lidande, af sorg och lycka, är det vi själfva som skola skänka dem. I de flyktiga ögonblick, som vi få hålla dem i vår hand, ha vi tillfälle att genom våra fingrars grepp eller vårt blods värme bestämma deras färg. Nu är det enda vi ha. Hvad gagna oss år, som gått, och år, som komma? Hvad gagnar det att blicka vemodigt tillbaka mot de pärlor, som glida ifrån oss in i det förgångnas skugga, eller med längtan framåt mot dem vi ana formas där borta långt framför oss och som nalkas oss med den takt och rörelse, som är tidens? När vi inte fasthålla och färga dem i det flyktiga ögonblick de halka genom våra händer.

Där sutto nu dessa vackra stovulna skuggor från det förgångna och talade om år, som de sett och fått forma och gifva innehåll. Och jag hörde af deras stora, lugna ord, huru de med den vises lugna kraft och klokhet fångat dagen som den kom och skapat dygnens pärlor till stora och innehållsrika lif. De sutto där som sina egna lifs och sina egna ödens starka formare och behärskare, och de stora orden voro i deras mun endast ett afbildande och återuppväckande af de stora gärningar, som lågo bakom dem. Deras pärlband af år voro kraftigt och starkt färgade af stora gärningar. De hade nyttjat och utformat sina lif till det mesta de kunde bli till. De hade lefvat fullt och helt, och därför kunde de dö som karlar. När den sista dagspärlan gled igenom deras hand kunde de färga äfven den med en stolt kraftfull hjältedöd. Och af deras lifs pärlband var den sista pärlan inte mindre stovulen än de andra.

I vård och vako för gården, för jorden och för landet hade deras lif blifvit så stora.

De talade, och jag lyssnade girigt, lystet. Deras tal fyllde min själ med storhet, och den stilla, tysta hvita julnatten tyckte mig i sina trögt framglidande timmar samla all den gångna tiden och mätta sig med all dess kraft och stora förgättna arbete. Jag tyckte luften tätnade och himlen sänkte sig för att lyssna. Och det hvita vackra ljuset vardt mildt och dämpadt som en gammal hitmenad kyrkas kalkdoftande dager.

Men så spratt mitt hjärta till för ett stort tungt klämtslag, och i samma stunden var allt borta. Klockan var fyra på julmorgonen, och all världen vaknade till en ny dag. Luften häfdes som i ett väldigt andetag. Det kändes att lifvet vaknade. Ljuset var inte längre så mildt, och stillheten slogs sönder af de hårda klämtslagen. Jag kände, att människorna vaknade, och hur alla deras tankar och bekymmer återkommo och sväfade som malar öfverallt och jagade ron och stillheten bort. Djuren började vakna och dunka i stall och lagård. Tuppen ropade gällt och hårdt, och en kall vindkäre lyfte några halmstrån på backen och prasslade under bodbottnen.

Dagen vaknade, och jag kände med ens, hur kallt det var.

(Illustratör: Gunnar Vidholm.)

JUL OCH NYÅR

EN KULTURHISTORISK SKISS OM
JULSEDER OCH JULFIRANDE AF
ERIK BRATE

JULKORTENS önskning: En glad jul och ett godt nytt år! sammanslår för bekvämlighets skull tvänne högtider, som för oss te sig skilda, om ock bägge tillhöra den glada festtiden på båda sidor om årsskiftet. Historiskt sedt hafva emellertid dessa båda högtider mera gemensamt än närheten i tid: under långa tider har årets början af de kristna räknats från jul, och å andra sidan har just därför till julen många af de fest seder öfverförts, hvarmed dessförinnan i jan. firades, hvilken dag i förkristen tid gjordes till årets början vid Julius Cesars kalenderreform.

De bruk och föreställningar, som äro eller varit förknippade med julens firande, äro sålunda delvis ett arf från gamla tider, men ett arf, som hvar folk och hvar tid förvalt efter sina böjelser och förhållanden.

Julgranen med sin mörka grönska, sin ljusglans och sitt glitter är det, som framför allt för oss gör julen till jul, och den torde i vår tid förekomma allmänt i städer och municipalsamhällen, där icke bristande tillgång föranleder dess ersättande med en mindre anspråksfull julstake, äfvensom hos ståndspersoner och förmögnare allmoge på landet. Men ännu i mannaminne var dess användning okänd för allmogen, och den är i vårt land troligen icke äldre än början af 1800-talet, vid hvilken tid man vet, att den började brukas i Danmark, först hos tyskfödda familjer. Förmodligen hafva ock sådana hos oss infört julgranen, ty Tyskland är med visshet dess fädernesland; från Strassburg har man 1605 den första under rättelsen om att rummen vid julen pryddes af granar med glitter och frukter. Troligen var denna äldsta julgran blott ett särskildt utslag af den allmänna böjelsen att bruka grönt som festprydnad, hvilken i England som uttrycksmedel använder kristtorn, murgröna och den bekanta misteln. Nyligen har jag förnummit, att äfven här på sina ställen

misteln användes som julgrönt tillika med det engelska bruket, att den flicka, som råkar komma under den, får böta för sin oförsiktighet med en kyss, hvilken utländska jul sed synes bokstafligen hafva fallit vår svenska ungdom på läppen. I andra delar af Sydtysskland brukade man vid Andersmässan eller på Barbara-dagen ställa en körsbärskvist i varmt vatten och drifva den, så att den på julafton med sina blommor räckte upp mot rummets tak.

Julgranens urfäder i Strassburg saknade ännu ljus, men då öfverflödande ljusglans af gammalt hörde till julens firande, låg det ju nära till hands att äfven å julgranen anbringa ljus, och det är denna förbindelse af ljus och grönt, som satt julgranen i stånd att vinna mark långt utanför sitt fäderneslands gränser.

Ljusen voro väl före granen julens påtagligaste uttryck för att det var fest. De heliga ljusens fest kallades i den romerska kyrkan högtiden på trettondagen, hvilken dag ända till år 354 firades som dagen för Kristi födelse och dop; i praktfull ljusskrud kläda sig ännu våra tempel vid julottan, och på vägen dit ser man, åtminstone på landet, rader af ljus i hvarje fönster. Julaftonen skulle förr stugan upplysas af en flammande julbrasa. Ett par ljus skulle brinna hela julaftonen, och man trodde, att deras lågor delade sig i Kristi födelsestund.

Då ljusen utgjorde en så hufvudsaklig del af festprydnaden, var det naturligt, att just deras förhållanden skulle anses betydelsefullt, och det är ett nytt erkännande af att ljusen intogo främsta platsen i högtiden, då från dem slutsatser drogos rörande det allra viktigaste under det kommande året: familjemedlemmarnes lif eller död. Den hvars ljus först brann ut, skulle dö först, slocknade ljuset utan att vara utbrunnet, var det varsel för bråddöd. Föll en ljusbrand julafton på bordet, var den person vigd åt döden, mot hvars

plats den föll. Julbrasans aska på julumorgon förebådade, om på dess yta fanns formen af en stor fot, att en vuxen skulle dö, genom en liten fot med utåtvänd tå, att ett barn skulle dö, genom en liten inåtvänd fot eller en hand, att ett barn skulle födas.

Under den ödesdigra jultiden inskränkte man sig emellertid ingalunda till dessa orakel och svar på frågorna om lif och död; mycket annat är af vikt att få veta, och på många andra sätt kunde framtidens slöja lyftas. Hvilket sädeslag skulle gifva bästa skörden, slöts af de korn, som föllo ut, då julhalmen bars in på stugugolfvet, eller lät man hunden, katten eller hästen utvisa det, i det man med de olika sädeslagens namn betecknade olika portioner af deras föda. Särskildt mångfaldiga voro de sätt, hvarpå en yngling eller flicka kunde få veta något om sin tillkommande. I norska fjällbygden fastade den spörjande hela julaftonsdagen, i mörkret bars en trebent stol af en i hemligheten invigd vän till ett rum, där den spörjande aldrig sofvit, för det mesta badstugan, en skål vatten, en mugg öl och ett glas brännvin sattes på stolen, psalmbok och eldtång höll den spörjande i hand till värn mot onda makter, och så trädde den framtida kärestan in, tvungen af magisk kraft; om hon tog brännvinet, betydde det rikedom, ölet välstånd, vattnet fattigdom, var hon ännu icke född, inkastades ett skrikande flickbarn, skulle frågaren dö ogift, bars en likkista in. Att bruket af sådana orakel är mycket gammalt och egentligen tillhörigt nyårsdagen samt att det med skäl icke ansågs härröra ur ett rätt kristligt sinne, framgår af den bok om kyrkobot, som biskop Burchard af Worms, död 1025, efterlämnat, i hvilken biktfadern till den biktande riktar följande högtidliga frågor: »Har du firat nyårsdagen efter hedningarnes sed, så att du antingen för det nya årets skull gjorde någonting i högre grad än du brukade göra. förut eller efteråt,

jag menar, att du antingen redde ditt bord med festmåltid och kalas i ditt hus på denna tid eller öfver gator och torg ledde sångkörer och ringdansar eller satt på taket af ditt hus, omgjordad med ditt svärd, för att du där skulle se och förnimma, hvad som skulle hända dig under det kommande året, eller satt du på en oxhud vid en korsväg, för att du äfven där skulle erfara, hvad som komma skulle, eller har du nämnda afton låtit baka bröd i ditt namn för att, om de jäste och blefvo tjocka och hvita, du däråt skulle förutse lycka i ditt lif under det följande året?»

Som dessa frågor till framtiden voro naturliga på årets första dag, kommo de att höra till jul, då årets början räknades därifrån. Att all början innebär ett förbud, var en vidskepelse, som var fast rotad i den klassiska forntiden, förblef så under hela medeltiden och troligen ännu icke är alldeles utrotad. Hvar och en var angelägen att vid årets början handlägga den syssla, hvori han önskade sig framgång under året, landtmannen sitt jordbruk, ämbetsmannen sin tjänst, köpmannen sin handel, och att göromål inomhus härvidlag icke heller voro undantagna, visar åter en fråga i biktstolen: »Har du gjort, hvad några göra på nyårsnatten, hvilka på denna heliga natt varpa, väfva, spinna, sy och på djäfulens eggelse börja hvad arbete de kunna begynna, för det nyårets skull?» Den som bar kläder, sydda med på julnatten spunnen tråd, blef fri från ohyra. Räknade man denna natt sina pengar, komme man hela året icke att sakna sådana. Denna välsignelse af en lycklig början sträckte sig till både onda och goda, rättfärdiga och orättfärdiga, en tjuf, som lyckades stjåla obemärkt under julnatten, var hela det följande året säker för att blifva ertappad, och på julnatten borde man dubbla och spela, så hade man tur i spel hela året. Å andra sidan borde man undvika, hvad man icke önskade upprepadt, väl akta sig för att låna bort något, enär det i så fall komme att dragas från huset under året.

Äfven ymnigheten af mat och dryck på julafton var uttrycket för en önskan att hela året få smörja kråset, och gåfvorna åsyftade i forntiden blott att åskådliggöra välönsknin- gar för mottagaren: en lagerkvist från hälsogudinnans land, att hälsa måtte honom för- unnas, en slant, att han under året aldrig måtte sakna penningar, och fikon och dadlar, att det nya året blott måtte medföra, hvad som vore ljufv och angenämt.

Hur riklig än välfägnaden på julaftonen var, hade den dock varit underkastad en inskränkning, den utgjorde i själfva verket fastemat. I den äldsta kristna kyrkan föregingos de stora högtiderna af nattliga gudstjänster, vid hvilka hela menigheten var samlad vid gryningen. Då dessa vakor urartade, ersattes de af fastor under den föregående dagen, hvilken äfven fick öfvertaga deras namn af »vaka» (vigilia) eller »afton», t. ex. jul-, påsk-, pingst-afton. Fastan skärptes sedermera till att omfatta icke blott dagen, utan äfven kvällen, och däraf härleder sig matsedel på julafton, som består af läckra söta rätter och ersätter köttet med fisk,

men man förtär så mycket mer af det goda, som finnes.

Icke heller julgåfvorna afse numera endast sitt ursprungliga ändamål att vara sinnebild af en välönskan, om man ock hoppas, att de fortfarande alltid gifvas af godt hjärta. De värderas visserligen nu liksom förut för gifvarens skull, men äfven därjämte för sin egen, och utgöra för mången mottagare kanske det, som gör julen mest efterlängtd.

Julgåfvornas namn »julklappar» härrör från det hemlighetsfulla sätt för deras öfverlämnande, som fordom brukades och ännu i vissa landsbygder begagnas, i det gifvaren klap- pade på dörren, kastade in gåfvan och så skyndsamt som möjligt själf försvann. Hemlighetsfullheten hafva vi nu, där det går mera allvarstadigt till, inskränkt till att gåfvan skall vara väl inslagen och sakna hvarje antydning om gifvaren.

För uppsluppen ungdom är emellertid icke denna lilla spänning nog; julklappen skall öfverlämnas af en skräckgestalt, hvars åsyn väcker en fruktan, som på ett angenämt sätt häfves af hans gåfva, såsom lilla Jeanette hos Franzén omtalar:

Det floret, som den bocken bar
åt mig till jul, och ville stänga,
och jag skrek till, och tänk, det var
bror Vills med horn så långa, så långa.

Vare sig det nu är »julbocken», som kommer med julklapparne, eller »julgubben» med

sitt långa skägg, är han blott en sista återstod af en gammal glädjeyttring vid jul- och nyårs- tid. Liksom så ofta är fallet med folkliga bruk, känna vi seden genom kyrkolärarnes uppträdande mot dess ofog och beslut om kyrkostraff. »Om någon på nyårsdagen går förklädd som en hjort eller som en gammal karing, d. v. s. förvandlar sig till utseendet af vilda djur och kläder sig med djurhudar, sätter på sig djurhufvuden, de som sålunda förvandla sig till vilddjurs gestalt, må göra bot i tre år, emedan sådant är djäfvulskt» stad- gas på 600-talet. Föga lära förbuden hafva hjälpt, de blefvo ofta förnyade och hafva väl alltså under mellantiden icke kunnat upp- rätt hållas, hvilket icke är att undra på, då de kämpade mot den mäktiga drift, som gif- vit upphof till all dramatisk konst, och då rätt sedt väl föga var att invända mot dessa dess lustiga yttringar. Alldeles oskyldiga voro de visserligen icke, så till vida som under maskens skydd bestående förhållanden kunde förlöjligas i ord och åthäfvor, hvilken giss- lan förmodligen ej heller prästerskapet und- slapp.

På samma gång som kyrkan ifrade mot dessa upptåg, som folket ärfvt från hednisk tid, använde den folkets lust att åse och utöfva dramatiskt spel att åskådliggöra bi- belns berättelse om Jesu födelse. En åter- stod af dessa kyrkans juldramer, som sedan 1300-talet spelades af sällskap ur folket, som från adventtidens början drogo fram genom landet, är Staffan, de tre vise män med stjärnan:

Goder afton, goder afton både stora och små,
husbonde, matmoder, var lycklig och glad.
Vi önska eder alla en fröjdefull jul,
ifrån alla olyckor bevara eder Gud.
Herodes han åker med hästar och vagn
till dess han kommer till Medien fram.
När som han kommer till Medien fram,
då åker han med fyra hästar i spann.
Men då han kommer med löpare tre,
då vill han den nya konungen se.
En Judas det ha vi, som bär våran pung,
vi tro han är kommen från skogen.
Mössa det har han så lång som en lur
och näsan den pekar åt krogen.

Judas och julbocken roa åskådarna med allehanda upptåg, och vallpigan har att hålla julbocken i styr, om han blir alltför obändig.

Julhögtidens religiösa innehåll förenades alltså med yttringar af yrande glädje, och glädje är ju äfven från religiös synpunkt julens grundstämning.

Men julen var icke blott ägnad åt det närvarande ögonblickets glädje och förbun- den med försök att skingra framtidens töc- ken; det förflutna sköt långa skuggor in i festens ljusprakt; högtiden firades icke blott af de lefvande, utan ock af de döda. Öfver hela norden förtäljes sägnen om de dödas gudstjänst, hurusom en kvinna vaknar för tidigt på julnatten och tror det är tid att gå till julottan, finner kyrkan upplyst, som den brukar vara, och fylld af folk och där- för sätter sig i sin vanliga bänk. När hon ser sig om på folket, är det ingen hon kän- ner, fast hon tycker sig ha sett mången af dem; alla se så bleka och underliga ut, prä- sten var icke heller den vanliga, men före- föll henne dock icke obekant, under predikan var det så tyst, att hon blef hemsk till mods.

När psalmsången åter började, hviskade henne en kvinna i örat: »Gör lös kåpan om dig och gå, ty väntar du, tills det är slut, så göra de ända på dig; det är de döda, som hålla gudstjänst.» Gumman kände igen grannhustrun, som dödt för många år sedan, och nu äfven prästen och många af menigheten såsom aflidna, löser sin kåpa och skyn-dar ut, men då tycker hon, att alla vända sig och taga efter henne, och på kyrktrappan ryckte de af henne kåpan, som på morgonen fanns rifven i tusen bitar. Hon själf kom hem halfdöd af förskräckelse.

Föreställningen om att de döda firade julen i kyrkan, såsom de gjorde, när de ännu voro i lifvet, kan ju icke vara äldre än kristendomen i vårt land och är troligen icke ens så gammal. Att de döda äfven gästade sina forna hem vid denna årets mörkaste tid, är likaledes en vidt spridd tro, som däremot mycket väl kan vara äldre än kristendomen och sannolikt äfven är det och härrör från den dyrkan af de döda, som kan förutsättas hafva varit ett af dragen i våra förfäders äldsta religion. I Danmark finnas blott dunkla återstoder af folktron, att de döda besökte sina gamla hem, i Sverige och Norge har denna tro förblifvit vid lif i många bygder. Husets folk låg i halmen på golvet, sängarne bäd-dades för de döda, för hvilkas mottagande stugan pyntades, ljusen tändes och bordet dukades med julbröd och ölkanna, och man sörjde för att värmen icke skulle gå ut ur badstugan, för att de döda måtte kunna bada, innan de gingo in i stugan. På många ställen säges välfägnaden ämnad åt »änglarne», men med änglar menas ju de saligen döda, på andra lämnas öl och mat på julbordet åt »tussar», »troll» och »underjordiske», hvilket visar, hurusom de aflidnes andar förblandas med andra folktrons andeväsen.

Då denna förblandning är påtaglig genom de skiftande benämningarne af hemmets gäster ur ändevärlden vid julen här i nordens, torde den ock med trygghet kunna antagas om de väsen, som flerstädes i sydligare länder berättas vid jul eller nyår nattetid komma för att mottaga liknande välfägnad. Burchard af Worms nämner, att ett bord dukas med mat och dryck och tre knifvar, för att »de tre systrar, som forntida förvändhet och dårskap kallat parcer, där må vederkvicka sig», och på 1400-talet omtalas från Tyskland, att »många tro, att under de heliga nätterna mellan Kristi födelse och trettondagen till deras hus vissa kvinnor komma, som anföras af fru Berchta», och att för dessa bord dukas och de undfägnas med mat och dryck för att främja husets timliga välgång. Dyrkan af förfädernas andar är ett gammalt religiöst drag, som dröjt sig kvar, och det var dessas välvilja man åstundade, innan man glömde dem för andra makter, som bestämde öfver människornas öden.

Vid julhögtiden låda alltså minnen från vidt skilda tider. Den är som en katedral, byggd på ett hednatempels grundvalar, å hvilken hvarje tidevarf genom en tillbyggnad eller utsmyckning efterlämnat ett spår af sin lifsuppfattning. Där i våra dagar den evangeliska förkunnelsen tolkar betydelsen af Jesusbarnets ankomst på jorden, ljödo tidigare medeltidens fromma hymner och rådde utom templets murar den vidskepelse, som har sin rot i de äldre religioner, genom hvilka före kristendomens ljufliga och glada budskap människoanden sökte bilda sig en föreställning om den öfversinnliga världen.

(Illustrator: Ingeborg Udden.)

NINA är på väg in till staden. Hon kunde så väl fått åka dit med pappa i kappsäcken efter svarta Pil, hennes favoritspringare. Hennes mamma hade också, i det hon från allt stök nickade farväl åt dem för dagen, föreslagit detta.

»Naturligtvis, mor lilla!» hade patron Sämer svarat, där han bred och praktfull i sin päls ordnade sina tömmar. Han var ytterst angelägen om att få kuska in på garnisonsstadens hufvudgata med sin vårligt vackra, utsökt stilfullt vinterutstyra dotter — enda barnet, värdt hela hans rikedom!

»Naturligtvis inte — nej tack!» blef Ninas svar.

»Seså! Hvad nu då?» kom det från far och mor i en rörande mild bestörtning, som icke nämnvärdt förändrade minen i dotterns fina, skärblonda drag. Stallknekten, stram i sitt mörkblå, räfbrämada livré, satt ej mer orubblig bak på hundsvotten än unga fröken stod vid grinden, som hon öppnat. Med en ton af äfvenledes mild öfverlägsenhet värdigades hon dock tillägga:

»Vi ska' ju bägge köpa julklappar — och jag för min del önskar verkligen inte veta på förhand.»

Patron skrattade, ryckte på axlarna upp åt sin fru och afbröt:

»Nå, som du vill, tösen! In med dig då, mor, du står och blir kall. Vi får nog sällskap hem ändå, Nina och jag.»

Han smackade lätt — på iska användes aldrig på Pil — och det bar åstad i susande fart ner genom den rimfrostskeerande poppellallén. — Och efter en kort nick skred fröken Nina ensam åt samma håll, utan att låtsas märka modern, som ännu en minut dröjde på öfversta trappsteget, stirrande efter henne. Fru Sämer trodde sig känna sin dotter. Men sedan någon tid blef denna henne allt gåtfullare, nästan som en alldeles ny varelse, en helt annan ung flicka. Hade hon ej alltid förr, ända från barnaår, anförtrött mor allting, glädje och sorg, önsknigar och farhågor? Men hvad var det då nu fatt med Nina, den eljes så öppna, gladlynta Nina? Hade någon gjort henne ondt — så ondt, att hon ej mäktade bikta det för sin moder? — Hustrande och djupt bekymrad återvände fru Sämer in till sina tallösa jubestyr. — Ur den blekgrå, oändligt stilla vinterrymden föll eller snarare silade sig gles och finkornig snö, som ett glitter af matt silfverstoff, en lekfullt lätt och ständigt förnyad erinran om morgonens underbara friskhet.

Nina tyckte om att gå, och den knappa fjärdingsvägens tur tröttrade henne alls icke. Också höll hon en jämn och lagom takt, precis som vanligt, utan att tänka därpå. Rank och smidig gled den smärta gestalten framåt för spänstiga steg, som knarrede muntert på det fasta föret. I sin nått snittade, pärlgrå promenaddräkt, liten rund skinnlufva och

bruna vantar på halft knutna små händer var hon, där midt i det snöskena, tigande kustlandskapet, en bedårande uppenbarelse af käckt, ungt lif. — Men redan utanför herrgårdsmurens mossiga knut fick hennes blondfagra ansikte ett drag af bitter oro. De stål-blå ögonen spanade rätt fram under hopdragna bryn, och läpparnas vecka bäge spädes, som i trots eller som i kamp mot gråt. I hemlighet, på sitt läckra lilla gafvelrum, hade hon redan natt efter natt gråtit sig till sömn. Äfven nu var hon ju helt allena, ingen syntes till, inga bjällror hördes — Pils hade längesedan förklingat borta i furuparkens silfrade dunkel. Men Nina hade fattat ett beslut, och det fick inte lösas upp i tårar. Tapper skulle och måste hon ju vara, nu när det gällde att sona ett svårt, grymt brott. Han, som hon sårat, hörde visst alldeles icke till dem, som låta beveka sig af ömklig, omanlig jämmer. Omanlig! Hade hon ej rätt till att vara det en smula, hon, lilla Nina Sämer, den mest genomkivinnliga hjärtkrosserska i världen? Nej, det var just det underliga, förfärliga krafvet, att hon tyckte sig nödgas till hvarje pris likna en man inför honom, träda fram utan tvekan, krumbukter eller undanflykter, öppet erkänna sin skuld, taga hans dom sådan den månne falla — och så åtminstone skiljas från honom såsom en ärlig jämbördig, värd hans fiendskap — men ej hans förakt. I bästa fall, som vän! — Om det ändå varit så, som hennes mor i sin hjärtogoda blindhet gissade, att någon annan gjort Nina ondt, en oförrätt, en skymf! Men ack, nu var det tvärtom, ohyggligt tvärtom. Hvad hon i det längsta sökt förneka det för sig själf, hvad hon i synnerhet allra först den minnesvärda, ödesdigra kvällen spotskt och lättsinligt bagatelliserat det hela! — Jo, vackert hade det hjälpt! Tviflet lurade redan då bakom öfvermodet, och snabbt, oundgängligt, spöklikt oveckligt hade ångern dykt upp ur hennes hjärtas dolda djup. Samvetskvalen hade vuxit sig jättestarka, deras järnbojor voro nu fasansfullt nära att kväfva allt hennes mod, hela hennes lifslycka i en hopplös leda vid sig själf och allt — framför allt vid sig själf. Nu skulle det bli slut. Redan om några korta, hastigt mörknande timmar skulle det vara för sent. I kväll for han ju hem på julpermission. Hurudan skulle sedan hennes jul beskåras? Hon tordes icke tänka därpå. I stället måste hon oafslätligt ha i tankarna den kvällen — då det skedde. — Ja, just så var det: det skedde! Det föll sig så, att allting dref henne därhän, allting berusade och frestade, och så föll Nina i sitt yra högmodsnara, nästan utan att just i det vådliga ögonblicket fatta, hvad det egentligen var. — Regementets officerkårf gaf bal i massen. Stadens och omnejdens honoratiories voro själfskrifna gäster, alltså äfven herrskapet Sämer på Hedås. Festens

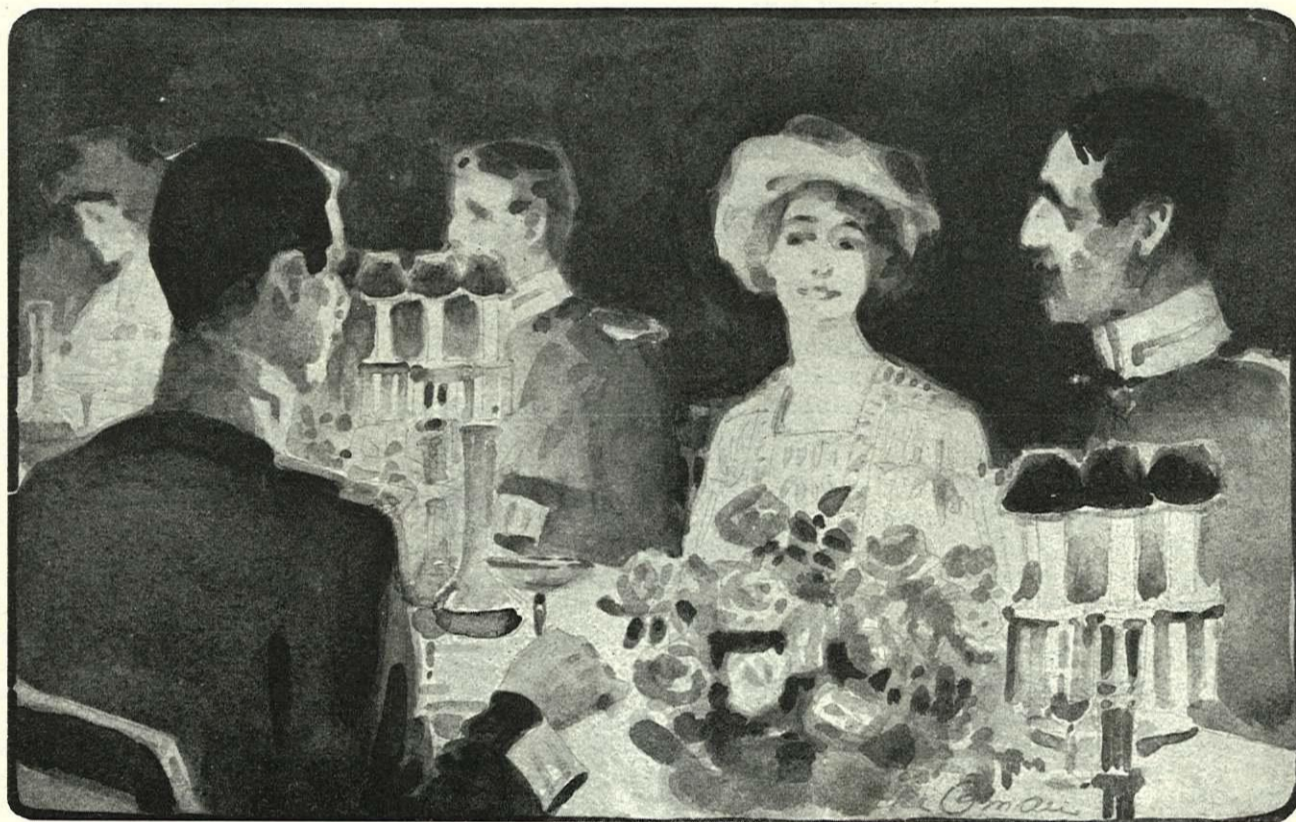
drottning — eller om man så vill prinsessa — blef obestriddigt Nina Sämer. Det hade icke heller han bestridit, löjtnant Broge, en af de yngste, fast ej en bland de vackraste. — Herman Broge var verkligen ingen vacker ung man. Nina såg så tydligt för sig hans raka, bredskuldrade figur, lugnt säker, alls icke pösande, som han satt där vid supébordet, snedt emot henne. Ett par danser hade han fått dansa med henne förut. Druckit hade han nästan intet. Men betydligt stark färg hade han i alla fall, från det höga, litet hårda pannhvalvet och ända ner under den, afgjordt för stora hakan. Kanske var det Ninas löfte om en extradans efter kaffet, som slungat blodet åt hufvudet på Broge. Hon trodde det och fann det helt naturligt. Att det roade, ja, glädde henne, brydde hon sig inte vidare om att vidgå, just då. Det hörde väl bara till, som hvarje annan trefflig detalj i det helas så lyckade, så eggande och lyftande festlighet. Till bordskavaljer kunde hon ej heller önskat sig bättre än löjtnant Iwart, »glanspunkten» nämnd af kamrater och

ut det från sina läppar. — Strax därpå glider på nytt löjtnant Iwarts örprofil ner mot henne, sneglande skälmskt, invigdt, sammansvuret, i det hans glas med lätt, dallrande klang — kysser kanten af hennes. Sedan ser hon icke mer af Herman Broge, än att han lugnt tömmer sitt glas i botten och sänker det, med blicken lika fast, men klar på ett nytt sätt, isklar, kall och skarp som slipadt stål. — En sekund hade hon fruktat, och på samma gång nästan önskat, att han ej utnyttjat hennes löfte om dansen efter kaffet. Men han uteblef visst icke. Han infann sig, otadlig, och de valsade, pratade och skrattade, Nina mest. Men hon tyckte sig dansa med en riddares vålnad, med en tom och känslolös, spökande rustning. —

Veckor, månader hade flytt sedan dess I yttre hänseende hade ingenting inträffat, som bort hålla minnet af den skenbart obetydliga episoden så yrvaket i Ninas själ. Hon brukade ju för öfrigt sällan lägga någonting allt för tungt på hjärtat. Men detta lilla balminne hade liksom bitit sig fast i hennes

dan! — Älskar jag honom, sporde Nina halft som i dvala? Honom, den föga lysande, den allt annat än vackre? Hon visste blott, att ingen, icke ens den bedårande löjtnant Iwart, någonsin fyllt hennes tanke så helt, så oafvisligt som Broge nu. Ja, han hade fjättrat henne i ett hemligt bann, — nu var hon på färd att bedja honom lösa henne därur. —

Ju närmare hon kom staden, dess lifligare blef det kring hennes väg. Foror med granar och matvaror af alla slag, landtfolk, åkande, ledande boskap, och utan annat än korgar eller knyten, styrde samma kosa som hon. En och annan hälsade vänligt, vördnadsfullt eller förtroligt på unga, fina fröken på Hedås. Nina nickade tillbaka, men nästan utan att veta det, utan att riktigt klart igenkänna dem hon hälsade på. När hon hunnit stadens infart, mellan en räcka åldriga, gula och röda små trähus och en gammal öfvergifven kyrkogård, vek hon genast af från stora hufvudgatan, som ledde till rådhuset och de förnämligare kvarteren. — Julklappsinköpen

beundrarinnor, kårens glanspunkt. Hans korta, något näbbhvassa, men sällspordt präktiga krigarprofil hade hela supén böjts så bländande nära henne, som unnade han ingen annan en blick ur Ninas ögon. Det kunde hos en annan gränsat till dristighet; hos Iwart — var det betagande. Visst hade hon likväl ej kunnat undgå att då och då under jollret och skålarne möta Herman Broges fasta, höfviskt klara blickar, mindre djärfva än kamratens, mindre eldiga, mindre i släkt med champagnen i slipade glas. De hade rent af, just där och just då, tyckts henne retsamt behärskade! Hvarför i himlens namn kunde inte han som andra unga dansörer på småtimmarna mista ett litet grand af sin värdighet? Det kunde inte ha skadat; begrep han inte, att han blef löjlig just därför, att han icke ville vara eller synas vara det? — Så kom det sig, — men hur kunde hon komma sig för! — att hon ser Broge lyfta sitt glas mot henne, artigt leende, med en vädjande, smått urskuldande bugning af den styfva nacken; och hon låtsas icke se det! Smålett, det hade hon visst, rätt ut i ljusglansen, rakt mot honom. Hon hatade i tanken detta sitt löje, hvarvid hans plötsligt stelnade; hatade, föraktade det, så att hon skulle velat spotta

barm, gräft sig in däri och vållat ett hemligt sår, oläkligt, djupare för hvar dag, hvar natt. Nina kunde icke ens själf förklara det. — Hade han, Herman Broge, förhäxat henne med sin isblick i den stund, då han nödgades dricka sin obesvarade skål midt bland glammmande kamrater och gäster? — Det såg nästan så ut, tyckte hon i sin rådvillhet. Fast, gunås så visst, nog uppträdde han allttjämt lika behärskad, lika höfviskt aktpågifven som alltid, när de någon gång allt emellanåt af en slump möttes, eller rättare gledo förbi hvarandra inne i staden, på gatan eller i någon salong. I sällsformsformerna visade han henne ingen som helst påtaglig förändring, hvarken utmanande ovilja eller afsiktlig likgiltighet. Nej, långtifrån! Men just den ytterst fina, finkänsliga och dock otvetydiga hyllning, han förut låtit henne röna, den var borta, slut, förbi. Hon hade icke skattat den särskildt högt, medan den ägnades henne — nu saknade hon den, än med, än mot sin vilja, städe allt bittrare. Denna för henne alldeles nya känsla hade lärt henne nästan vidskepligt beundra hans naturs öfverlägsenhet. Med hvilka små, obeskrifliga, nästan obestämbara medel han mäktade ingifva henne lycklig stolthet först, och brännande själfförakt se-

voro glömda, hon hade alls icke tänkt därpå. Det enda viktiga ärendet nu dref henne längs utkanterna, genom små gränder med rysligt knagglig stenläggning, vidare ut på en makadamväg med glesa, nakna ungträn parade-rande vid sidorna. Den löpte så bred och snörrät, bort mot ett väldigt byggnadskomplex af tegel, blekrött i färgen, som nu under det gråbleka decemberdiset och mot den färska snön liknade blottad, frysannde människohud. Det var regementets kaserner. Dit var det hon skulle. — Rysande tvärstannade hon plötsligt, i det hon grep om en ung linds spåda stam, som till stöd. Det var ju knappast middag ännu och alldeles ljusst, i synnerhet här ute på vägen, midt på de hvita, ödsliga kustfälten. — Inte kunde hon väl, ensam, komma vandrande dit ut, fram under de oändliga, stirrande fönsterraderna, fråga vaktposten efter löjtnant Broges logi, gå in genom hvalvporten, tvärs öfver borggården, upp till hans dörr — och knacka på? — Omöjligt, otänkbart! Ingen kunde fordra det af henne. Hon var inte mer än människa — och, hon var ju en ung dam, af fin familj! Men, å andra sidan, en manlig frimodighet var ju just hvad hon måste visa honom, Herman Broge? Som en gentleman — en — en man

af ära — en tapper krigsman —! Nina ruska-
de linden. Det gick rundt i hennes hufvud.
Långpromenaden, men än mer den gnagande
oron, den för hvar steg ökade spänningen,
hade till det yttersta uppdrifvit hennes kraf-
ter — och äntligen gjort slut på dem. I
förtviflad, förbittrad känsla af sin vanmakt,
ryckte hon det stackars lilla trädet af och
an, så att rimfrosten yrde ner från dess yn-
kliga och bladlösa krona. — Hvar skall jag
finna honom, hur skall jag kunna träffa ho-
nom, på tu man hand, i lugn och ro? —
kved Nina, halfhögt, stirrande hän mot den
långa, blekröda fasaden vid vägens slut.
Intet svar fann hon. — Plötsligt kände hon
genom ångesten och mattigheten en häftig
hunger; hon hade ju intet ätit sedan i
morse, och då helt litet. Modlös och plan-
lös vände hon sig om, mot staden. Inom
parker och trädgårdar låg den där så
fredligt vinterlig, med snö på taken,
med lätta rökar ur skorstenarne — och
ända ut till Nina nådde ett dämpadt,
muntert sorl som af svärmande bin;
man rustade sig till fest och helg där-
inne. — Rätt som det var, oemotstånd-
ligt, brusto tårar fram ur Ninas ögon,
men hon märkte dem knappast, förr än
de stelnat på hennes kalla kinder. Det
var väl därför, hon så otydligt urskiljde
ett par figurer, som i rask takt nal-
kades midt på den breda, raka vägen,
rätt, mot henne. Två män, i uniform,
fullastade med paket — den ene något
efter den andre. De skulle förstås ut
till sin kasern, tänkte Nina trött lik-
giltigt, och satte sig så sakta i gång
inåt staden. Att smyga in någonstans
och få sig något varmt att dricka, det
var för tillfället hennes enda mål. —
Med blicken sänkt gick hon, önskande
slippa se de mötande i ansiktet. Hon
visste ej, hur det kom sig, att hon dock
plötsligt — liksom på hemlig befallning
eller kanske blott af någon taktväxling
i deras marsch — tvangs att på några
få stegs afstånd från dem lyfta sina
ögon — och se rakt in i hans, Her-
man Broges. — Den andre, hans kal-
faktor, fortsatte på en vink från sin
förman, vidare som förut. — Löjtnanten
gjorde så korrekt honnör, som hans
bördia tillät, och dröjde, lugnt, som för
att rikta några artiga julönskingar till
fröken Sämer. Hon förekom honom
verkligen — utan att riktigt veta,
hvad hon sade, och hur hon sade det;
det blef endast ett utrop:

»Å, är det ni!»

»Ja — visst. Hur står det till, frö-
ken Sämer?»

Nina kunde ej undfly hans blick. Fast
och säker var den som alltid, men min-
dre skarp, mera gäckande än eljes,
tyckte hon. Inför den glömde hon med
ens hvarje spår af sin hjältmodiga före-
sats att kallt, men öppet erkänna sin
förseelse, anhålla om hans ursäkt och bedja
få skiljas åt som god vän. —

»Ja — jag — ämnade — söka löjtnanten,»
svarade Nina.

»Så, har fröken varit» — ? —

»Nej — nej, jag — vågade inte!» —
Nu sänkte hon blicken, ty han hade änd-
ligen sett åt sidan. Med en ton, som Nina
icke rätt kände igen, sporde han:

»Törs jag fråga, hvad som eljes förskaffat
mig äran —?»

Den lilla grad af blidhet, hon sparat i
hans stämman, hvars isklång så länge förfärat
hennes, tinade upp sista resten af bin-
dande skygghet. Litet vacklande närmade
hon sig Broge; med händerna knutna för

att icke frestas knäppa dem samman ut-
brast hon:

»Förlåter ni mig aldrig, aldrig, — löjtnant
Broge?»

Han rätade upp sig, tämligen häftigt, så
att alla julpaketerna dinglade om hans ar-
mar:

»Hvad för slag, skall jag —?» — — Nina
afbröt honom:

»Ack, jo, det vet ni lika bra som jag! —
Ja, jag vet det.» —

Herman Broges kraftiga, af vinterfrisk-
heten röda ansikte hade bleknat allt mer.
De ljusa brynen drogos samman; hufvudet
böjdes.

»Nå, ja», sade han stilla, »det är sant, och
om vi nu båda mena samma sak, så — menar
jag, att den är — urbota.» —

Nina ryckte till. Hon teg, betraktande
dessa manligt öppna, nu så sorgset stränga
drag. Förmädde då hvarken hennes ord
eller hennes ögons förtvifladt ärliga tal be-
veka den, som hon dock — älskade så! Ja,
det stod i samma stund, han fällt sin hårda
dom, förintande klart för henne, att honom
älskade hon nu högre än allt annat, långt
högre än sig själf. — Sig själf föraktade hon
ju blott, — — och mot den sjukan ville hon
ej längre bedja honom om hjälp. Det var
värre än så — och endast han kunde bota
hennes. Men han ville ju ej, — och om detta
kunde hon icke tiggja! Hon hade knäppt sina

händer, utan att ana det; de voro kalla
som istappar i handskarna. Med alldeles
tom, hoppöst sjunkande stämman mumlade
hon:

»Då — får jag bara — be löjtnanten —
ursäkta, att jag — uppehållit — löjtnanten. —
Adjö, god — jul.» —

Och hon vände sig bort, rädd att kvävas
af framstormande gråt. Herman Broge, en
af de ensamaste i jordelivvet, tyckte sig
se sitt slutna hjärtas enda lyckodrom glida
ut i en natt af evigt vintermörker. Hon, som
blifvit själfva hoppets solstrimma i hans
hårda och glädjetomma tillvaro, drefs bort
som ett spöke för en besvärjelse, — bort i en
förtviflan, kanske djupare än hans. Och det
af honom, som dyrkat henne, — och som hon
sarat i hjärtat med beräddt mod, med
kallaste, fräckaste öfvermod? — Eller
— om det blott varit en flickaktig nyck,
en bortskämd och litet champagneyr
snärtas infall? — Och det hade hon
kommit att ångra? Då hade hon således
äfvén förstätt, hvad det var hon så
lekfullt förbrutit sig, känt, hvad han
måst känna därvid, — och därför måste
be honom om förlåtelse? —

»Fröken Nina», sade Herman, väd-
jande, återkallande, »låt mig nu säga
er ännu ett ord!»

Nina blef tyst stående, dock med
sänkt och bortvändt ansikte.

»Förstod ni den gången, att jag äls-
skade er?»

Nina kunde blott böja sitt hufvud än
djupare till svar.

»Så mycket värre», fortfor han, och
hon svarade som förut.

Sedan stodo de båda tysta en lång
stund, — vaktsignaler klingade borta
från kaserngården. — Broge måste bort
till Nina och hviska det:

»Och det värsta är, — att jag aldrig
upphört — att älska er.»

»Herman —! Är det —? — Det är
— nåd!» —

»Ja, Nina, — och för oss bägge!»

*

Mycket sent kom Nina hem till
Hedås, i hyrsläde från staden. — Hon
hade ju varit nere vid kvällståget
och, gömd i en vrå, viftat farväl och
återseende till Herman. — På trap-
pan mottogs hon af modern, som var
utom sig af oro. Patron hade näm-
ligen kommit hem utan att ha sett
en skymt af flickan; han trodde, hon
hade vandrat hem också i sin älsk-
liga envishet. Ängsligt ljöd det:

»Men Nina, — hvar har du hållit
till —?»

Förläget, sällt darrande, kom Ninas svar,
i det hon omfamnade mor:

»Det — skall jag säga, — sedan, — till
dig och pappa.» —

»Jaså — så? — Men, hvar har du julklap-
parna då?» —

Nina började helt oväntadt både skratta
och gråta. Först inne i salen, där patron
häpen mötte dem, snyftade hon fram:

»Julklapparna — dem glömde jag. Men
det — gör ingenting.» —

(Illustrator: Annicka Öman.)

JULGÄSTEN

AF
HENNING BERGER.

DE 24 DECEMBER klockan mellan nio och tio på aftonen ringde det två gånger på herr Valter Holms våningsdörr. Första gången kom ingen och öppnade, hvarför den upprepade ringningen blef längre och mer manande.

Herr Holm (föräldrar: disponenten V. Holm i firman Holm och Holm — senare omdanad till V. & K. L. Holms aktiebolag — samt hustrun Emma Sofia, f. Arwedsson, af den bekanta bankirsläkten. — Båda döda.) satt denna afton ensam i sitt bibliotek. Det var ett stort hörnrum med väl draperade fönster på tvänne gavelväggar, hyllor till halfva rumshöjden längs alla åtkomliga ytor, bronser och fajanser på öfverdelen af dessa hyllor mot bakgrunden af gamla gobelänger, hvilkas blågröna och silfvergrå landskapstener uppe mot det skulpterade taket smälte samman med ljuset från en ovalkrans af elektriska opal-glober. Hyllorna hade i stället för dörrar slipade glasskifvor, hvilka kunde ljudlöst på finaste kullager skjutas fram och tillbaka, och bakom hvilkas blixtrande rutor de dubbla raderna af helfranska band stodo i stel parad. I midten af detta lyxrum hvilade som bord en stor rund marmorskifva på en förgylld, refflad sockel, hvars mahognyfot återigen hade fyra lejonassar i gammal guldbrons. Kring detta empirpraktstycke voro grupperade moderna kolossala klubbstolar i buffel, och under denna kontrastverkan bredde sig en havannafärgad matta med hieroglyfbård i blått.

Nedsjunken i en af dessa stolar halfflåg herr Valter Holm. Det var nutidsmannens karaktäristiska utseende: det slätrakade ansiktet och den gymnastiserade kroppen kunde vara en ynglings. Men det mjölkfärgade ljuset, som likt månsken i lätt dimma silade ned från taket, belyste ett kranium, hvars glesa, pomaderade hårstrån icke kunde skyla en elfenbenshud, som tog öfverljuset i reflex likt en konvex spegel. Och kring ögon och mungipor voro nålspetsfina rynkor. Mannen i stolen kunde vara tjugofem år, men också två decennier därtill.

Herr Holm satt som under hypnos. En lång mager hand, som hvilade på marmorbordet, höll i sina fingrar en liten smal egyptisk statyett, en utsökt pjäs, en konstsak, som dock endast tjänstgjorde som handtag till en

ringledning — tryckknappen till kontakten satt i Isis' hufvud och nedanför gudinnans rygg slingrade sig ur ett hål den silkeomspunna ledningstråden som en grå orm. Men herr Holm ringde icke. Han eftertänkte hvad han skulle begära.

Detta var således julafton. Genom en ren tillfällighet befann han sig i sin stockholmsvåning i stället för hos sin fästmö i London. Ett tryckfel i en icke auktoriserad trafiktabel — en annonsreklam, han af misstag stoppat i fickan på någon station — hade gjort att han låtit sista båtlägenhet gå ifrån sig. Då han för sent upptäckt felet och telegrafiskt funnit ut, att alla förbindelser mot örikt, äfven Esbjergrouten, icke upptogos förr än efter helgen, hade han resignerat, ombesörjt förklaringar och compliments of the season samt dragit sig tillbaka i sin håla. — Anandag jul skulle han resa.

»Om jag skulle låta Anna och Marta gå nu? De ha fått sina pengar och jag åter icke något mer. Wilson, som icke kan svenska, är ändå hemma.»

Men han satt alltjämt orörlig, obeslutsam, med tummen på Isis' hufvud. Det var icke tjänstefolket han velat tänka på. Det var något om honom själf och högtidskvällens ensamhet — men han kunde icke reda ut det.

»Det är ju ingenting mer jag behöfver,» tänkte han, »jag har allt...»

Det var, kanske felet. Och han ansträngde sig för att hitta en önskan.

Det var då som andra ringningen på hans dörr ljöd fordrande ut i köket. Den, lika litet som en växande decemberstorm kring granitknuten, hördes inne i det ombonade biblioteksrummet. Men en diskret knackning på de halfskjutna salongsdörrarna uppfattade herr Holm — och i hemlighet nästan behagligt öfverraskad.

»Har jag ringt?» tänkte han.

Han var icke säker på det, men mumlade ett halft nyficket jaa — kom in!

Det var icke Wilson, utan Anna. Hon såg så besynnerlig ut, rädd kanhända — som om hon icke visste, hur hon skulle urskulda sitt ärende.

»Nå,» tänkte han, »det var det hela. Ja, naturligtvis. De vilja gå — klockan är kanske mycket.»

.Högt sade han:

»Ja, Anna och Marta kunna gå, Wilson stannar hemma. Nå — var det något annat?»

Jungfrun svarade:

»Det är en herre därute, som vill tala med herr Holm. Jag har sett, att herrn icke tar emot någon och inte kan träffas i morgon heller — som jag skulle säga. Men då han inte ville gå förr än jag framfört hans namn och då — då — då —»

»Hvad då?»

Anna tycktes samla mod och blef röd under det svarta hårets hvita bandrosett. Hon stammade:

»Jag tänkte — jag trodde — jag menade att — att det kanske var julafton —»

Herr Holm satt stum. Han såg ut som en bildstod, och det var vad de svenska tjänarna mest fruktade, ja, nästan funno en smula ohyggligt. Anna hasplade hastigt ur sig:

»Jag tänkte, jag kunde i alla fall gå in och säga hans namn. Det var Axel Jägerfelt.»

Nu såg husbonden upp.

»Axel Jägerfelt,» sade han långsamt, »menar han att han känner mig?»

»Ja — sedan länge, sade han.»

»Hur är han klädd?»

»Joo, mycket väl, det vill säga — han har inte päls...»

Valter Holm såg på sitt ur och fattade ett hastigt beslut.

»Låt Wilson föra herr Jägerfelt genom tamburkorridoren in hit,» sade han, »och sedan kunna ni, som sagdt, gå.»

*

En enda blick sade Valter Holm, att han aldrig förr sett den person, som nu stod framför honom. Han reste sig emellertid utan att släppa Isisbilden och gjorde en sorts gesthälsning. Samtidigt vred han på en kontakt vid närmaste bokskåphörn och takets opal-lampor förstärktes med ljuset från ett dussin små vingröna glödkulor, insatta mellan gobelängernas sammanfogningslister.

Den främmande var en några och fyrtio års man, med nötblunda ögon, hår och hängmustasch i valnöt, starkt blandad med mossgrått. I synnerhet vid tinningarna och under näsvingarna. Vänstermustaschen hade dessutom liksom en liten fäll af nästan hvitt. Men ansiktets färg var vinteräpplets lifligt röda — här och där betänkligt blåådradt i fina nervförgreningar som på ett bokblad om hösten. Habiten var icke ny, men oklanderlig i sammansättning — svart diplomat, pärlgrå väst med imiterade månstensknappar och byxor utan för stora knän. Chaussuren var litet betänklig, snörkängor, som dock voro hela och nyborstade. Men linnen var stearin hvitt och halsduken själfknuten och utan nål.

Herr Holm hade icke röjt vare sig öfverraskning, missräkning eller nedlåtande trötthet. Han stod i den engelska posen af korrekt afvaktande.

Besökaren däremot studsade. Ett ögonblick tycktes han vilja retirera utan förklaring, men den kalla och likgiltiga typen midt emot honom, som dock icke kunde sägas verka fränstötande, om han ock ej inbjöd till närmande, band på något sätt. Efter ett par sekunder hade julgästen fattat sig och yttrade sin fras fullt naturligt:

»Jag har misstagit mig och jag ber om ursäkt för detta forcerade påträngande på själfva julafton. Ni är icke den Valter Holm jag var säker på att träffa — lika litet som jag är er gamla vän och skolkamrat Axel

Jägerfelt. Men det är underligt hur allt stämmer för öfrigt, utom utseendet...»

Det fanns i denna harang intet som gaf anledning — åtminstone icke direkt — till att betvivla utsagon af ett ofrivilligt misstag. Men den innehöll tillika så att säga en inbjudan till motfråga. — Och herr Holm föll verkligen för frestelsen.

»Hur,» sade han, »hur stämmer för öfrigt allt...»

»Ah,» log mannen, »det kan knappt intressera.»

»Tvärtom.»

Herr Holms ton blef på en gång förekommande och han släppte ringledningen. Han gick rundt bordet och makade på en stol. Nu var hans beslut fattadt. Den främmande, hvem han än var, skulle fördrifva en timmes spleen med sin historia, lögn eller sanning kunde därvidlag komma på ett ut. Men därmed var han värd och i detsamma som förvandlad. Ett varmt leende lyste upp det bleka och otillgängliga, släta ansiktet, som hade det kalla elektriska ljuset förbytts till sol. Och rösten blef hjärtlig som minen, rörelserna otvungna. Herr Holm skyndade lifligt rundt bordet, slog herr Jägerfelt på axeln, puffade stolarna hit och dit, kom på nytt i sin cirkelvandring till främlingen, dunkade honom nu i ryggen och fick slutligen gästen bekvämt placerad i två stolar som i en säng. Själfr ordnade han det lika makligt för sig; med fötterna borrade in i en klubbstols buffeldynor och hufvudet stödt mot den runda karmstoppningen, liknade de två herrarna, där de lågo parallellt visavi, ett par resande i en amerikansk lyxvagong. — Den tyste Wilson hade ställt ett litet beduinskt pärlemorbord mellan de improviserade sofforna och i en slipad karaff lyste en gammal bärnstensgul whiskey bredvid den guldsmidde lådan med feta Coronas Exquisites. Belysningen var dämpad till en tredjedel af takets glober, och snart skymtade de som aflägsna månar genom blåa havannaslingor. Julnattens berömda frid svepte kring herr Holms bibliotek.

*

Klockan slog half tolf i en bronspendyl med matt silfverskifva. Herr Axel Jägerfelt hade slutat sin redogörelse — berättelsen om ett spilldt lif.

Nu tog han med darrande hand det slipade whiskyglaset och tömde det i ett drag. Därpå lutade han sig tillbaka i stolen och i det han lät en halfren näsduk fara öfver de

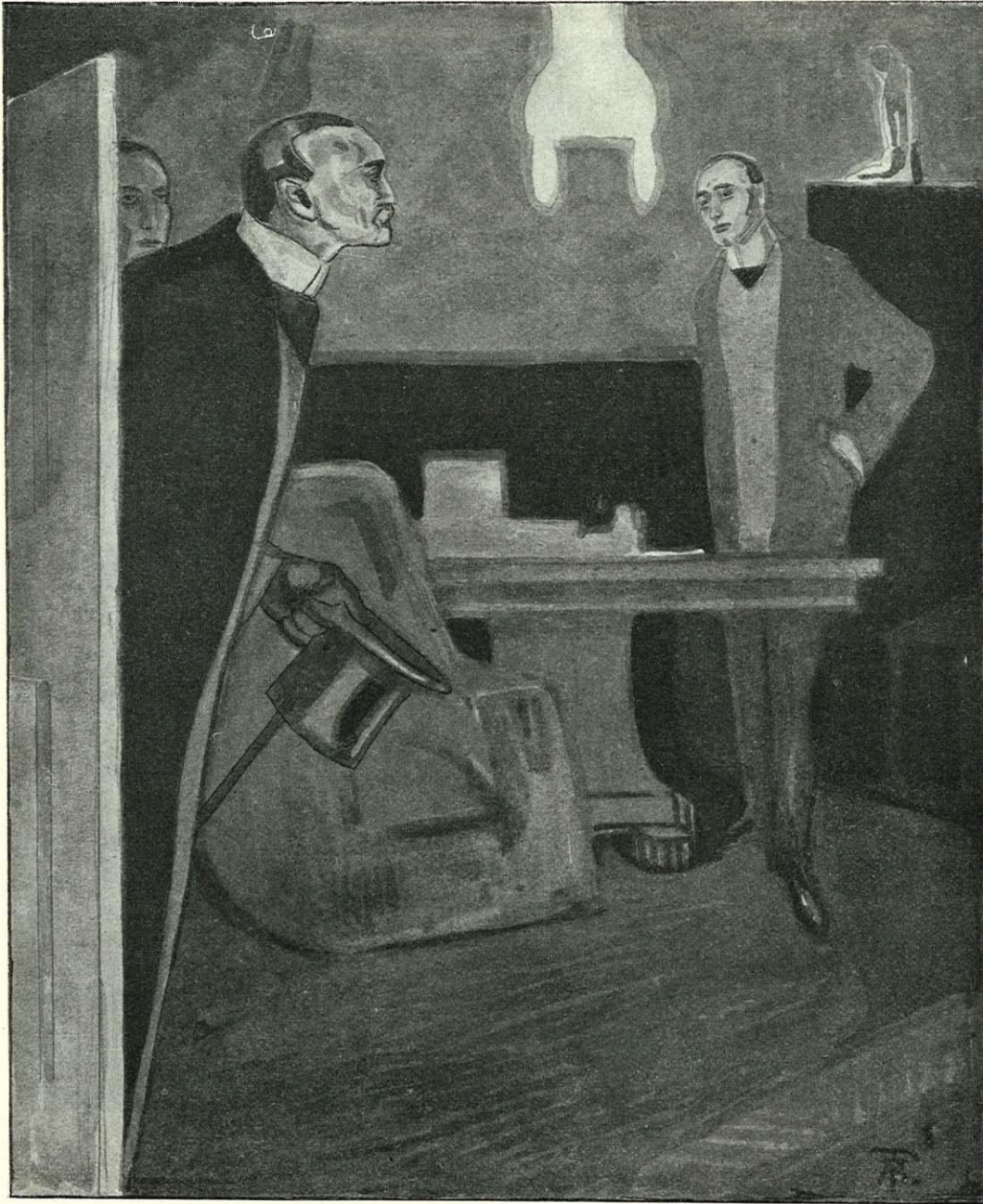
fuktiga mustaschern, betraktade han förväntansfullt sin värd.

Denne satt orörlig och nedsjunken med ett egendomligt, föraktfullt leende kring de smala, blårakade läpparna. Tystnaden blef för lång och han såg upp med en svag rodnad på pannan. Flätande fingrarna samman och böjande händerna bakåt så det knakade i lederna sade han likgiltigt frågande:

»Och det — det är det hela?»

Tonen var nästan en gäspning.

Herr Jägerfelts höga ansiktsfärg bleknade en nyans och skattet lät underligt forceradt. Men han skylde så godt han kunde sina känslor genom att en smula bullrande blanda en ny grogg.

»Tja,» smågnäggade han, »tja, herre gud — sådant är lifvet — such is life...»

»In a great city,» ifyllde herr Holm.

»Javisst, he he, in a great city — kan man ju godt säga...»

Herr Holm satte sig plötsligt upp.

»Men icke i en liten stad med allting väl förspändt,» sade han skarpt, »sådant skall lifvet icke vara, kom det väl ihåg — och därför beklagar jag er icke!»

Denna gång hvitnade herr Jägerfelt. Han satte ifrån sig glaset så hårdt, att innehållet skvalpade öfver. Med ett försök att råta upp sig sade han med skälfvande stämma:

»Jag vet inte att jag har begärt någonting?»

Den andre fortsatte i höjd och än mer föraktfull ton, utan att det minsta bry sig om afbrottet:

»Ni har berättat mig er historia — historien om en man, som af fin släkt och med de bästa förbindelser på några år fördärfvar den utmärkta affär han ärft efter sin hederliga och arbetsamma far. Och hur går det till? Jo, genom ett vildt ruckellif, genom spel och lösaktiga kvinnor. När så den kända göteborgsfirman står på hufvudet och konkursen till och med blir kriminell, försvinner ni undan skandalen och ansvaret till Amerika. Där genomgår ni — det tror jag gärna — långa och svåra år, till och med exemplet på hur ytterligheterna beröra hvarandra: den forne trämatadoren, som kunde spekulera bort Norrlands skogar, traskar kring Chicagos gator och försöker sälja hemlandets träprodukt i form af Jönköpings tändstickor... Och när tiden är fullbordad, när han utan straffpåföljd kan vända hem — då kommer han verkligen, på själfva julafton, denne ansvarslösa affärsmän, och finner det enklast att söka upp en skolkamrat och businessfriend — han skall nog »röras» — hva? — på den heliga aftonen. Men händelsevis hvilat min bror i sin graf och jag — ja, jag har icke mer deltagande för en man med er karriär bakom sig än för — för — för den här stumpen!»

Herr Holm kastade sin utrökta och slocknade cigarr tvärs öfver rummet, så den svarta askan yrde.

Under denna långa förklaring hade Jägerfelt suttit huttrande, som om han frös i ett yrväder i en dragig portgång, i stället för att vältra sig i det varma biblioteksrummets mjukaste klubbstol. Han hackade tänder och blåa fläckar slog ut på panna och kinder.

»Tyst,» hväste han ändtligen.

Valter Holm öppnade munnen till ett häftigt svar, men i detsamma skymtade skuggan af Wilson, hvilken tyst ställde ett par sodavattensflaskor på ett sidbord och försiktigt tog bort de tömda. För att maskera den lilla förvirring, som ovillkorligt herr Holm kände, sade han kort till tjänaren:

»Ni kan gå och lägga er, Wilson! Jag skall strax i säng och hjälper mig själf med resten. — God natt!»

Dörren slöts ljudlöst efter betjänten.

Båda herrarna hade rest sig. Det var herr Jägerfelt, som först talade:

»Jag har icke bedt er om hjälp och jag har heller icke gjort mig bättre än jag förtjänar. Och ni själf, ni rättskaffens hårda man — hur är det med er?»

»Är ni galen,» sade herr Holm och tog ett steg bakåt.

»Se på mig», fortfor den främmande i en besynnerlig, allt mer hväsande ton, »se på mig — riktigt, nåå? Det var inte er bror, jag sökte, det var bara en fint, annars hade icke ens jag — ja, just jag — kommit in till er — på själva julafton. Er bror — hvar är han? Brodermördare!»

Valter Holm utstötte ett skrik.

»Hvem är ni?»

»Ja, skrik,» röt nu gästen med förfärlig röst, »skrik bara! Pigorna har du skickat bort och Wilson snarkar redan i andra ändan af våningen. Tror du inte jag minns mitt eget hus, fast du moderniserat om det? Se på mig! Det finns ingen Jägerfelt — hvem är jag nu — hvem? Se, se!»

Holms blick spändes mot de borrhande klingor, hvilka fästes på hans ögon. Han såg främlingen rycka af sig de hängande mustascherna och tyckte att alla drag växlade och förvandlades. Nu ville han skrika högt, men kunde icke, strupen blef utan ljud och det var endast i hans egen hjärna han hörde det rysliga rop, som ur hans hjärta trängde in i alla nerver. Under det han alltjämt drog sig baklänges med händerna utsträckta, rundt om empirbordet, rundt, rundt, baklänges, hviskade hans torra läppar:

»Min bror — Victor» — — —

»Din bror, Victor,» hånade gestalten, som följde honom rundt. »Din bror, som du bestal och till sist förpassade ur lifvet på en jakt och som alla tror att han dog efter olyckshändelsen — ja, just han, här är jag. Jag kommer som din julgäst. Valter! Ser du mig?»

Holm stönade. Han hade nått pärlmorbordet, hvilket hans ben slog omkull och nu snubblade han på buteljerna. Men i stället för att falla bakåt sjönk han på knä och knäppte händerna.

»Nåd, förlåtelse, förbarmande...» mumlade han.

»Detta brott,» hväste gestalten, »har gjort dig ännu värre, förhärdat dig ännu mer. Du vågar på denna afton säga till en annan stackars syndare att du ej har misskund, du vågar förebrå, läsa lagen... Och du vågar ta till hustru en öskyldig ungmö, ett barn, som icke känner dig! Men det skall ej ske.»

Holm såg, hur gästen växte. Han förekom honom nå till taket och dess glödlampor bildade som en gloria kring det fruktansvärda

hufvudet. Nu såg han, hur spöket grep en tung lombardisk ljustake, som stod på en af bokhyllorna och höjde den. —

Han kände att han icke ägde rörelseförmåga att undvika slaget. Fastklämd som i giljotinens halsklafve afvaktade han döds-hugget, men strupen fick lif och ett befriande och förtviflat skrik steg ur hans bröst. I detsamma kände han, hur något kallt klöf hans brännande hjärna. Han föll framstupa och rullade om på havannamattan, i det hans krampstyfnande hand klämdes hårdt kring ett metallföremål.

*

Den engelske betjänten Wilson skämtade ute i köket med de svenska jungfrurna. Supén var serverad och de afvaktade blott en

ning, att de alla med ens störtade genom den långa korridoren bort till herr Holms arbetsrum.

Klockan fortfor att pingla i fjärran.

»Det är fel i kontakten,» skrek Anna.

De nådde dörren.

Där inne var allt tyst, men ur det aflägsna hördes den elektriska signalen.

Wilson knackade lätt och öppnade omedelbart därpå, utan att afvakta inträdesorder. Bakom hans axlar kikade flickornas nyfikna ansikten.

Herr Holm satt på golvet bredvid sin stora älsklingsstol och det var tydligt att han råkat slumra in ett tag vid julwhiskyn, hvars brygd i ensamheten måhända blifvit för stark. I sömnen hade han — kanske under inflytande af julidnens starka middagsmat med importerad plumpudding — troligen i en matsmältningensdröm glidit ned från buffelsätet och därvid vältat ett litet afrikanskt rökbord. Han höll, hårdt tryckt i handen, den lilla Isisbyst som utgjorde ringledningens prydnadsknapp.

Herr Holm såg sig förvirrad omkring.

»Hvar är han?» stötte han fram, »har han gått?»

Wilson log osäkert. Han var icke obekant med sin herres idéer under vissa förhållanden.

»Herrn har drömt,» sade han, »it was only a dream...»

»Only a dream,» upprepade Holm och tog sig öfver pannan. — »Hjälp mig upp!»

»Hvad är klockan?»

»Half tio, sir.»

Herr Valter Holm upptäckte Annas rosetthufvud i dörröppningen. Nu klarnade begreppet. — »De ha ju icke gått,» tänkte han, »vi ska äta först...»

»Jag tyckte någon ringde,» sade han emellertid.

»Ja,» sade flickan förvånad, »men det var bara en tiggare — han ringde för resten oförsämdt hårdt två gånger. Bordet är serveradt!»

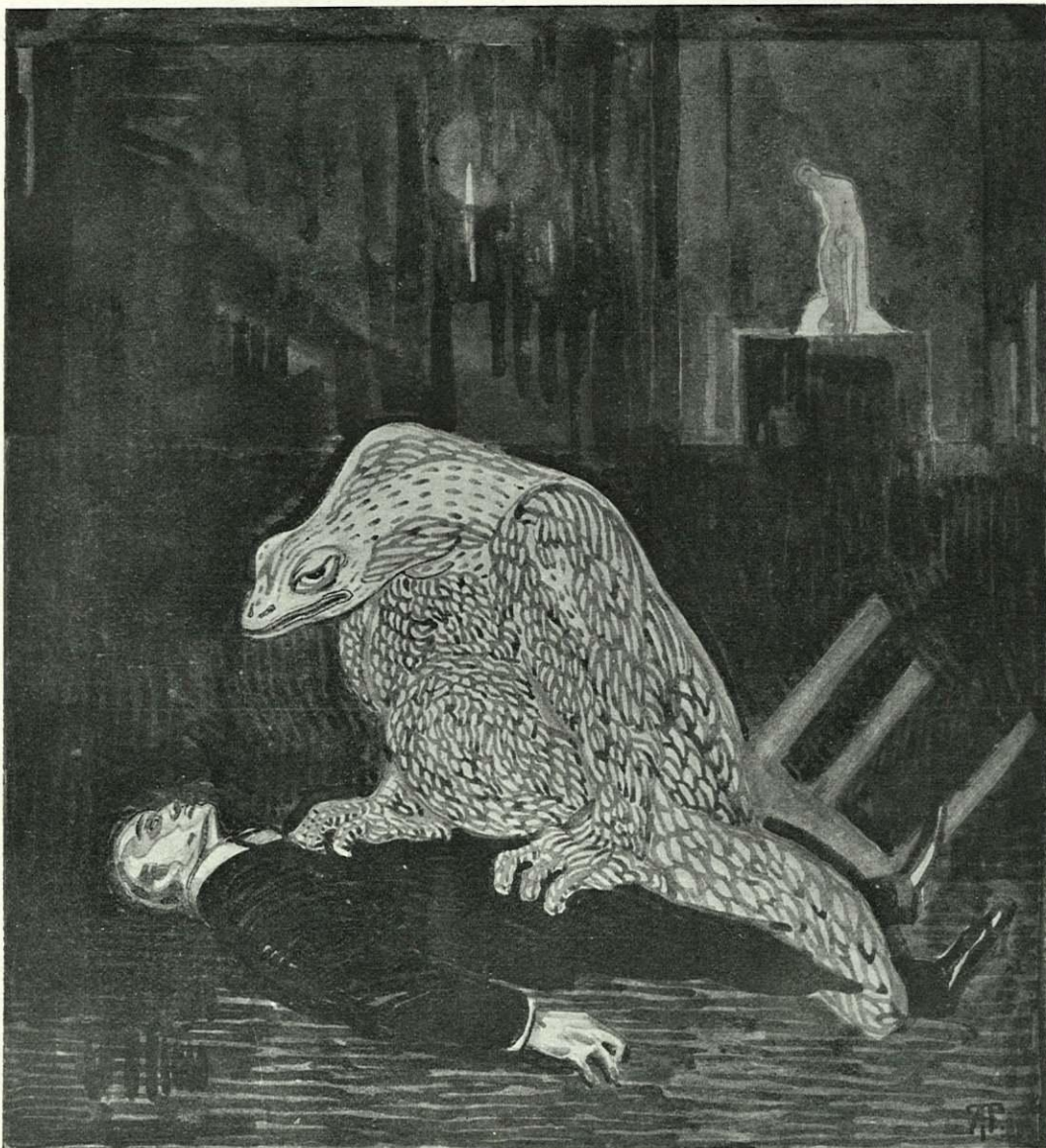
»Släck,» mumlade herr Valter Holm till tjänaren, som plockade upp småsakerna från det ikullslagna bordet.

Han gick in i den stora matsalen, hvilken i högtidlig tomhet strålade som en kyrka i julottan.

Wilson släckte.

Och julnattens traditionella frid omsvepte huset.

(Illustrator: A. Törneman.)

ringning från biblioteket, där deras herre, rentier Valter Holm, satt vid sin trista eftermiddagswhisky, genom ett löjligt misstag ensam på själva julafton.

»Skull ha vara by little sweetheart in London...» sade Wilson.

»Han skulle just ha för sweetheart,» sade Marta.

Det hade ringt två gånger i entrén. Men det var endast en tiggare och han hade blifvit, efter husets sed, afvisad.

Då ringde det från våningen — plötsligt, gällt, i ett. Ringningen fortsatte.

Den var så påfallande häftig, denna ring-

· DE · SMÅ · JULGRANARNA ·

Af Annie Åkerhielm.

LYCKAN KOMMER i många skepnader, och en gång hände det underliga, att den kom till en liten fattig och ensam och grånande pianolärarinna — kom i en fullhet, som tyckte henne öfvergå allt förstånd. I sin ungdom hade hon haft lätt för att gråta, men det är en engenskap, som går bort med åren — nu grät hon af glädje mer än hon gråtit af sorg på många Herrans år — storsnyftade af glädje, där hon satt ensam i sitt lilla mörka rum mot gården i ett litet trist pensionat.

Anledningen till fröken Emilie Lönners lyckotårar var ett bref från syster Caroline, den trygga, robusta, hjärtegodas Caroline, som i barndomen alltid var de yngre syskonens beskydd och rådgifverska, och som man alltid blef litet gladare än annars bara af att se, ja, bara af att få bref ifrån. Caroline hade i tjugo års tid skött hushållet på en herrgård, först under gamla grefvinnans långa sjuklighet, sedan efter hennes död. Nu var äfven gamle grefven död, och Caroline hade blifvit ihågkommen i testamentet med pension och ett litet bo. Hvad var nu naturligare, skref hon, än att de två gamla systrarna tillbragte sin ålderdom tillsammans? Skulle de inte flytta hem till den gamla fädernestaden, den rara lilla staden, där de ännu hade gamla vänner och släktingar, där de hade föräldrarnes grafvar och alla glada och vemodiga barndoms- och ungdomsminnen? Pianolektioner kunde Emilie nog också få, ty gamla Josefina Andersson dog i fjor, och sedan fanns det ingen pianolärarinna i staden.

Emilie satte sig genast att skriva, men till följd af den glada sinnesrörelsen darrade hennes hand, så att hon knappt kunde hålla pennan. Litet nervös hade hon nu alltid varit. — Herre Gud, hon skulle få ett hem, och ett hem där hemma — hon skulle få någon att hålla af och trygga sig till och bli ompysslad af, hon skulle alltid ha Carolines glada lynne, sunda lifssyn och lugna rådighet att hämta tröst af. Hon skulle slippa ifrån detta stora, känslolösa, egoistiska Stockholm, där hon aldrig trifts, där hon slitit och sträfvat för att nått och jämnt kunna lefva; där hon alltid känt sig liten och förtrampad, skygg och förskrämd.

De hyrde tre rum med kök på nedre botten i ett litet gult tvåvåningshus med tillgång

till trädgård och flyttade in den 1 april. Emilie njöt af tillvaron, som hon aldrig trott möjligt. De sutto i syrenbersån tillsammans hela de långa, vackra sommareftermiddagarna; Caroline stickade och sydde och Emilie läste högt. När det började skymma, lade de samman arbete och bok och gjorde en promenad längs ån, som mellan stadens alla trädgårdar speglade den rosiga himmeln. Sin egen lilla blomsterträdgård hade de äfven; föräldrarnes grafställe på den gamla lumiga kyrkogården; där pysslade och planterade de och tillbragte mycken tid. De hade fullt upp af små fredliga och hemtrefliga sysselsättningar och intressen, och samtalsämnen trötto aldrig.

Litet umgängeslif fanns också. I den lilla landtliga staden med små eller stora trädgårdar till nästan hvarje hus var det en nymodig och halft ogillad lyx att flytta på landet; de gamla familjerna, och det var ju bland dem de båda systrarna hade sin hufvudsakliga bekantskapskrets, stannade alla kvar i staden, och det var kafferep och saft och vattenbjudningar i bersåer och lusthus; systrarna »bjödo igen» i syrenbersån, Carolines apelsinsaft och småbröd — alldeles nya sorter — beundrades, och det tiggdes recept. Trefligare än de hade kunde man inte ha, tyckte både Emilie och Caroline.

Hösten kom, de unga familjerna, som legat på landet eller vid badort, kommo hem, staden blef lifligare och Emilie fick åtskilliga lektioner. Hon blef också anmodad att vara med i stadens sångkör. Hennes röst hade visserligen icke mycken ungdomsfriskhet kvar, men hon sjöng rent och säkert, och sånganförelsen sade, att det var ingen konst att dirigera körsång, när fröken Löner var med. Komplimangen jagade blodet upp i Emilies kinder; det var den första hon fått på många, många år.

När hon kom hem från lektionerna, stod middagsbordet dukadt, och Caroline satte fram de aptitligaste små fat och karotter; hon myste förnöjd, när det smakade Emilie, och fröjdade sig mer öfver sin kokkonst än någonsin vid en stor middag på herrgården, då hon såg »lilla syster» få bättre färg och hennes tunna gestalt bli en liten smula fylligare. »Se, pensionatmat —» sade Caroline

och skakade på hufvudet under värtalig tystnad.

Julafton voro de bjudna till en gammal skolkamrat, nu förmögen grosshandlarfru med sju barn. Caroline isynnerhet gladde sig hjärtligt däråt; på herrgården hade alltid hela släkten samlats om jularne, och julafton utan barn och stoj var ingen julafton, tyckte hon. »Julafton är de ungas dag; då få vi gamla sitta i vrå,» nickade den af modersstolthet strålande värdinnan — och det fingo också de båda systrarna. De blefvo vänligt bemötta — så vidt någon hade tid; de fingo hvar sin julkalender, hvar sin parfymflaska och hvar sin bonbonnière; men säga något fick ingen vuxen den kvällen. Emilie hade hufvudvärk hela juldagen af oväsendet, men Caroline hade, sade hon, haft så roligt af att se på de unga, och båda voro ense om att de ju firat en riktig julafton.

De togo å ömse sidor för gifvet, när nästa jul kom, att de skulle tillbringa äfven denna julafton hos den gästfria grosshandlarfamiljen. Men kort före jul kom deras gamla vän, uppriktigt ledsen att behöfva svika deras förväntan. Det var så, anförtrödde hon dem, att det inte varit så där riktigt bra mellan henne och hennes svärmor, en gammal änkefru, som bodde ensam på en landtegendom några mil från staden. Men nu hade det blifvit en försoning, och den gamla var så vänlig och erkände, att inte hela felet legat hos svärdottern, och nu ville hon att de alla skulle tillbringa julen hos henne. Grosshandlaren önskade det, »och snälla flickor, ni förstå ju att jag inte kan säga nej!»

Det förstodo de visst.

»Så fira vi väl vår jul i all stillhet då,» sade Emilie, när vännen gått.

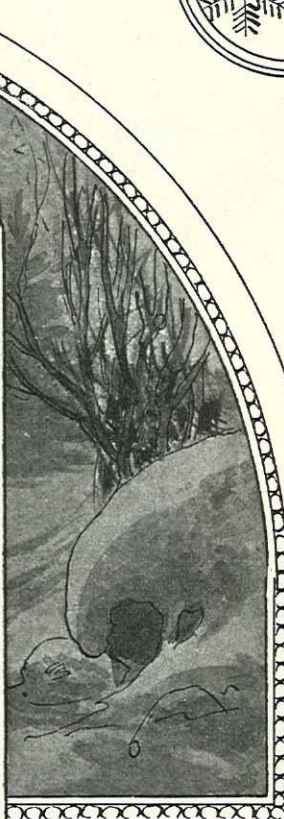
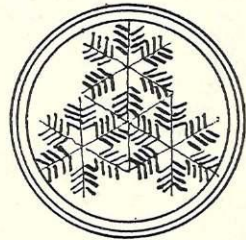
»Ja, vi göra väl det,» svarade Caroline en smula vresigt. »Så vida inte någon annan bjuder oss,» tillade hon mera hoppfullt.

Men det gjorde ingen.

Efter ett par dagar återtog Emilie ämnet. »Du, jag tänker vi skola ha rätt trefligt på julafton. Vi skola gå i julbönen och så dricka te, när vi komma hem, och så ge hvarandra våra små julklappar — om vi ha några,» rättade hon sig, ty det skulle ju vara en hemlighet.

»Ja,» svarade Caroline, ännu litet tveksam, om hon skulle besluta sig för att taga saken

TRE JULMOTIV af Anders Österling

Granarna.

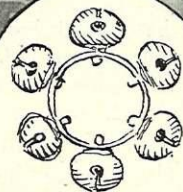
Här stå de skockade på stadens torg,
en skog på nytt, fast nu en skog af döda,
och tyckas susa i vår hvardagssorg
mystären i att offras och förblöda.
De hafva tidigt anat julens snö.
Ja, midt i sommaren, när doft af kåda
steg som ett djupkallt flöde i en sjö
upp genom skimret, tycktes de bebåda
en mera sval och heligt fjärran ro.
Till anare de äro födda. Kulen
kom höstens storm och slog sin stålgrå klot
i alla veka tef: — men först till julen
de skulle själfva dö, de visste det.
Allt grönt kamratskap frosten skonlöst fällde,
men själfva växte de i ensamhet
upp i den rena vinternattens välde.
Det hårda barret frös. Och som en stad,
där lifvet somnat, blef det nu i snären
af höga granar. Ingen fågel kvad,
och ängsligt tysta skuro alltid spåren
af slädarna den hvita teden fram.
Natt efter natt var julen mera nära,
och stjärnans blick allt tyngre allvarsam
dem spådde nu den fromma dödens ära.
Och stilla pröfvad i ett tålmod,
som lyft sin krona ofvan jordens öden,
den dunkla skogen till det sista stod
och föll att ändtligt stråla upp
i döden.

Isjakten.

Den hvita natten, den hvita
natten,
en isjakt styr öfver frusna vatten,
hvit i hvitt.
Stolta vinge! I snösömn lutad
stranden sofver, men öfversprutad
skönt af stjärnstoft sväfvar du fritt!
Bort öfver fjärdarna
silfvervärldarna
locka dig än att förlänga din ban.
Se, på den stillnade tystnads-
strömmen
människodrömmen
segerrik färdas, en skinan-
de svan!

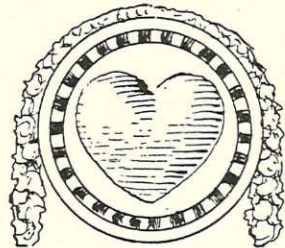
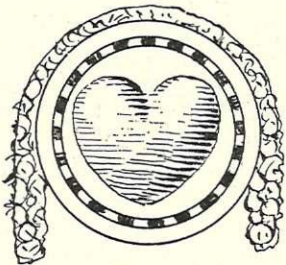
Bjällerverisa.

Lätt, lätt
som en flinga
är lyckan för stunden. Hur klinga
bjällror af blom i din hvita bukett
hyacinter!
Som flingan i ögonfransen är lyckan!
den tår till gråt
för en kyss — och det skrattar du åt!
Oss följer en släpande mantelflik
och yrsnödansande klockmusik,
och lyckans girlander af toner vi
strö
i markens lyssnande vinter
och vägarnas ensamma
snö!

JAG STÅR VID HAFVET...

af Jane Gernandt-Claine

I.

Jag står vid hafvet, käre, jag vill höra
dess starka pulsar darra i minuten
och känna styrkans dolda stegring braten
af ilningar, som böljans vaggning störa.

En ångest kunde strupen sammansnöra,
jag skälfter vid att se hur ljusomfluten
våg följer våg... I handens gömma slutet
en snäcka hvilar tätt invid mitt öra...

Den snäckan är min själ, som var försvuren
af evighet till din, trots muren, muren —
ett skal... Därinne kan jag höra hafvet...

Det sjunger, käre, doft, med böljans tunga
som jag har hört ditt eget väsen sjunga
om hvad som låg i djupens natt begrafvet.

II.

I djupens natt, där skygga känslor sväfva
förborgade omkring sin gätas saga,
i blinda tåg af snabba minnen draga
förbi att drömmar in i mörkret väfva.

I ljus de lefvat... Ljuset ville kväfva
de bråda hugskott, som mot dunklet draga
att dimmors färg och dimmors skepnad taga,
där skuggor inne i en skuggvärld bäfva.

Vår skuggvärld sjöng, men våra läppar tego,
när solskensilningar i mörkret stego
att höra sångerna från djupen klinga.

Ty djupen, djupen fingo hafvets stämma
att tatets vågor på vår tunga hämma
och väsendet i stum musik bevinga!

III.

Mitt jag gick till dig i den dunkla fåra,
som tysta tankar mellan själar gräfva
att ordens alltför matta lystring jäfva
och nya världar för vår längtan spåra.

På vattnet vaggas båten utan åra,
och purpurvarma rymderna sig häfva
omkring oss. Emot intet mål vi sträfva,
blott ändlöshetens vidder äro våra.

De äro våra, våra, och hvad ägde
väl en bekännelse att ge, som vägde
upp alltets mått i hjärtats fulla skålar?

Hvad ägde ordens råga? Stumma glida
vi genom kvätten vid hvarandras sida —
emot en saknad, väfd af purpurstrålar...

IV.

Allt ler af ro, men hjärtats röster höja
ett skri att doft i stillheten förklinga,
besegradt af den makt, som ville tvinga
vår håg att blott i nuets hvila dröja.

På djupen bölfor sig mot bölfor böja
att, rustade till täflan, hastigt svinga
sig upp till strid, när stormens klockor ringa
att kampens hot i okänd brottning röja.

Vi gledo sakta öfver ljusa vågor,
men djupt i hjärtats mörker brunno lågor,
som slockna för ett luftdrag öfver hafvet...

Du käre, nyss jag förde till mitt öra
en snäckas vackra skal... Du fick ej höra
hvad som låg tyst i sångerna begrafvet.

från den bästa sidan eller ej, »nog skulle du få russingröt till kväll och de gamla sorterna till teet, alltid.»

»Och så,» fortfor Emilie helt blygt, »tänker jag på, om vi skulle ha en liten julgran—»

Caroline vände sig tvärt emot henne: »Julgran, vi? — Gamla, ensamma människor, hvad skulle vi med den?»

»Jag tycker inte det är så dumt,» svarade Emilie med liflig färg. »Om den är helt liten, vet jag inte hvarför man inte kan ha den så väl som en krukväxt eller en blombukett i en vas?»

»Jag tycker inte det är någonting med en liten julgran,» afbröt Caroline resolut. »På Säfsta var det ju så högt i taket, och den ståtligaste gran som fanns i skogen skulle vi ha. Legationssekreteraren och kammarherren och majoren gingo själfva ut och valde den lilljulafton, och alla barnungarne i procession efter dem.» Och Carolines ögon lyste upp vid minnet af den glada taflan.

öfrigt hade Emilie brådtom med repetitionerna till välgörenhetskonserten i kyrkan söndagen före jul, och det blef ej mer taladt om julfirandet förrän lilljulafton. Caroline, hvars ärliga natur hatade alla outtalade misstämningar, kom emot systemen med utsträckt hand och sade:

»Emilie, jag har tänkt på att det var bra dumt af mig att säga så där här om dagen. Jag tänkte inte på hur olika lifvet har varit för oss. Som du sade, hvarför skulle vi inte ha — en liten julgran?»

Men Emilie hade de milda lynnenas utålliga stötthet. »Nej, för all del, Caroline lilla,» sade hon. »Det var rent af tanklöshet af mig, jag satt bara och tänkte på att göra det likt hemma; men sedan tyckte jag också det skulle vara bra löjligt, om vi två skulle sitta här ensamma med en julgran.»

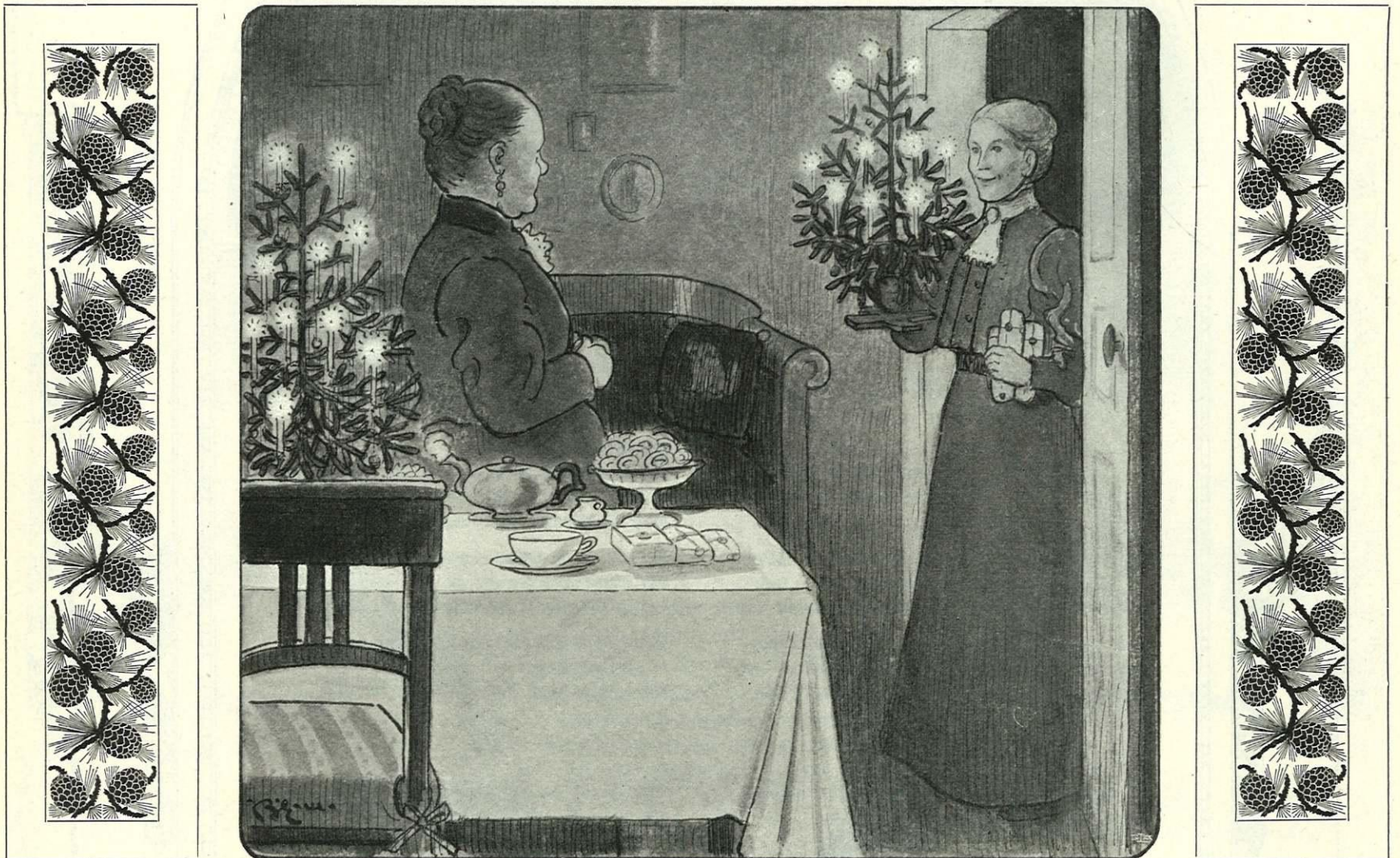
Nu slöt Caroline läpparne och sade ingenting mer om saken, och nu var det Emilies tur att ångra sig. Hvarför hade hon visat

tyckte jag ändå det skulle vara hemtrefligt och likt det gamla med en liten julgran.»

Men när Caroline knackat på dörren och bjudit på te och Emilie skyndade ut, med tre små paket i ena handen och granen i den andra, tvärstannade hon på tröskeln. Midt på tebordet brann en annan liten gran.

Nu blef det skratt, förklaringar och en omfamning, och hvarje spår af den lilla skyn var borta. Vid Emilias tekopp lågo tre andra små paket; systrarna drucko te och sågo på julklapparne, voro förtjusta och tackade hvarandra. Sedan sutto de mellan de två små granarne hela kvällen och talade om allt gammalt och kärt, ja, de blefvo så gripna af stämningen, att de till och med talade om sina ungdomstycken, hvilket endast skedde vid mycket högtidliga tillfällen; ty de höllo båda alldeles med sin salig mamma om att en blygsam flicka aldrig låter märka, att hon haft ett tycke.

När de släckte ljusen, sade Emilie: »Vet du

»Ja, så förnämt kan det ju inte bli,» sade Emilie mildt, men en smula spetsigt. Det irriterade henne ibland en smula, när systemen kom med sina herrgårdsminnen; hon var liksom svartsjuk på dem.

»Jag tänkte inte alls på förnämiteten,» genmälde Caroline. »Dem man har lefvat tillsammans med och intresserat sig för i många år, dem ser man människan hos, antingen det är grefvar eller handtverkare. Jag menade bara att skall det vara julgran, skall det vara en riktig julgran, och en stor familj, som kan dansa omkring den. — Nej, skola vi fira jul i år utan att se barnagladje, får det så vara, men låt oss för all del inte gå i barndom själfva; det hjälper inte upp saken.»

Nu var Emilie stucken. Hon hade ett sensitivt och grubblande lynne, och inte blott fann hon systemens ord en smula tvära och ovänliga, utan hon gick också och arbetade sig in i den tanken, att systemen i grunden saknade det lysande lifvet på Säfsta. — För

Caroline tillbaka, då hon kom så vänlig och välmenande och ville göra allt godt?

Hon pinades däraf hela julaftons förmiddag; men efter den tidiga middagen fick hon en idé. Hon tog på sig ytterkläderna och skyndade ut.

Det fanns inte mycket kvar i snöslasket på torgets julgranssida, men där fanns en liten, liten gran, som Emilie själf lätt kunde bära hem. På vägen gick hon in i en pappersbutik och köpte några ljus och ljuspipor. Så gömde hon alltsammans i sitt rum; det var tid att gå till julbönen, och kyrkklockorna ringde redan genom vinterkvällens djupnande skymning.

Då de kommo hem och Caroline gått ut för att sätta på tekitteln, stängde Emilie in sig i sitt rum och klädde brådsakande den lilla granen och tände ljusen. Hon skulle komma ut med den i handen och säga: »Caroline, efter du inte hade något emot det,

Caroline, jag tycker att vi haft roligare i kväll än förra julaftonen.»

»Ja,» sade Caroline, »en välsignad kväll har det varit. Tack, Emilie lilla!»

»Det är nog bra med barn,» fortfor Emilie en smula tveksamt. »Men vet du, jag tror att — att — om det skulle vara riktigt roligt med dem, skulle det vara ens egna!»

Caroline höjde en energisk protest, men afstod från den, när Emilie tillade: »Af dem får man visst inte så ondt i hufvudet.»

Caroline hade aldrig haft hufvudvärk. Det gjorde ju stor skillnad.

»Ja, jag menar — slutade Emile sitt lilla tal — »nog kan man ha fest på sitt sätt ändå, fast man bara är två.»

»Ja, det har du rätt i. Det beror nog på feststämningen i hjärtat.»

Med denna maxim, som de båda enade sig om, slutade deras julafton.

(Illustrator: Brita Ellström.)

GAMMALT VÄRLDEN

DET ÄR INTE alldeles så lätt att älska som att vara hungrig, ehuru många hysa en sådan tro. Det fordras just ingenting mer än en ordinär mage till det senare, men till det förra fordras det att vara en högst civiliserad människa, mycket mer civiliserad än många tro.

Gammalt i världen, då det var både si och så med civilisationen här i landet, var därför också hungern bra mycket allmännare än kärleken, och hurudan kärleken var, det skola vi nu ha nöjet att visa ett exempel på.

I Öbacka stad — om hvilken vi snart ledsnat att berätta — i Öbacka stad fanns gammalt i världen en handelsman, som hette Simeon Grels.

Han hade en dotter, som hette Mathilda, och en bodbetjänt, som hette Samuel.

Än så länge hette han bara Samuel, men innan han dog, hade han skapat sig ett mycket gedignare namn, hvilket också gick till eftervärlden och ännu kvarlever i Öbacka-bornas minne.

Gammalt i världen funnos två egendomliga institutioner, nämligen en, som förordnade, att den, hvilken tillträdde ett pastorat efter en afliden, samtidigt också tillträdde pastors-änkan, och en som förordnade, att den, hvilken ville bli handelsman, gifte sig med handelsmannens dotter.

Och Samuel ville bli handelsman, ehuru han börjat sin allvarliga lefnadskamp på skräddarbordet.

Nu var Simeon Grels redan ganska gammal, och det var jul i allt land väster om Kanaan, med undantag för vissa sträckor, där de mörka hednahjärtana bodde. Jul alltså äfven i Öbacka, där snön hade yrt ner och vattnen frusit och de barnsliga julstjärnorna flammade så stort och stilla.

Ja, själfva julaftonen, och det skymde öfver alla små röda hus och den lilla hvita stenkyrkan och klockstapeln uppe på kullen. Då hade bönderna farit sin väg med bjällrande slädar, och människorna hade gått in i husen, och Samuel hade låst boddörren, stängt luckorna och sopat golvet. En frid bredde sig öfver honom, en sådan frid, som var bruklig gammalt i världen, liksom sjaletter, kapothattar och fadermördare voro det.

Han satt på disken och tuggade naglarna — ty vissa vanor, som människorna medfört från paradiset, gå aldrig bort, utan äro så att säga oupplösligt förenade med vårt gudsbeläte — tuggade naglarna och grubblade på, hvad han skulle göra, när Simeon Grels dött och han blifvit gift med Mathilda. Likasom alla andra eröfrare sade nämligen Samuel aldrig om utan när något skett, som han planerat.

Och så öppnades dörren till gården och innan Samuel hunnit säga något alls, instörtade man skulle närmast kunna säga ett tjut. Ett galltjut, som sedan förvandlade sig till jungfru Mathilda.

Den kroppsliga smärtan har som bekant tvänne konträra sätt att utlösa sig, antingen i hugg och slag och sparkar eller också i smekningar och omfamningar, båda sätten fullkomligt omöjliga att förutsäga i hvarst skildt fall och båda i regel tämligen fristående från delikventens medvetna vilja.

För Mathilda var det i detta fall en absolut omöjlighet att utlösa sig i sparkar, ty hon hade efter att ha hoppat högt i luften satt sig midt på stjärten, ni vet de där besynnerligt känsliga knölna, hvilka stå i direkt förbindelse med tårar och snyftningar. Och hon hade blifvit alldeles förlamad.

Nästan alla bodbetjänter i världen skulle nu ha hoppat ner från disken, lyft på mössan och artigt frågat: »Förlåt, slog jungfrun sig? Skall jag hjälpa jungfrun upp? Har jungfrun gjort sig mycket illa.»

Men Samuel gjorde på ett helt annat sätt, och om vi muntligen berättat denna historia skulle vi frågat: kan någon gissa, hvad han gjorde? Han skyndade fram, bredde ut sina armar och omfamnade jungfru Mathilda, lyfte henne från golvet och klappade henne vänligt just där det som bäst behöfdes och där det nyss gjort så ondt.

Gråtande lutade jungfru Mathilda sitt hufvud mot Samuels axel och höll sig tryckt intill honom.

»Om jungfrun vill gifta sig med mig,» sade då Samuel, »så skall jag laga, att den där svåra tröskeln kommer bort.»

Därefter satte han henne på en halftömd kaffesäck, föll på knä framför henne, lade

mössan ordentligt på en lår bredvid, for med handen lätt öfver hufvudet och sade sedan:

»Älskade jungfru Mathilda, I har länge förmärkt, att jag varit Eder ödmjuka tjänare och att jag tjänat Eder fader, såsom Jakob tjänade för Rakel. Hva?»

Jungfru Mathilda grät.

»Hva? Har I icke förmärkt det?» frågade Samuel.

»Nej, vet han, det kan jag inte säga!» svarade hon. »Han har väl tjänat för födan.»

»Jag har tjänat för jungfrun,» sade Samuel bestämdt och slog handen i lådan, så att det dånade. »Jag vill bara säga jungfrun, att med en så trogen kärlek blir jungfrun aldrig mera älskad. Och för resten så ska jungfrun se, bara ja får ta hand om boden.»

Jungfru Mathilda gjorde stora ögon.

»Bara han får ta hand om boden? Hvad menar han med det, Samuel?»

Samuel stod allt fortfarande på knä, och han svarade:

»Hvad jag menar? Jo, ser jungfru Mathilda, jag menar, att efter skick och ordning, så måste jungfru Mathilda gifta sig med mig, hvarefter jag tar hand om boden.»

Jungfru Mathilda steg upp, och medan hon varligt strök sig, så att säga, bak, sade hon.

»Herregud, så han säger, Samuel! Skulle jag gifta mig med honom?»

»Justament, jungfru Mathilda!» sade då Samuel och steg upp.

»Men så besynnerligt, så egendomligt!» sade jungfru Mathilda och strök sig alltjämt och stirrade på Samuel.

»Det gjorde allt bra ondt!» sade han.

»Ja, huga,» svarade hon, »och vi ska bli fästfolk då, Samuel?»

»Justament, jungfru Mathilda!» sade han. »För se, jag kan ju aldrig tro, att jungfru Mathilda inte skulle vilja, utan säga alldeles nej.»

»Nej, si det kan jag rakt inte säga, vet han Samuel!» sade hon. »Nu gör det allt bra ondt!»

Då sade Samuel:

»Det var inte bra det, jungfru Mathilda, men se, om en stund går det nog öfver, och så får jag säga jungfru Mathilda, att nu så äro vi fästfolk inför Gud.»

»Nej men, säger han det, Samuel!» sade hon. »Är det inte vidlöftigare?»

»Jo, det är det!» svarade han, hvarefter han sade: »Får jag bedja jungfru Mathilda

att sätta sig på kaffesäcken igen, om det inte gör för ondt i... ja... ja, så ja.»

»Hvarför skall jag det, Samuel?» frågade jungfru Mathilda.

»Jo se, man måste allt göra så, när man skall bli fästfolk, ser jungfru Mathilda!» svarade Samuel och föll på knä framför henne.

När han nu stod så och hon satt så, då lyfte han armarna, omfamnade henne, lade sin mun platt mot hennes, och sålunda höllo de sig stilla i en liten stund. Sedan reste han sig och sade:

»Jaha, se, nu är vi förlofvade, jungfru Mathilda, och nu kommer det en på, att jungfrun är mig huld och trogen, intill dess vi gå i brudsäng, och sen till evärdelig tid, och jag desslikes. Begriper jungfru Mathilda det?»

»Ja, jag tror nog det, Samuel!» svarade hon.

»Lofvar jungfru Mathilda också?»

»Hvad?»

»Kors, vet jag, att vara mig trogen?»

»Ja, huga då! Tror jag det!»

»Ja, jag lofvar jungfru Mathilda desslikes. Och nu äro vi fästfolk.»

»Så egendomligt!» sade jungfru Mathilda.

»Naturligtvis, och nu kan jag gnugga jungfrun, efter jag är jungfruns fästman!» sade Samuel och gnuggade henne, där det ännu gjorde ondt.

»Bøj sig framåt, jungfrun!» sade han.

»Han blir kanske en god husbonde, Samuel?» sade hon och böjde sig.

»Skulle allt tro det!» svarade Samuel, och hela tiden tänkte han på allt, som måste ändras i boden, då han fått den i sin makt.

»Men nog hade väl jungfru Mathilda något ärende hit, när hon stupade och halkade och slog sig, då hon kom?» frågade nu Samuel, som börjat tänka sig om lite.

»Ja, huga då, visst hade jag det!» utropade hon. »Jag skulle säga Samuel att komma upp, för nu ska vi doppa i grytan. Jag går nu, jag.»

»Men jungfrun får ingenting säga åt husbonn' eller mor!» sade Samuel. »För se, jungfrun, det är skick och ordning, att jag skall göra det.»

»Jaså,» svarade hon, »jaha, då så, men vi är ju fästfolk, ändå?»

»Ja ja män!»

»Då går jag upp, och så kommer han då, Samuel?»

»Jaha, det gör jag, det, jungfrun!» sade Samuel och började ordna det, som var kvar.

Efter någon stund gick han upp, och då var julbordet dukadt i köket, och där satt gubben Simeon Grels och hans gumma, och där satt jungfru Mathilda, och där sutto ännu fler; och hett var det, julljusen brunno, elden flammade i den öppna spisen.

»Satt hon sig i dörren, barnet?» frågade gubben Grels.

»Ja, det var en sak!» svarade Samuel.

»Jaha!» sade då gubben, och så började

strax den stora vackra julhögtiden, sådan som den alltid plägade vara gammalt i världen.

Jungfru Mathilda och Samuel de talade inte särskildt mycket med hvarandra under aftnens lopp.

Samuel satt framför elden och beräknade, när ungefärligen gubben Grels kunde vara död, och han tänkte med förnöjelse på, hur huset skulle komma att bli ordnad. Ty det var ju en sak, det, att en ordentlig bod skulle bli, en ordentlig disk, och det skulle bli affärer också.

Jungfru Mathilda tänkte på allt det, som skulle tillfalla henne.

Men Samuel tänkte inte på henne, och hon tänkte inte på honom, utan hvar och en tänkte på sitt.

Och det allra värsta: de tänkte inte på det som ofvanefter är; han tänkte ju på boden och hon på linneskåpet.

Så var det gammalt i världen, och det är alldeles sant.

Ty det vilja vi bedja er nu under julen tänka på, att det fordras en stor civilisation att kunna älska, det lär man inte på en dag.

Men Samuel blef med tiden den ryktbare Sammel Edin i Öbacka och jungfru Mathilda hans hustru, och när han dog, efterlämnade han en million, och den förskingrade mågen.

Ty allt förgår, blott icke kärleken!

(Illustrator: Leon. Welamson.)

DET HÄR HÄNDE för inte så länge sedan i en liten stad någonstans i mellersta Sverige.

Tussan låg och sof lugnt och ljufvligt i sin lilla säng i barnkammaren innanför köket. Hon hade varit vid mycket dåligt humör, då Ada klädde af henne, ty alla »de stora» hade gått ifrån henne bort på stor bjudning, dit Tussan inte kunde få komma med, eftersom hon bara var fem och ett halft år.

Julgranen hade varit tänd på eftermiddagen, innan de andra gått, och julbordet hade varit uppdukadt med allehanda godter och med grenljusen brinnande, ty det var trettondagsafton, och Tussan skulle ha det festligt och helglickt, fastän hon var liten.

Så länge den där muntrationen räckt, hade Tussan också varit glad och snäll och skrattat och dansat och sjungit med högan röst: »Nu är det jul igen» och »Morsgrisar» och »Kom, kom, fager ungsven». Men då tiden kommit för de andra att gå bort och för Tussan att krypa till kojs, blef det slut med helglädjen. Hon kände sig illa behandlad, öfvergifven och mycket bedröfvad.

Det var ju också alldeles för tidigt att läggas klockan 7 en helgdagskväll, då man fyllt fem år, det måste erkännas.

Tussan hade föresatt sig att ligga vaken och vara ledsen hela långa natten. Men hur det var, glömde hon bort det, och medan Ada gick och stökade fram och tillbaka i rummet och lade hennes och de äldre barnens kläder i ordning för morgondagen, somnade hon.

Men plötsligt vaknade hon upp vid ljudet af sång. Den flöt till att börja med ihop med hennes drömmar. Hon kunde inte reda det för sig, mindes inte hvar hon befann sig, eller hur det varit, då hon sist varit vaken. Men med ens kom hon ihåg allsammans. De hade gått ifrån henne, — hon skulle vara ledsen! — Nåja, det fick väl vara med det till en annan gång. Hon satte sig upp i sängen, strök med båda händerna det ostryga, ljusa håret ur ögonen och såg sig omkring.

Hon var ensam i rummet. Borta i ett hörn bakom den röda skärmen stod lampan, dörren till köket var halföppen och därutifrån kom sången.

»Goder afton, goder afton,
båd' herre och fru!
Vi önska eder alla
en fröjdefull jul.»

Tussan skymtade en lång, hvitklädd figur därnere vid köksdörren med något stort, högt på hufvudet, som blänkte och glittrade, när

han rörde på sig. Hon satt där med ifriga, uppspärade ögon och halföppen mun och stirrade ut i det svagt upplysta köket. Nu blef hon varse en till bredvid den förste, klädd på samma vis som han, men svart i ansiktet.

»Du strålande betlehemsstjärna,
som lyste de vise en gång,
till dig vill jag skåda så gärna
och lyssna till änglarnas sång
om barnet i betlehemskrubban.»

ljöd nu därutifrån, efter en liten paus, i en mera andante-piano-stämning.

Tussan visste nog hvilka det där var. Det var stjärngossarna, som gå ur hus i hus på nyårsafton och trettondagsafton och sjunga om betlehemsstjärnan och önska »god jul» och tigga pengar till sin fattiga mor, som ligger hemma och är sjuk. Tussan hade fått ge stjärngossarna slantar många gånger, och hon tyckte de sjöngo förfärligt vackert.

Ada var väl därute i köket och gjorde iordning någon traktering åt dem, tänkte Tussan, ty hon visste, att hennes mamma aldrig ville, att någon skulle gå ifrån dem på julen, utan att få någonting »att bita i». »För annars går di ut med julen», brukade hennes mamma säga.

Tussan fick en sådan lust att gå ut och titta på stjärngossarna på nära håll. Hon var inte alls rädd för dem, när de sjöngo så vackert. Och hennes mamma hade sagt, att de voro alls inga morianer eller negrer, utan vanliga svenska gossar precis som bröderna, Gustaf och Georg.

Nu började de med »Staffan var en stallebräng» därute. Medan de sjöngo igenom alla de många verserna, kraf-lade sig Tussan ur sängen och började, så fort hon kunde, kläda på sig. Ty visst inte ville hon gå ut och visa sig oklädd för stjärngossarna.

När de för allra sista gången sjöngo

— — »Solen kommer inte än, inte än.
Men stjärnorna på himmelen de blänka!»

stod hon just och trädde sin lilla nya, ljusröda julklappsklädning, som legat framlagd på stolen för att användas nästa dag, öfver hufvudet på sig. Men hon kunde ej knäppa den, eftersom knappraden satt i ryggen. Hon fick försöka låta bli att vända ryggen till, då hon gick ut och hälsade på stjärngossarna, tänkte hon, så gjorde ju det ingenting.

Sedan smög hon sig, full af förväntan och intresse, fram till tröskeln, sköt sakta på dörren och sträckte fram hufvudet.

»Goder afton, goder afton,
båd' herre och fru!
Vi önska eder alla
en fröjdefull jul.»

stämde de strax i därute med schwung och kläm, då dörren rörde på sig och långsamt och med ett litet gnällande ljud, föll upp. Med ifriga blickar sågo de inåt rummet, spejande efter någon annan än lilla Tussan som stod där-litet blyg, men leende med sitt rufsiga hår och sin vackra ljusröda klädning.

Det var fyra stycken gossar, alla klädda i hvita skjortor och med höga pappstrutar, fullsatta af blänkande gullstjärnor på hufvudena. En af dem, den störste och den som tycktes vara anförare för dem alla, bar framför sig en stor gullstjärna på en stång.

Då den käcka lilla hälsningsången förklingat, blef det en stunds tystnad, fylld af nyfiken förväntan å ömse håll.

Tussan tog ett par steg framåt, men hon kom hela tiden ihåg sin oknäppa klädning och rörde sig därför med stor värdighet och försiktighet.

»Är inte Ada här?» frågade hon och smålog igen emot stjärngossarna.

Intet svar.

»Har inte Ada gifvit stjärngossarna något godt att bita i?»

En lång paus: Så kom det ett långdraget, fyrstämigt »nä-ä».

»Har inte stjärngossarna sett till Ada alls?»

»Här var ingen inne, när vi kom,» sade äntligen den störste med stjärnan. »Men vi gick in, för dörren var olåst, och vi såg det lyste häruppe.»

Tussan funderade en stund.

Det var ju för galet det här, tänkte hon. Hvad skulle hon nu ta sig till! Hon kände ansvaret för husets gästära helt och hållet hvila på sig.

»Pappa och mamma ä' borta i dag,» började hon. »Bara Tussan och Ada ä' hemma.»

»Men Ada har väl sprungit ner till hörnboden igen som vanligt,» tillfogade hon helt snusföruftigt. »Nåja! Då skall jag ge stjärngossarna något att bita i. Jag hittar väl alltid reda på något, tänker jag.»

Hon började helt bestämsamt titta i hörnskåpen, men där fanns intet. Då gick hon in i serveringsrummet och öppnade dörren in till salen. Där fanns nog något, ty julbordet var ej afdukadt.

Men det var så mörkt därinne, hon vågade sig ej öfver tröskeln. Den stora, hvita kanelugnen borta i hörnet skymtade som en hemsk och sträng skepelse, obestämd i sina konturer, men väldigt och förskräckande, och

den blänkande mässingslampan, som hängde öfver salsbordet, var precis som ett stort, vredgadt, hotande ansikte.

Nej, hon tordes inte! Det var förfärligt ledsamt, men hon tordes verkligen inte!

Hon gick tvekande och full af tankar ut i köket igen.

Men just då hon skulle säga, att hon intet kunde hitta åt dem, rann en idé upp i hennes lilla hjärna, som fyllde henne med jublande belåtenhet. — — Ja visst! Ja visst! Dit skulle de gå, till öfverstens, där alla de andra voro i kväll! Där skulle de stackars, snälla stjärngossarna få både mat och godter och pengar.

Tussan blef så ifrig, att hon stod och slog med sina små händer emot hvarandra, medan hon talade, likasom för att bättre få fram alla orden, som trängde sig mot hennes läppar.

Ah, hon visste någonstans, dit de skulle gå och sjunga, där de skulle få så mycket, mycket pengar så, och godter och allt möjligt. Till öfverstens skulle de gå.

— Hittade de inte dit? — — O då, det var nästa gata bara och så nästa och så om hörnet och så tvärs öfver.

Tordes de inte? — — Ah, hå hå! Di var så förskräckligt snälla så. Tussan kände dem, hon. Och förresten var mamma där.

Tordes de ändå inte? — — Ja, då skulle hon minsann gå med dem.

Stjärngossarna voro tveksamma, inte olifvade, men de kände sig på samma gång rädda för förslaget, hade en ganska tydlig förmimelse af, att flickan där handlade i stor olydnad mot höga vederbörande. Men — utsikten till god penningförtjänst var ju också lockande.

»Då får du ta svarta masken på dig då,» sade han med stjärnan till sist, »så di inte känner igen dig. Och så får vi lof att skynda oss.»

Ja då, ja då.

»Har du någon lurfvig kappa, så vore det bra. Då kan du vara juden, som samlar upp pengarna.»

Jo, en lurfvig kappa hade hon, en hvit som hängde i barnkammarskåpet och en röd

mössa, och så fick hon bottinerna på fötterna och masken för ansiktet, och så bar det af ut. Stjärngossarna halfsprungo, ty de voro rädda att inte hinna tillbaka med flickan, innan jungfrun kom igen.

Öfverstens bodde på högsta våningen två trappor upp i det nybyggda huset vid planteringen. Hela våningen strålade som ett enda ljushaf, och så fort barnen kommit inom farstugudörrarna, slog det emot dem ett brusande sorl däruppfifrån, stigande och fallande, af röster, skratt och musik. Den mattbelagda, uppvärmda trappuppgången var dekorerad med höga enar och små röda papperslyktor, och tamburdörrarna in till våningen stodo uppslagna på vid gavel.

Några ungdomar, ljusklädda flickor och unga herrar i svarta och grå frackar, sutto däruppe i öfversta trappafsatsen på små låga taburetter eller stodo och hängde mot trapp-räcket.

Då Tussans öron nåddes af det där sorlet och stimmel, kom det för henne som allra först, att det kanske var något, som pappa och mamma inte alls skulle tycka om, det som hon nu tagit sig för.

Tänk om — — — — —!

Ja, hon hade nog inte fått det, i fall hon bedt om lof till det! — —

Hon började gå allt långsammare uppför trappan. En obehaglig ängslan steg inom henne och gjorde hennes kinder brännande heta och fötterna tunga som blyklumpar.

— »Gå på! Gå på!» uppmanade stjärngossen hviskande. »Vi få lof att skynda oss, hör du!»

Han tog Tussans lilla hand i sin, och så trafvade de uppför med ökad fart.

Ja, nu var det som det var, tänkte Tussan. De kunde väl inte känna igen henne under den svarta masken heller! — — Kanske det här ändå var värre, än om hon gått in i salen och tagit af julbordsgodterna. —

Men hon hade ju bara gjort det i välmening, både för stjärngossarna och för mamma och dem alla därhemma. — —

»Nej, men se bara! — Där kommer stjärngossar!» — »Så lustigt!» — »Ah, så roligt!»

— ropade ungdomarna däruppe och böjde sig ut öfver trappbarriären.

»Tänk då, att di går ikring så här i husen!» sade en liten fröken från Stockholm, som var nere och julade hos öfverstens. »Så lustigt! Men det är trefligt! — I Stockholm har vi dom bara på Skansen, på förmiddagarna. — Det är väl riktiga fattiga gossar det här? Inte betalande ur folkskolans öfversta klass?»

»Åhnej, di här ä' nog riktigt fattiga,» svarade kavaljeren och böjde sig öfver henne med ett ironiskt löje.

Stjärngossarna tågade emellertid oförskräckt på. Inne i tamburen, strax vid tröskeln till salen, ställde de upp sig. Den längste med julstjärnan stod främst. Så bugade de sig alla djupt, och därefter stämde de upp sin muntra hälsningssång i raskt tempo.

»Goder afton, goder afton,
båd' herre och fru!
Vi önska Eder alla
en fröjdefull jul.»

Nästan alla gästerna, unga och gamla om hvarandra, hade strömmat ut i salen. Det var ett riktigt lustigt intermezzo, det här, tyckte de flesta. Männ' tro värdfolket arrangerat det?

Pojkarna sjöngo säkert och med klara röster, och den lilla tösen med de näpna guldgula lockarna under sin röda lufva och den svarta, fula masken för ansiktet, som stod där och klämde en stor pung i handen, såg så innerligen behändig ut.

Öfverstinnan sade strax till om, att en stor påse med äpplen och russin och mandel och smörtårter och litet af hvart skulle göras i ordning åt sångarne. Och bland gästerna började man leta i frackfickor och pirater efter portmonnäerna.

»Gå fram nu,» viskade gossen med stjärnan till Tussan. »Låtsas om ingenting, vet jag, utan gå fram och ta emot, så får vi kila se'n.»

Tussan gick några steg fram, men med ens blef hon varse bror Georg midt för henne och borta i dörren pappa själf, och då var det, som om benen plötsligt nekat att göra sin tjänst. Hon blef stående med läderpungen hårdt tryckt mot sitt bröst midt på golfvet, midt i det strålande ljuset och utsatt för alla de främmandes blickar. Tussan kunde inte tänka, inte se, inte känna en smul, det brusade omkring henne som ett stort vattenfall.

Men plötsligt urskiljde hon en röst, som sade: »Men — hvad i alla da'r — det är ju Tussan! — Är det inte Tussan? — — — Tussan då!»

Någon lossade masken från hennes ansikte, hennes skrämde blick fångade i en sekund denna skog af främmande ansikten rundt omkring henne, alla dessa leende, förvånade och ogillande blickar. Så slöt hon ögonen och slog händerna för ansiktet.

»Tussan! — Min kära lilla Tussan! Hvad vill det här säga?»

Det var hennes egen mammas röst.

Tussan öppnade åter ögonen och störtade därefter högljudt snyftande i sin häpnadens armar.

Det blef ett kort förhör och snabba svar, framvisade med förkrossad, ångerfull röst.

— — — Hon hade bara velat hjälpa stjärngossarna, — hade velat visa dem vägen hit till öfverstens, som var så snälla, — — — de hade ju inget haft att ge dem därhemma — — — inte skulle de snälla stjärngossarna få gå ut med julen? — Det ville ju hvarken mamma eller Tussan. — — — Tussan hade inte tänkt på, att hon gjorde något styggt — gossarna rådde inte alls för det, det var bara hon — — —

Men hvar fanns Ada? — Hur kunde hon släppt iväg Tussan?

— Ada var inte hemma, hon hade väl sprungit ner i hörnboden, för dit brukade

till balen. Låt henne stanna nu och dansa med oss en stund!»

»Lilla Askeladden! Lilla Askeladden!» ljöd det omkring henne i alla tonarter, och så började man pålsa af henne. En tog mössan, en annan bottinerna, en tredje knäppte upp kappan och en fjärde drog af den. Där stod lilla Askeladden, nu leende och glad igen, midt i salen i sin nya, skära klädning. En stor, lång gosse tog henne i båda händerna och började svänga rundt, rundt under de strålande ljuskronorna.

Men då kom Tussan med ens ihåg, att hon var oknäppt i ryggen. Hon blef så röd i kinderna, slet sig med våld ur dansen och förde förskräckt händerna till det gapande klädningssprundet. Och rundt omkring henne skrattade man, skrattade, skrattade.

Att de skulle se på henne alla också, tänkte Tussan. Om hon hade varit en liten fluga ändå, som kunnat kila ned i en golfspringa och gömma sig! — —

Helst ville hon börja gråta och springa hem till Ada igen, men det var ju svårt att bära sig så illa åt med, då så många människor stodo och sågo på henne.

Då höjde plötsligt stjärngossen sin gullpappersstjärna, och frisk och klar ljöd sången från de fyra:

»Staffan var en stalldräng,
— allt under klara stjärnan —
Han vattna' sina fålar fem.
— Solen kommer icke än,
Men stjärnorna på himmelen de blänka!»

Allas ögon och intresse vände sig strax mot stjärngossarna, och man började åter leta fram de bortglömda slantarna.

Tussan var inte sen att begagna tillfället. Hennes småklara ögon sökte

ifrigt den skyddande hammen — modern, och när de väl fått reda på henne, ilade Tussan dit, tyst och snabb som en liten råtta.

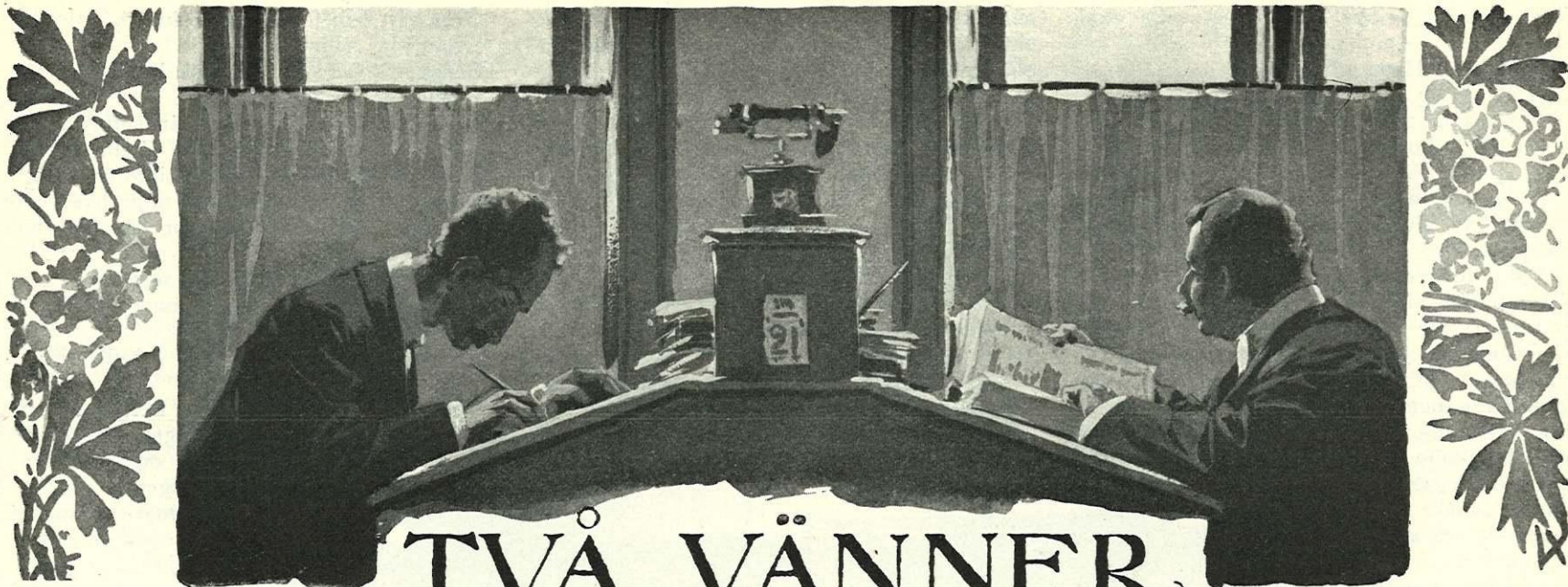
»Får jag gå hem, mamma,» viskade hon. »Det blir nog bäst för Tussan att strax gå hem och lägga sig och sova igen. — Det är inte roligt att vara Askeladd. — Men mamma ska också ge stjärngossarna något, så de inte gå ut med julen för oss. — Julen vill Tussan ha kvar länge, länge!»

Och obemärkt som hon kommit, smög lilla Askeladden ur salen vid den goda féens — sin egen mammas — hand, medan stjärngossarna sjöngo med ljudlig röst:

— — — — —
»Solen kommer inte än, inte än. —
Men stjärnorna på himmelen de blänka!»

(Illustratör: A. Åkerblad.)

TVÅ VÄNNER

Berättelse af GUSTAF HELLSTRÖM

I.

GREN och Bergmark voro vänner. De sutto båda vid samma pulpet på samma kontor. Samma sol lyste på dem båda in genom fönstret. När ett moln dolde den, täcktes de af samma skugga. De sågo samma människor passera förbi på Skeppsbrokajen. De bebodde samma dublett vid en liten gata i Klara.

Hur de blifvit vänner, är svårt att förklara. Kanske var det därför att de kompletterade hvarandra, att de tillsammans bildade en hel människa, en afslutad människosjäl. Gren var mager, med en alltför hög och alltför smal panna. Hans andes konstruktion täcktes tämligen fullständigt af det smeknamn Bergmark tilldelat honom: den veke skalden. Han tyckte ej om punsch. Men han älskade att om vinterkvällarna sitta framför brasan och snickra med rim och meter, samtidigt som han alltför väl visste, att det ingen mening var med allt det han snickrade ihop. Därför älskade han också dessa småsaker så mycket högre, med en ömtålig och snarstucken kärlek. Bergmark var fet och rund. Hans geometriska figur var cirkeln. Ett rundt ansikte, en redan vid unga år framträdande korpulens. Gren brukade säga till honom då de grälade, att han var för jordbunden. Bergmark å sin sida slungade Gren i ansiktet, att han saknade humor, och att en karl utan humor var fan så ledsam.

Men de voro för öfrigt vänner och trifdes samman. Det är några hufvudmoment i deras vänskap jag här skall skildra.

En vinter var Bergmark ute om kvällarna oftare än vanligt. Han kom sent hem om nätterna och hade svår hufvudvärk på mornarna. Så höll han sig åter hemma. En hel vecka hvarenda kväll. Men han var nervös, gick af och an i båda rummen och störde Gren, där denne satt framför brasan och funderade.

»Hvad är det åt dig?» frågade Gren.

Men Bergmark ville inte tala.

Så en kväll kom det. Han ställde sig framför Gren, stirrade vansinnigt in i hans ögon med ångest i de eljes godmodiga dragen.

»Det är ute med mig, skald. Jag har förskingrat femhundra kronor,» sade han.

Gren satt tyst.

»Så,» svarade han efter en lång stund, »hvad tänker du göra?»

Bergmark förde båda händerna upp till pannan:

»Vet inte, vet inte,» mumlade han. »Jag blir galen af ångest, jag skjuter mig, jag är inte värd att lefva.»

»Sitt ner och var lugn. Jag har tusen kronor på banken, som jag sparat ihop. Du ska få låna de femhundra.»

Bergmark hade åter börjat gå af och an. Men nu stannade han. Hans hjärta blef för fullt. Han började gråta med ansiktet doldt i händerna och gick in och dolde sig på sitt rum.

Gren satt tyst. Han log ett litet leende och tänkte för sig själf: ett sådant barn han är. Förskingring, ångest, utelif. Och så slutar det hela i ett barns gråt. Han lät Bergmark gråta ut. Efter en stund reste han sig upp, gick fram till skrifbordet, drog en checkbok ur lådan och skref ut femhundra kronor. Han vek checken omsorgsfullt samman och gick in till Bergmark. Han låg på sängen med händerna knutna öfver ögonhålorna.

Gren lade checken på nattduksbordet.

»Jag lägger anvisningen här, så kan du ta ut pengarna, innan vi går på kontoret i morgon.»

Bergmark såg upp. Han hade upphört att gråta. Men han såg skyggt som en brottsling eller ett barn från checken till Gren. Det var som om han skämts att ta emot den, som om detta vore svårare än att träda fram, tillstå hela sanningen och ta straffet.

Gren log åter.

»Ta den. Och låt den vara dig till nytta på mer än ett sätt.»

Bergmark reste sig upp. Tårarna sprungo åter fram, medan han mumlade:

»Jag vet inte hur jag ska kunna... men jag ska aldrig glömma hvad du gjort för mig.»

Gren tog hans hand, som om han besvarat ett god morgon.

»Låt oss inte tala om det mera. Sof godt.»

Men Bergmark låg länge vaken den natten. Ibland föreföll det honom överkligt. Han tänkte ljus och såg efter att checken låg på bordet. Ibland ville tårarna åter bryta fram af tacksamhet, då han tänkte på hvilken sällsynt och vacker planta vänskapen mellan män kunde vara.

— — —

Så gick där åter några år. Bergmark blef kamrer och Gren fick hand om kassan. Efter en semester, som Bergmark tillbringat nere i Skåne, kom han tillbaka till dubletten som en ny människa. Han skakade om Gren, dansade rundt med honom och drog upp ur

sin ficka ett porträtt af en ljus kvinna med håret i en väldig våg öfver pannan, fylliga läppar och stora klara ögon.

Den kvällen var Gren tyst som vanligt.

»Skoja upp dig, gamle gosse,» sade Bergmark.

Men det hade sig svårt. Bergmark måste ta honom från en annan sida. Han satte sig grensle öfver en stol och talade om kärleken.

»Det finns ingenting, som lyfter en så som kärleken till en bra och ädel kvinna. Man blir...» Bergmark sökte efter en liknelse, »... man blir en ny människa, tamfan en ny människa.»

Kärleken gjorde Bergmark på samma gång liflig och drömmande.

Men Gren satt tyst i sin stol. Medan Bergmark berättade om allt, om hur han träffat henne och hur ängslig och tafatt han var, när han friade, och hur hon och han skrattat åt det efteråt, mumlade Gren tyst för sig själf:

»En ljus kvinna att älska, en ljus kvinnas läppar att kyssa...»

Så bad han att få se porträttet. Han höll det länge i sin hand. Bergmark stod bakom och såg på det han också, med ett förälskadt leende öfver det runda ansiktet.

»Hurudana ögon har hon?» frågade Gren.

Bergmark skrattade till:

»Härliga, härliga, kan du väl förstå.»

»Ja, men färgen?»

Men det visste inte Bergmark. Han skratade på nytt.

»Ta mig attan, om jag vet det. Jo, vänta, låt mig tänka efter...»

Det kom åter ett skratt.

»Konstigt,» sade han, »att inte veta färgen på sin fästmöes ögon.»

»Skrif för all del inte och fråga,» svarade Gren.

En stund efter det Gren gått och lagt sig och redan släckt ljuset, kom Bergmark tandsande in i nattskjortan.

»Sofver du?»

»Nej.» Gren var vaken. Han låg med händerna under hufvudet, stirrade ut i mörkret och tänkte på några rim ägnade en kvinna med ljust hår.

»Jo, jag ville bara säga dig, att jag talat med henne så mycket om dig och sagt att ni måste bli riktigt goda vänner.»

Gren rodnade i mörkret. Han svarade:

»Tack, det var vänligt af dig. Men vänta ett slag...» Gren rodnade åter. »Du sa väl

inte att du brukar kalla mig veke skalden.»

»Jo visst! Hvad gör det!»

»Det skulle du inte ha gjort.»

Bergmark tassade tillbaka till sitt rum. Gren hörde honom hvissla glada melodier en lång stund. Själ kunde han inte håller sofva. Han låg och tänkte på Bergmarks fästmö och på att han aldrig ville träffa henne nu, sedan hon fått veta hans vedernamn.

Vid julen reste Bergmark ned till Skåne för att gifta sig och Gren följde honom till stationen. De hade månaderna förut möblerat våningen tillsammans efter Bergmarks råd och lägenhet och efter Grens smak. Nu gick Gren och bar på nycklarna för att se till att allting var i ordning för de nygifta, när de skulle ta hemmet i besittning. Dagen efter trettondagen stod Bergmark i ett af de uppgående dagsnälltågens halföppna fönster med andedräkten i två strålar ur näsborrarna och såg efter Gren. Men han syntes ej till. Bergmark tyckte att det var besynnerligt. När de kommo hem, var det ljus och blommor i alla rummen. Bordet stod dukadt med kaviar och ostron och champagne för två.

Bergmark skratade:

»Du ska få se att den skoaren har gått och gömt sig i någon skrubbe.»

Han sökte öfverallt, han blef misslynt, nästan ond. Men från den kvällen hade Gren fått en ny vän. Det var den unga fru Bergmark.

»Hur försynt han måste vara,» tänkte hon, »hur mycket försyntare än...»

Det stack till i hennes hjärta. Hon vågade inte slutföra tankegången.

II.

Julen efter föddes Ester och Gren stod fadder. Han höll vid supén efter barndopet ett skämtsamt tal, i hvilket han hoppades att när dottern blifvit giftasvuxen det skulle förunnas honom att bli den förste, som friade. På bordet lade han samtidigt ett etui, där det fanns knif, gaffel och sked, allt af silfver. När Bergmark beundrat det, tog han sitt glas, skålade och sade:

»Du samlar redan till bohaget, din attan.»

Men dessförinnan hade en annan händelse inträffat. Fru Bergmark hade talat med sin man om Grens besynnerliga blickar. Han kunde sitta och se på henne långa stunder i sträck.

Gren och han möttes dagligen. De sågo samma människor passera förbi på Skeppsbrokajen, samma sol lyste på dem båda, och

när ett moln dolde den, täcktes de af samma skugga. Men Bergmark hade förlorat sin glädthet. Ibland såg han plötsligt öfver till Gren med en skygg och för hans natur ovanligt skarp blick. Kunde det vara möjligt? Bergmark visste inte, hur han skulle handla.

»Du är så tyst,» sade Gren en dag. »Är Maria sjuk?»

Bergmark skakade på hufvudet. Gren försökte sig med ett leende:

»Olycklig i äktenskapet?»

Bergmark tyckte sig höra det osäkra i tonen och förstod att han måste tala.

»Vill du äta middag med mig i dag?» frågade han.

Gren tackade. »Du vet väl, att det alltid gör mig ett nöje att vistas i din familj.»

Gren satt och rörde om sockret i kaffet.

»Kläm ut,» sade han.

Bergmark lade sin arm på hans axel och klappade honom ett par slag.

»Hör på här! En sådan vän som dig får jag aldrig. Trodde aldrig jag skulle få det. Jag vet att jag många gånger inte varit värd en sådan vänskap. Men säg mig: hyser du andra än vänskapliga känslor för min hustru?»

Gren såg ej upp. Handen, som rörde omkring med skeden i kaffet, stannade med ens och han rodnade.

»Du misstar dig,» ljög han. »Fullständigt misstag.»

Det blef tyst en lång stund. Bergmark satt och såg på gobelängen på väggen midt emot. Den andre fortsatte att röra om i koppen.

Slutligen sträckte Bergmark fram sin hand och såg trofast in i hans ögon:

»Låt mig skaka din hand. Du får förlåta mig, men jag tyckte det var bäst att tala.»

»Naturligtvis.»

Så lade sig Bergmarks ansikte åter i de gamla förnöjda dragen. Han snoppade sin cigarr, beställde punsch och talade länge och allt varmare om deras vänskap. När skymningen föll på, fick han en idé:

»Ska vi ringa på till Maria och ta henne på teatern?»

»Tack du, det skulle vara ett stort nöje. Men jag känner mig trött.»

Det blef åter tyst. Och när skymningen mörknat, skilldes de med ett nytt handslag.

»Jag har i alla fall sårat dig,» sade Bergmark.

»Visst inte...»

De gingo hvar till sitt. Och efter den dagen besökte Gren ej mera Bergmarks hem.

Om dagarna möttes de två vännerna som vanligt på kontoret. Men det var ej som förr.

Kamratligheten mellan dem var forcerad, leendet

var ett skratt, skrattet en mask. Om kvällarna var den veke skalden ensam. Han gick ut på långa promenader, rundt Djurgården, där han såg älskande arm i arm, på Kastellholmens klippa, där älskande sutto med armarna om hvarandras lif. Och under allt detta tänkte han på Bergmarks hustru. Nu, när han ej mera såg henne, kom hon honom närmare. Han gick och smekte hennes gula hår, det håret han förut bara vågat ge en snabb och osäker blick, han såg djärft in i hennes blå ögon, de där ögonen, som han förr knappast vågat möta. Han gjorde jämförelser mellan sig själf och Bergmark, och han tänkte på med hur mycket mjukare och varsammare händer han skulle ha behandlat

»Nej, jag tänker bjuda dig på middag ute. Hvad säger du om du Nord?»

»Som du vill...»

De båda vännerna gingo arm i arm från kontoret. På Gustaf Adolfs torg stannade Bergmark:

»Låt oss gå in på Rydberg i stället. Man kan tala ostördare där.»

»Som du vill...»

Först vid kaffet kom det. Jo, det var sant, Bergmark hade varit tyst den sista tiden. Han ville inte ljuga. Men det hade kommit en misstanke öfver honom. Han tyckte sig ha märkt vid flera tillfällen... men det var väl bara som han trodde. Det var väl bara fantasier...

hence. Hon blef som en sång för veke skalden, plågsam och ljuf som alla sånger äro, dem man ännu ej fått forma till uttryck.

En kväll, då han tändt den första höstbrasan, ringde det på tamburn. Han gick och öppnade. Det var fru Bergmark. Han stod till en början handfallen, kunde ingenting säga och hörde sitt hjärta slå. Men fru Bergmark sade ett »god kväll, ursäkta jag stör, jag skulle bara vilja tala...» Hon avslutade inte meningen, utan gick rakt förbi honom in i rummet.

»Var så god och sitt ner!» fick han fram.

Han satte sig själf också och tvinnade fingrarna om hvarandra. Så såg han på henne, såg att hon var sig lik, inga rynkor i pannan än, vackrarare, kanske litet fylligare.

»Hur mår Karl?»

»Tack, han är som vanligt. Det vet väl Oskar.»

Det blef tyst en stund.

»Skall jag tända lampan?»

»Nej, det jag har att säga passar bäst i skymningen.»

Hon fingrade på paraplyet, såg ned, läpparna rörde sig några gånger utan ord.

»Jo... jag har kommit hit... Karl har skickat mig... säg, hvarför kommer Oskar aldrig mer hem?»

»Ja...» Gren tog en pappersknif och vände den ett par slag.

»Ja, säg det? Karl har berättat allt. Det var det där han sa. Det skulle han inte ha gjort. Men sådan är han nu en gång. Tänker sig inte för. Men nu är han sig inte lik. Han talar inte om annat än Oskar. Han tycker att det är som om han förlorat en bror. Och vi saknar Oskar mycket båda.»

»Ja...»

»Och det var min skull. Det var min dumhet från början. Jag sa' en gång till Karl något om att Oskar satt och såg på mig, och jag tänkte aldrig på att det skulle komma fram. Men lofva att komma hem igen. Vi saknar Oskar så mycket.»

Gren såg plötsligt upp. Hans blick såg rakt och skarpt in i hennes.

»Om det nu vore sant,» sade han.

»Hvilket?»

Gren tog ej bort sina ögon.

»Att jag tyckte om er.»

Fru Bergmark blef blek och litet osäker. Paraplykryckan snurrade åter rundt. Hon gaf till ett konstladt skratt.

»Nu ska inte Oskar skämta. Ett sådant skämt gör mig rädd. Och det var jag och Karl, som från början framkallade det.»

»Naturligtvis.»

Fru Bergmark reste sig upp.

»Nej, nu ska jag gå. Och Oskar lofvar att komma?»

»Som Maria vill.»

Han följde henne ut i tamburen. Den kvällen dröjde det länge, innan lamporna tändes i hans dublett.

III.

Åter kom det en handfull år. Gren gick ut och in hos Bergmarks, som om han varit barn i huset. Ibland bar han blommor åt

Maria, ibland choklad åt Ester och ibland ingenting. Han värmdes sig vid elden i huses brasa, och vännens hustru och hem blefvo en ännu olösligare del af hans lif. Och allt eftersom det unga, skygga i Marias väsen, det som kommit henne under de första åren af äktenskapet att likna en fågel, som ej fått riktigt ro på sin kvist, satt sig till en handfastare trygghet, kunde Gren se på henne tillbaka med samma säkra blick. Ibland trodde han, att hans kärlek förflyktigats. Men så kom den åter fram. Det var när Karl grälade på Maria, när han var brutal och svor. Då tänkte han: med hvilka varsamma händer skulle jag inte behandla dig...

Så blef Bergmark sjuk. Gren visste att det var en sjukdom till döds. Han kom på besök

hvarje eftermiddag, satt vid den sjukes bädd och försökte skoja upp honom. Men allt som tiden led och också Bergmark fick klart för sig, att slutet snart skulle komma, talade han med Gren om sina bekymmer, om döden, om ett lif efter detta. Och alltid kom han tillbaka till detta:

»Hur skall det bli med Maria och Ester? Hur ska det bli?»

»Du ska vara trygg,» svarade Gren. »Fullkomligt trygg.»

»Nej, det kan jag inte vara. Ingen pension får hon och inga pengar lämnar jag efter mig. Jag har bestämt inte lefvat rätt.»

»Du har lefvat rättare än jag. Du har gift dig.»

En annan gång sträckte Bergmark ut sin hand mot Gren:

»Tack för vår vänskap. Den har bara grumlats af ett. Det var, när jag sa det där du vet.

Jag trodde aldrig själf, att det låg någon sanning i det. Men jag var dum.»

En morgon, en vacker sensommardag vid half elfvatiden, kom det ett telefonbud till Gren på kontoret. Om han han ville komma till fru Bergmark så fort som möjligt?

Gren fick en droska på Skeppsbron, och medan kusken körde åstad, satt han och tänkte: Var Bergmark redan död... Då slog plötsligt en tanke ned på honom: nu, när hon blef fri... Den bet sig fast i honom, underligt lockande... ett eget hem...

När droskan stannat, rusade han uppför trapporna. Han behöfde inte ringa, han var väntad, jungfrun stod i tamburen med dörren på glänt. Gren kastade af sig hatt och rock, gick tyst och snabbt bort till sjukrummet och öppnade dörren. Fru Bergmark kom emot honom med tårar i ögonen. Hon slog armarne om hans hals, hennes hufvud sjönk in mot hans skuldra och hon brast ut i höga snyftningar.

»Så... så...» tröstade Gren. En värmevåg strömmade inom honom.

Men så såg han bort mot sängen. Bergmark låg med ansiktet mot dörren. Hans ögon hade vridits på sned... Gren tyckte att de voro spända rakt mot honom, stela, stirrande, hemska, som de sågo en ohygglig och grym scen. Skräcken fattade Gren. Han slet sig lös från fru Bergmark, stapplade ut i hvardagsrummet och sjönk ner på en stol med händerna för ansiktet.

Fru Bergmark kom efter. Hon stödde sig mot fönsterposten och vred näsduken i sina händer.

»Det är nog slut snart. Å... åh... slut snart.»

Grens ansikte formades i en grimas.

»Om bara doktorn ville komma,» snyftade fru Bergmark.

Då reste sig Gren. Han öppnade åter dörren till sjukrummet och möttes åter af samma blick. Han ryckte åter till, men stängde dörren efter sig, gick sakta fram öfver golvet med blicken hela tiden mot Bergmark. Han lutade sig ner öfver den döende, hörde hans korta, svaga andhämtningar.

»Kan du höra, hvad jag säger?» hviskade Gren.

Den döende rörde sig ej. Då lutade sig Gren ännu djupare öfver honom och hviskade i hans öra:

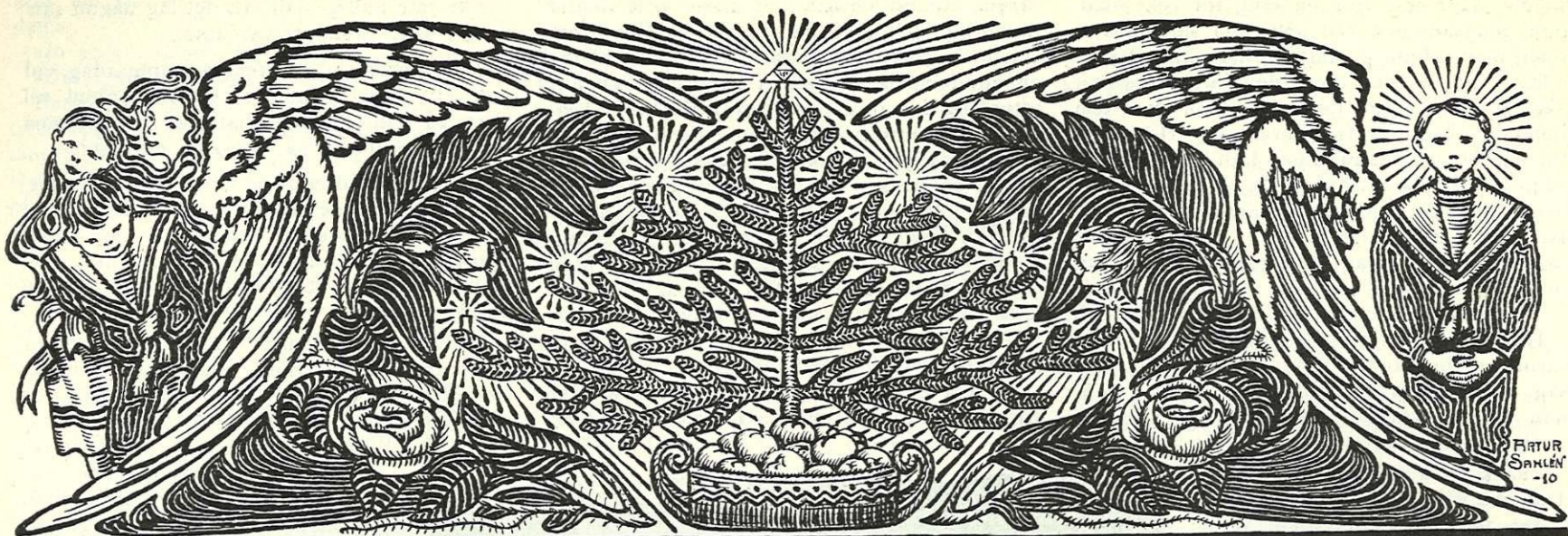
»Om du ännu kan förstå, hvad dina ögon se, tro mej, det var inte sant, det du såg. Tro mig! Det var sorgen.»

Den döende öppnade munnen. Han gjorde en våldsam ansträngning med kroppen, som om han ville resa sig upp eller vrida sig undan något. Och han blef liggande med ansiktet i vädret och ögonen stirrande rakt upp. Och så blef han stilla.

Gren såg åter in i denna stela blick. Och plötsligt for en kall rysning genom alla hans nerver, medan han för alltid slöt sin vän Bergmarks ögon.

Men den blicken dödade också för alltid Grens drömmar om ett riktigt, ett eget hem...

(Illustrator: D. Ljungdahl.)

Den Fromme Erik. Af Marika Stjernstedt

AÄR ALLA SYSKONEN redan stodo samlade i tamburen, kom Erik halfgråtande.

»Mina bästa skor har blifvit för små och hvardagsskorna äro alldeles trasiga och inte kan jag gå bort på bjudning i stöflarna häler!» sade han.

»Alltid är det något krångel med Erik,» sade hans äldste bror, som redan öppnat farstudörren.

»Krångel,» ropade Erik, »krångel! Är det mitt fel? Ida har glömt att lämna hvardagsskorna till lagning, och för resten behöver jag nya.»

»Det tycker jag du borde ha önskat till jul.»

»Till jul! Hvad vore det för något nöje! Jag har minsann fått så många nyttiga saker ändå! Jämt är det jag, som...»

Men äldsta systemen, som hjälpt de minsta två på med vantarna, afbröt nu och sade bestämmande:

»Erik får gå i hvardagsskorna i alla fall! Låt bara bli att visa upp sulorna. Vi måste skynda oss.»

Och så bar det i väg; de små hoppade redan af otålighet att få gå.

Erik kom sist. Det hade bara funnits ett par galoscher kvar i tamburen, moderns allra mest aflagda par pampuscher, och dem hade han alltså måst taga utanpå de fatala skorna, af hvilka den ena hade ett stort hål i sulan och den andra en lång spricka tvärs öfver ofvanlädret. Alltid var det så, alltid hade han otur, alltid kom han sist, och speglosor fick han till på köpet! Nu gingo syskonen där framför honom, de voro något till ifriga, och honom tänkte naturligtvis ingen på, att han blef efter!

Det hade eljes inte varit för mycket, när han så till på köpet var den ende, som inte kom riktigt hel, utan måste uppträda på julkalas i spräckt sko. Julkalaset, nästan det enda kalas man bjöds på under hela året — och nu var det fördärfvad för i år. Och han snubblade fram i snön i mamas allt för stora gamla pampuscher, halfspringande efter de andra, halfgrinande, förlamad af tanken på sin eviga otur. Alltid så med honom, alltid så!

Hemma om kvällarna, när han låg i sin säng, då var det annat. Då tänkte han så storartade tankar, att syskonen skulle häpnat,

om de vetat något. Så här till exempel: en stor salong med främmande, fina damer i bästa klänningar och blommor på håret, herrar i klungor. De prata och skratta som det brukas på bjudningar, så att det är ett riktigt sorl i rummet. Brrr—br—brrr. Då öppnas dörren, Erik kommer in. Alla tystna. Han har gått direkt ur sängen, i nattskjortan, som han är, och han har tagit munspelet med sig och det spelar han på. Han spelar så hänförande vackert, att ingen någonsin hört något vackrare, och när han slutat, springa alla fram och prisa och tacka honom och äro förundrade öfver all måtta.

Men Erik är lika lugn, han bryr sig ej det minsta om dem. Han säger endast:

»Gud tillkommer äran!»

Ty detta hör till. Och därpå lämnar han rummet som han kom, går tillbaka till sin säng och är lycklig i Guds och ingen annans sällskap.

Men i verkligheten liknade ingenting detta, i verkligheten sprang han nu där i sina trasiga skor, och gatan var snöig och tom och syskonen brydde sig inte om att vänta på honom, och allt var som vanligt, afvigt och tråkigt.

Det blef inte bättre, när han kom fram.

Till det stora kalaset hvar juldag hos farmor bjödös föräldrarna på middag, och så fingo barnen komma efteråt, klockan fem. Alla kusinerna voro där och många andra. Ända till helt små barn voro bjudna med. I stora salen var en väldig julgran, hvart år var den lika stor, och den plundrades icke, ty där fanns ingenting ätbart på den, endast vackra saker, stjärnor och glitter, små lyktor och kulörta ljus, och det dansades omkring den. Det blef en förfärligt stor ring i dansen, ty det var alltid så många hos farmor, och denna dans med de många, många människorna, som sjöngo en stor kör, den mindes man år från år likt den mest underliga och sagolika högtidlighet. Där kom folk till detta kalas, som man eljes aldrig såg på hela året, bland annat några pojkar, hvilka icke gingo i skolan, emedan de bodde på landet, och hvilka voro de allra trefligaste. Icke på hela året hade Erik så roligt med några kamrater som med dessa, hvilka han sedan ofta tänkte på, kallande dem i sitt hjärta endast »gossarna», ty han glömde år från år bort hvad de hette.

Men hur skulle det nu gå med de trasiga

skorna? Om gossarna finge se det? Den skon, som bara hade trasig sula, den kunde man dölja, om man tänkte på det hela kvällen, men den med en stor spricka tvärs öfver ofvanlädret? Den syntes för hvarje steg!

I farmors tambur tog Erik af pampuscher-na, och han steg med syskonen in i våningen som om han varit halt, den mest komprometterade foten släpande bakom den andra. Han hälsade på farmor och kysste äfven sin mamma, och därpå gick han bort och stälde sig bakom ett litet bord med fotografialbum, som han fördjupade sig i, medan syskonen spridde sig bland de andra gästerna. Och han vågade ej se upp af fruktan att »gossarna» skulle vara komna och upptäcka honom och vilja draga honom med sig. Emellanåt tittade han försiktigt ned på sin fot, rörde på tårna och såg därvid, hur den förfärliga sprickan gick upp och syntes som en glänta på en dörr. Hela aftonen var förstörd.

Nu spelades det upp ute i salen, Erik hörde att det var farmor själf, som satt sig till pianot, och det var den gamla vanliga polskan, som man alltid började med:

Nu är det jul igen,
och nu är det jul igen,
och julen räcker fram till påska!

Sedan kom nigardansen, Skära hafre, Udden står och soffer, klappdansen, Väfva vadmal, och i Väfva vadmal brukade »gossarna» alltid ställa till oreda, de foro omkring som vilda skottspolar, och det tjöts och skratades. Alla samlades emellertid nu till salen, och ingen märkte att Erik blef kvar i för-maket — nej, det var klart, ingen märkte det! Nu sjöngo de »jul igen» därute, och här stod han alldeles ensam i det alldeles tysta, öfvergifna rummet.

»Gode Gud,» hviskade han, och tårarna sutto i halsen, så tjockt att han inte skulle kunnat säga ett ord högt.

Då fick Erik en ingifvelse.

Plötsligt lämnade han sin post bakom bordet med fotografialbumen, efter en snabb blick bakom sig smög han genom tamburdörren, och i nästa stund stod han ute i mörkret på farstubbyron. Inifrån hörde han dansande, men framför honom låg gården fullkomligt stilla, öde och tyst. Midt i den stora drifvan hängde julkärfven åt fåglarna

orörlig på sin stång, och öfver Erik var endast mörker och mörker utan en stjärna.

»Gud bor också i mörkret,» tänkte Erik fromt, ty först hade det varit honom emot att icke se en enda stjärna, ett tecken på att den han sökte var beredd att höra honom. Jo, Gud bor också i mörkret — och så knäppte han ihop händerna och bad ut åt den öde gården:

»Gode, gode Gud, gör så att min trasiga sko inte syns. Nästan aldrig på hela året är det någon bjudning mer än den här, som är allra roligast, och jag ber dig af hela mitt hjärta, ditt lilla barn. Hvert jag mig i världen vänder, står min lycka i Guds händer. Amen. Och då vill jag försöka att vara snäll hela detta år ända till nästa jul. Amen.»

Erik hade knipit ihop ögonen och bad fort, ty han frös och längtade redan in, genast viss om att ha blifvit bönhörd. Men då det i samma ögonblick föll honom in, att han borde skämmas att slarfa med bönen, dröjde han ännu på farstubron så lång stund som han behöfde för att ganska långsamt räkna till tio. Därpå sprang han in, befriad från alla bekymmer.

I salen pågick dansen. Erik ställde sig i dörren; på sin sko vågade han ej se. Ute på golvet ringlade en långdans, nu styrde den åt hans håll till, en flicka sprang i spetsen. »Nej men Erik!» ropade hon. »Kom med!» Och hon tog honom bums i handen, och strax därpå drogos ännu ett par små pojkar med och sedan ett par farbröder, därpå en fröken, ja, en hel rad, så att Erik, långt ifrån att vara sist, med ens befann sig midt i dansen.

Rundt salen gick den, rundt julgranen, ut i förmaket, genom farmors rum, genom faders rum, genom serveringsrummet, stora tamburen, vindstrappan, upp, ner, ut och in — och nu bildade den nystan inne i salen igen, och man fick krypa och sno sig och trassla in sig och göra oreda, tjuta, skratta, och midt i härfvan stötte Erik ihop med »gossarna». — »Tjänix!» ropades, och så bar det iväg ut i korridorerna och serveringsrummen, där man var i vägen för allt och jagades

bort och mutades undan med småbröd och snask och var indianer och röfvare, medan de stora för omväxlings skull fingro en ordentlig vals i salen.

Så förlöt aftonen, otroligt hastigt som alltid kalasen hos farmor, och dock till brädden mättad med alla danser, lekar och roligheter, som man öfver hufvud kände till. Ett par gånger for genom Eriks medvetande: Skon, skon! Men han såg ej på den, och ingen talade om den, ingen märkte den. Gud hade hört honom. Han behöfde endast minnas att icke sparka alltför högt i dansen, så att den andra, den med hålet i sulan skulle synas, ty den hade icke inbegripits i bönen; men skon med sprickan, den var räddad.

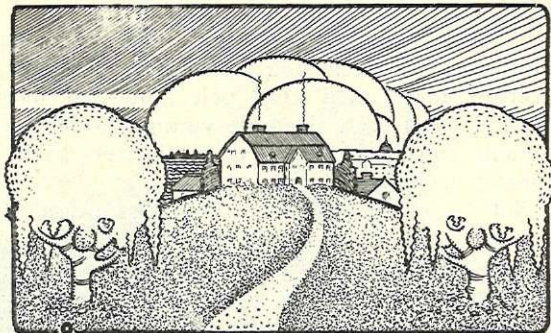
Trött och sömrig kom Erik hem. »Hade ni roligt, barn?» frågade modern som alltid, och hon kysste barnen till godnatt och gladde sig åt deras nöje, satt en stund vid deras bäddar och hörde dem berätta, innan de föllo till ro. Ingen mindes Eriks skor, och till sist hade han glömt dem själf. »Den här julbjudningen är den allra roligaste af alla, som har varit,» sade han, och han hade stoppat fikon och russin med sig i fickorna och låg och åt af dem i sängen.

»Din lilla slarf!» sade modern och klappade honom på kinden, innan hon tog lampan och gick.

Erik låg i mörkret, han kröp väl ner under täcket, synbilder af ljus och människor och den stora glittrande granen fyllde rummet, och julmelodierna vaggade honom ljustills, tills han gled in i drömmen, en enda lång fortsättning på de lyckliga timmarna. Men under stolen med hans kläder stodo skorna, de trasiga skorna, som i morgon åter skulle vara lika trasiga, med hål i sulan och spricka i ofvanlädret, synligt för hela världen och alla människor, så att alla måste förvåna sig öfver att de ingenting märkt dagen förut.

Och då skulle Erik gå afsides och tyst lofva den gode Guden, sin hemlige och trogne hjälpare.

(Illustrator: Artur Sahlén.)

PÅ HEMMET AF ELF NORRBO

»JO DA, hvad de det ha. Vet fru Landelius... ah, denna gamla, gamla historia! Kan man tänka sig, här — här! —, inom våra tysta murar, här utageras så många små romaner, riktigt rörande små romaner. De hålla af... men jag talar visst lite för högt, låt oss stiga in här — jo se de hålla af hvarann!»

»Ah! Tänka sig...»

»Jo då. Jag får förstås del af allt och måste ge råd i deras små angelägenheter. Och det har sig inte alltid så lätt, ska' jag säga, olika naturer —, så många hufvud, så många sinnen. Somliga går det så bra med, andra däremot...»

»Nej, men det måste fröken Ehrnberg berättat! De ha möten? Och förklaringar? Skrifver bref... Ah berättat!»

»Möten! Ahnej... Det vill säga, det kommer aldrig så långt. Jag söker ju alltid tala dem tillrätta, framhåller för dem det hopplösa och omöjliga i dylikt och att de böra bannlysa alla sådana tankar. De kunna ju aldrig få hvarann... Och det är ju bäst — naturligtvis — att inte... Under sådana förhållanden... Möten! Nej, det ginge nog inte väl.»

»Nej, naturligtvis. Men tänk ändå!... Och de låta tala vid sig, som man säger? I dylika fall är ju människan oftast lite egensinnig — flertalet af oss, gunås.»

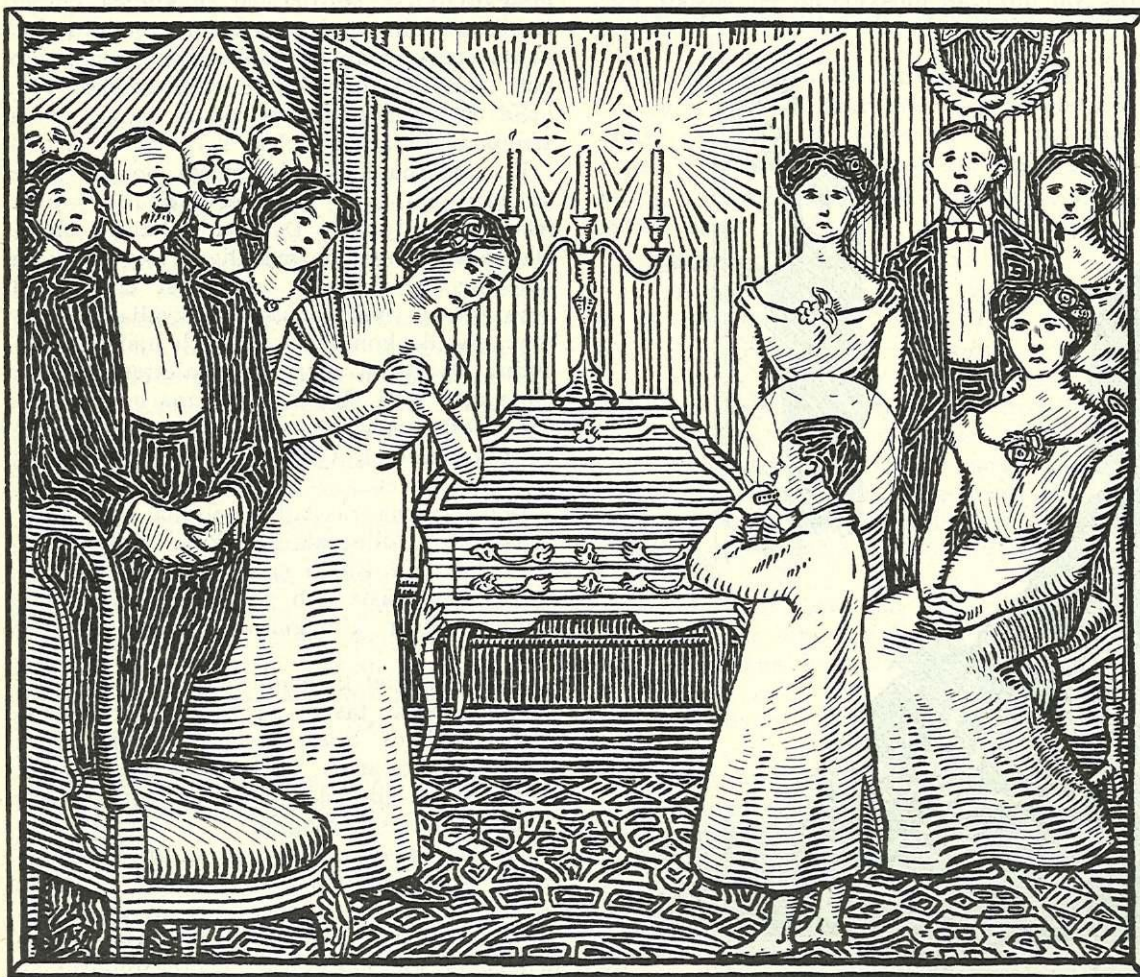
»Med religionens hjälp. — Ack, det är nog duster ibland, vill jag lofva, svåra duster. Människan söker ju trotsa, helst i ungdomen, och då får man som vårdarinna inte ge efter...»

»Ahnej, det vore nog inte rådligt att låta det komma till något vidare. Det skulle just bli sköna historier — kärleksförhållanden bland eleverna i Hemmet. Det blefve något för staden att dryfta, det!»

»Men — ack! det är så vackert, så rörande med deras sympati för hvarandra. Så fint, så fint deras känslolif... som jag nu är dömd till att efter bästa förmåga kväfva och hålla nere—»

Det hade varit styrelsesammanträde på Hemmet. Det var det alltid till jularna. Så värst mycket var det ju inte att ordna och besluta om, ty allt gick sin gilla gång, men alltid gifvetvis något. Och gärna dröjde sig då en och annan kvar några minuter efteråt — helst damerna — för att växla några ord apropå med den afhållna, allmänt aktade föreståndarinnan. En klenod för öfrigt: hon mer än gick upp i sitt kall, hon offrade sig. Eleverna täflade också i att visa henne sin tillgifvenhet. Hon var på samma gång deras mor, syster och förtrognaste vän — idealet för en föreståndarinna, helt enkelt.

Just där landet sade farväl och staden började hopa sina husmassor i rader och fyrkanter, noga upplinjerade, med sten på sten och sten bredvid sten, sten och alltid sten, allt hårdt, sterilt, välafpassadt — just här på gränsen, som för att förmedla öfvergången, låg bland trädgrupper och välgörande

tvångsfritt en leende bukett af hvita villor. Och midt ibland dessa, på en kulle, skyddadt mot norr af häck och buskager, Hemmet. Härligt högt, med stad och land och haf i sikte. Med sol i slösande ymniga flöden in genom riktigt kungligt stora fönster, kyrkfönster nästan.

Sol — ja ack, hvad sol behöfdes väl här inne! Ljuset, glädjen, hoppet.

Var inte Lovisa illa därän nu igen. Visserligen var den nya silfvernålen utmärkt, men att hålla ut hvarenda dag var ändå en omöjlighet. Tänderna ömmade, och då var det också förbi med matlusten, humöret i olag och allt. Att spara tänderna i arbetet lät sig inte göra, ty så snart det fastnade i stramaljen, gällde det att bita i och dra. De där överksamhetsdagarna — det var då riktiga plågodagar.

Eljes var Lovisa den skickligaste på sitt område af alla flickorna. Ah, hvilka broderier! Fina som spindelväf. Också skulle alltid Lova fram, så snart någon mer bemärkt person eller gynnare af Hemmet kom på besök, fram och niga och få en klapp på den tunna axeln och några erkännamma ord. Det var hennes egentliga solstunder. När kronprinsessan vid ett tillfälle gästade Hemmet — beseende och beundrande arbetet som alla andra — kallades Lova in, alldeles särskildt, fick en smekning på kinden af den fina, vackra handen och några vänliga ord på litet bruten svenska. Då blef det Lova för mycket. Hon måste rent skynda sig ut, nedför båda trapporna och in i vedkällaren och gråta.

A! Det kändes så underligt. Hon kunde inte förklara det; bara gråta. En så hög person hade smekt henne, stackare. En person af de kungliga — kunde hon inte få dö nu, så lycklig som hon var!

Ja — ty detta var väl ändå det högsta, det härligaste, var det inte? För henne, vill säga. Högre kunde hon ju inte komma — eller...?

Jo, det var nog det högsta för Lova.

Det där andra — nej... Ahnej, hon skulle inte gå och öfverlämna sig åt några fantasier. Sådant är farligt, hade fröken sagt. En flicka, som saknade båda armarne, inte kunde hon få... det var ju en omöjlig sak. Och det hade föreståndarinnan sagt henne nu så

många gånger: Lova skulle inte vara dum. Lova skulle bara söka utveckla sin konst vidare och bli en riktig mästarinna i finbrodyr. Bli berömd och få medalj och diplom. Och så kanske, när kungen hade sina vägar ditåt nå'n gång — ja ja, hvem vet, hvem vet!... Att få stiga fram i alla elevernas närvaro och höra fröken säga: »Här, Ers Majestät, här är just flickan, jag talade om — Lovisa Johansson. Hon är det, som broderat den där soffkudden med krönte namnchiffret...» Och då skulle konungen — konungen själf, tänk! — komma fram till Lovisa och...

Ja, så där hade fröken talat förstånd med Lovisa.

Och Lovisa hade då insett det rätta och med en glädjens rodnad på det visst inte fula ansiktet vid tanken på den — möjligen — förestående kungliga äran gått tillbaka till sin bäge. Den stora silfvernålen, med »öga» på midten, sköts åter in och ut genom mönstret, fattades med läpparne och drogs igenom, gick det trögt, måste tänderna till. Nu var hon på det klara med den saken: bara tänka på sitt arbete och inte på något annat, vara flitig och intresserad, sticka mycket noggrant, ge akt på de allra finaste små skiftningar å mönstret, forma ut blad- och blomstermotiven med skuggningar och nyanseringar — ja, — och gå rent upp i sitt verk. Bitar i och dra igenom med tålmod och kärlek till uppgiften — det skulle hon — ja. Det var ju godt att ha silfvernålen. Den skadade tänderna minst — tenn var mjukt, och det höll dåligt, stål alldeles för hårdt.

Så kunde det gå en halftimme, timmen kanske vid sybågen, som var stående, fäst rätt upp och ned på bordet, så Lova kunde bekvämt komma åt den på båda sidor med hufvudet — en timme, ja, men då var hon åter där igen: Johan, inne i mansafdelningen. Herre Gud, att inte kunna få honom ur sina tankar! Inte kunna sticka sönder den där dåliga känslan med nålen, rent af sy in hela det där fåfängliga grubblat i det fina tapisseriet.

Ah — Johan!

Han var ju inte som de andra heller. Född var han med ordentliga lemmar och hade af dagligt strängt utarbete en riktigt praktig, väl utbildad muskulatur, ett ansikte med

kraft i dragen, ett riktigt mansansikte och inte så där ynkligt bedjande uttryck som alla de andra stackarne där, ett bröst, höghväldt och härligt, och en axelbredd — ah! Det var ju också järnvägsolyckan, som skaffade honom till Hemmet: båda lårbenen afskurna. Måste nu bäras från och till arbetet.

— — —

»Nooo... nooo...» nynnade en af flickorna vid det långa arbetsbordet i den gemensamma salen, vände på sina lärtstycken och slätade ut vecken — »noo... noo...» igen, emellanåt »nuu... nuu...» eller »doo... doo... doo...» eller dylikt, det kunde ingen så noga uppfatta, och det var ju inte hufvudsaken heller. Ahnej — det hufvudsakliga satt nog därinne, snedt öfver korridoren, på en skomakarstol och putsade ett par nya kängor — och hette så mycket som Per Gustafsson.

»... Noo... noo — duu... duduu.»

Lilla Johanna — »Grodan» — var Hemmets skönhet, hade ett fint, aristokratiskt ansikte och ögon, som hon kunde bedja sig ifrån månet trist och tålmodspröfvande småarbetet med.

Där hon satt vid bordet, vid sin vef-maskin, kunde ingen se något märkvärdigt med henne, men så snart hon lämnade stolen, försvann hon nedom bordskanten. Lilla Johannas kropp slutade nämligen omedelbart ned om höfterna, de förtvinade förkrympta små benen mera anade man sig till under den tomma klädningskjolen, då hon på sned hade sig fram utåt golfvet, stödd och buren på armarne, i korta satsar. Därpå namnet »Grodan», som hon själf skrattade åt.

Hade varit länge på Hemmet och var nu fri från allt, som kunde få namn af trots; var nu idel ödmjukhet, resignation och stora bedjande ögon.

Trodde man, ja.

»... Du... du... duu — duu — uh...»

Gustafsson hade kommit dumpande på sina gummiskodda träben förbi den öppna dörren till kvinno-afdelningen. Det var på förmiddagen. En lång, långtande blick öfver vef-maskinen på bordet hade smugit sig hans trötta ögon i möte — lyst upp i trisheten, gengäldats, så att två par innebleka kinder fått färg. I detsamma hördes de mjuka, välbekanta stegen från kontorsrummet närma sig, och träbenen dumpade hastigt vidare.

Se därför nynnade »Grodan» i dag — en strimma sol är ju också sol!

Kamraterna kring det långa bordet bytte blickar. Ett tyst, förstulet »såg du?» gick från öga till öga. Det hade hänt något. Dagen var en af de märkliga. Det här kom det nog att hviskas om minst en månad inne i deras små sofrum om kvällarne (därinne, där de kompletterade och hjälpte hvarandra på bästa sätt vid toaletten: blinda Mari med sina skickliga fingrar och Hanna från Storängen med sina goda ögon, men förkrympta händer, Grodan, utan ben, Lovisa, utan armar etc.).

Och saxarna rasslade, nålarna sprungo.

Samtidigt föll yxhugg, skuro flinka handsågar, snidade flitiga eggar inne i snickeriet. Svarfvarna fräste och polityr-lapparne gledo smidigt öfver allt glattare, spegelblankare ytor.

I skomakeriet klappade hammare på sulläder och borst fästes på becktrådar. Borstbinderiet hade brådt med att hinna få de fina klädborstarne, de nya dammviskorna, hattputsarne eller de grofva golfsoparne färdiga till julutställningen.

Det låg en sådan ifver, ett så brinnande intresse öfver allt och alla. Arbeta! — arbeta för att glömma — arbeta för att inte hemfalla åt grubbel och onyttiga tankar — och arbeta för att göra den kära föreståndarinnan

glad, få ett godt ord af henne, en uppmuntrande nick eller ett förtjust: »nej, så vackert»... när någon riktigt hade lyckats med sitt verk. Det var ett sådant rivaliserande om detta. Man täflade och täflade, så svetten rann.

Men rätt hvad det var, kunde handen med hyfveln, stämjärnet, vinkeln, svarfstålet viljelöst sjunka ned och blicken frånvarande glida ut genom fönstret — ut öfver taken, hamnen, fjärden — ut i det stora vida, fria, som de voro så godt som afstängda ifrån. Stirra hungrigt, sökande, och dock ingenting se — utåt. Bara inåt, i sugande, försmäktande hjärte-törst.

De där längtande, brännande, snyftande blickarne!

Här fattades arm och ben, där båda benen, därborta åter var ryggen sned, händerna för-tvinnade med slappa, omöjliga fingrar — eller fötterna förkrympta och vända bakåt eller inåt — benen hade slutat växa vid 10—12-årsåldern o. s. v.

Men alltid, alltid fanns där ett hjärta.

Ett stackars dåraktigt litet människohjärta, som inte ville ta reson. Som frågade och frågade sitt »hvarför». Som glömde frökens välmenta, kloka råd, trots föresatser.

Ett hjärta, af precis samma slag som andra människors, med samma förnimmelser, samma varma röda... ticke-tick — du och jag! Ticke-tick — inte bara jag, och inte bara du, utan vi båda. Ticke-tick — två och två, inte längre detta ensam. Gode Gud, som skapat detta i vårt bröst, gif hjärta hvad hjärta tillhör!

Det var en middag — under rasten.

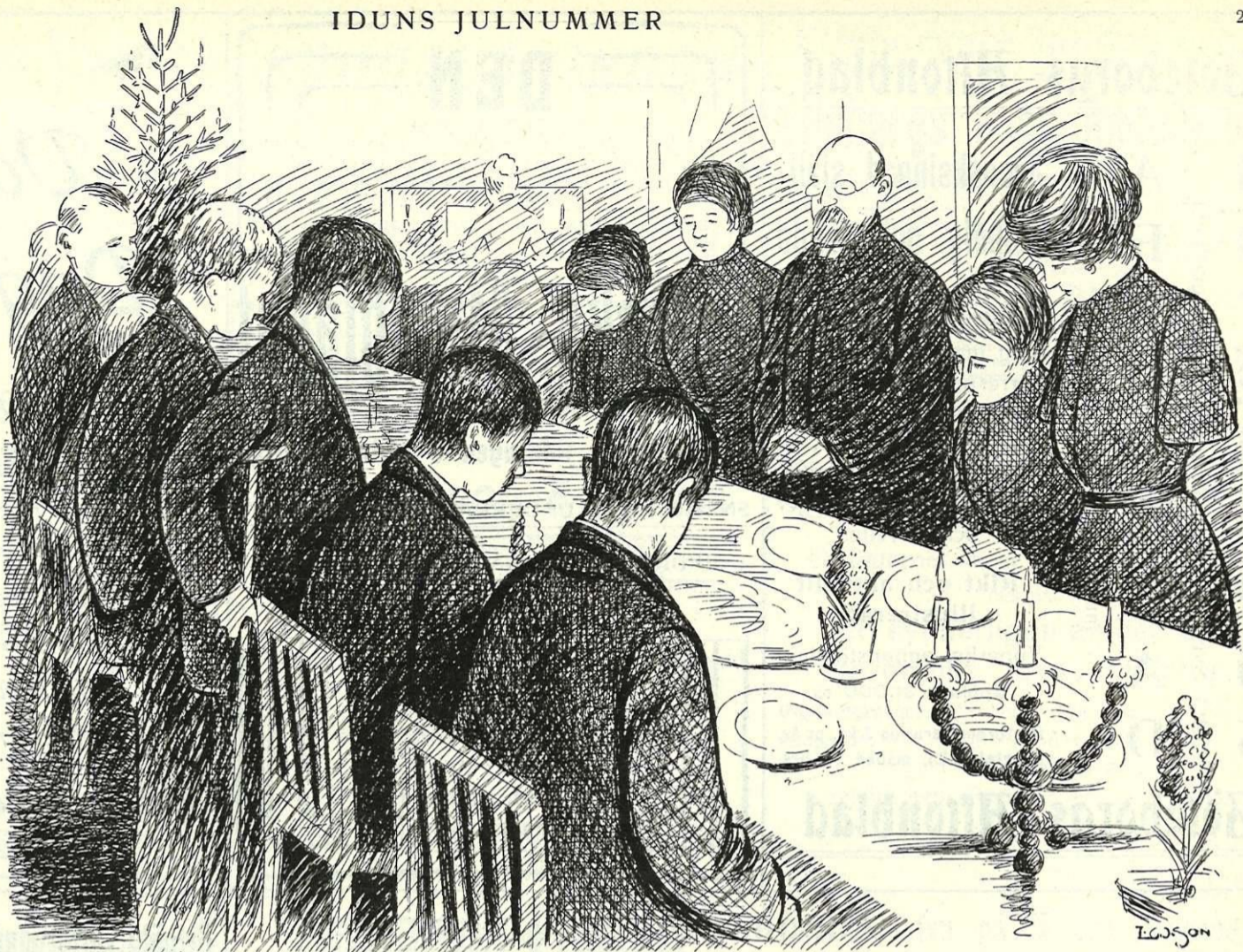
Fröken hade glömt sin pincenez vid Lovas sybåge, där på förmiddagen ett nytt, konstrikt och inveckladt mönster gemensamt studerats. De raska, men mjuka stegen dämpades och nästan förtogs af mattan i korridoren, där den lågt stående-middagssolen göt hela sitt flöde genom gafvelfönstrets väldiga ljusfång. Kaminerna glödde med sakta sus; de hade att värma vestibul och allt härute. Rasslet af bordsservisen hördes från den gemensamma matsalen inunder.

Till borstbinderiet stod dörren en liten, liten smula på glänt. Något prasslade och rördes därinne. Hvem kunde det vara, så här under rasten? — Ah, öfvertidsarbete! Någon julklapp att sända hem till far och mor. Nåja, sådant fick man inte taga så strängt... Men kanske pojkar smugit sig in från gatan för att... Bäst att se efter i alla händelser.

Föreståndarinnan närmade sig på tå. Var det skadegörare, skulle hon riktigt unna dem skammen att bli gripna på bar gärning. Forsiktigt öppnades dörren ännu något litet — ah!

Johan, sittande på golfvet, och Lovisa...

På knä hade Lovisa krupit bort till honom. Hon hade ju ben — han åter hade armar.

Och dessa hvilade nu kring den knäböjande flickans axlar och hals, medan de båda krymplingarna möttes i en kyss.

Armlösa Lova och benlösa Johan.

Dörren knarrade lätt — och ifrån hvarandra, åtskils, flögo två dödligt förskräckta stackars människor.

Fröken...

Himmel, hvar skulle de bli af! Hvad vändade dem? — Sannolikt något förfärligt, något svårt straff, så som de förbrutit sig.

Men inte ett ord kom öfver deras frökens läppar.

Förvånade sågo de bäfvande två ett par tårar lysa i föreståndarinnans ögon, i det hon vände om och tyst försvann in i sitt rum.

Ve ve, så de nu bedröfvat sin kära fröken! Aldrig skulle detta kunna förlätas dem. Ett sådant brott.

Att komma bort ifrån detta!

Ja, att människan nu också ska' vara sådan — så oförnuftig, så... så... Och med tår efter tår pärlande utför kinderna smög sig Lova undan. Med nedböjdt hufvud gled hon förbi alla dörrarna, de tomma tröjarmarna voro uppvikta och fästade med nålar i veken tätt under öfverarmstumparne. Längst ned mot stora utgången låg hennes rum. Hon tryckte pannan mot läsvredet och öppnade. Och stängde efter sig genom att ge dörren en knuff med axeln.

Johan måste blifva där han var, ty på de korta stumpar, lokomotivhjulen lämnat, kunde han ingenstans förflytta sig.

Nu stundade jul till. Två vackra granar, årliga presenter till Hemmet från en af de stora herrgårdarne omkring, väntade redan nere i vedkällaren och hade fått många beundrande blickar af eleverna och varit föremål för inte så få utläggningar dem emellan.

För dem var hvarje händelse stor, därför att deras instängda värld ju var så liten.

Som nu julen. De räknade och räknade på fingrarne dagar, ja nästan timmar, som åter-

stodo, ordnade i tankarne och firade på så sätt julafton många gånger, innan den verkliga kom.

Där står den ena granen, vid öfre ändan af det långa bordet, den bästa af dem. Den med sneda toppen — ja den var det för all del intet fel på eljes, men... — den står midtemot, där är det mindre noga. Ljus i de röda dala-stakarne, som Hemmet fått så mycket beröm för, grenstakarne: två på bordet — nej tre! — och så den där doften af nybakadt och nystekt i hela huset, festdoften, juldoften — hvarför kännes den alltid så där säregen vid jul? Aldrig känner man det »dofta jul» vid påsk t. ex.!

Och så när pastorn reser sig, fröken jämkar sig till rätta vid orgeln och alla eleverna, som kunna det, lämna stolarne och gå upp, då blir det så tyst, så tyst — så julhögtidstyst.

Ja — och alla äro så fina, med nytt och rent under och öfver — julrent —, i arbetsrummen ligger allt så välordnadt, inte en spåna på snickeriets golf, inte en tråd inne i flickslöjden, kök och skafferi stå som till stormönstring, ja i själfva vedkällaren är det ordnadt och rengjort på ett sätt som aldrig eljes.

Och grönt från barrskogen, som doftar så friskt. Krukväxter och hyacinter, skänkta från blomsteraffärerna. Hyacinter, ja! flere stycken! i långa lådor af trä och björknäver...!

Ja, det var ett sådant julande i tankarne långt i förväg, ett planerande, ett hviskande och undrande och frågande.

Ty hur måste icke hvarje det minsta lilla i händelseväg utnyttjas här!

*

Det knackade på Lovisas dörr, försiktigt, frågande, hänsynsfullt. Det var Fröken.

Hon tittade in.

»Om vi skulle gå in och titta ett tag igen på det nya mönstret, Lova. Tillsammans. Jag har just tid nu.»

Det var värme och vänlighet i tonen, omöjligt att motstå.

(Illustratör: L. Welamson.)

Göteborgs Aftonblad

**G
Ö
T
E
B
O
R
G
S
A
F
T
O
N
B
L
A
D**

Västra Sveriges mest spridda dagliga högerförläggning.

Innehållsrik, folklig, lättläst.

Svensksinnad, självständig och orädd

erbjuder G. A. B. ut m en rikhaltig nyhetsafdelning med egna telegrafkorrespondenter på alla viktigare platser i Europa, omväxlande och väl vald förströelse- och familjeläsning, goda följetonger och noveller.

Rikt och aktuellt illustrerad.

Ypperlig annonstidning.
Upplaga 31,000 ex.

Postprenumeration 7 kr. pr år.
Kvartal 2: 25, månad 75 öre.

Göteborgs Aftonblad

DEN

som vill följa med hvad som händer och sker i den trakt af vårt land som med all rätt kallas "kontinentens tröskel", läser

som vill göra sin affär eller sina varor kända i Södra Sverige, kan icke nå detta snabbare och säkrare än genom att annonsera i

Skånska Aftonbladet

Den ledande tidningen i Södra Sverige

SNABB • VÄL UNDERRÄTTAD • MODERNT

• REDIGERAD • NÄRINGSSKYDDANDE •

• • • • •

På grund af den stora spridningen bland den bildade och burgnu publiken i Sveriges rikaste provins är Skånska Aftonbladet ett

enast. effektivt annonsorgan

Västra Dagbladet

Borås, Vänersborg, Trollhättan, Ämål, Lidköping.

Halfveckoupplagor:

Borås-Posten, halfv.-uppl.

Vänersborgs-Posten, halfv.-uppl.

Trollhättans Tidning.

Melleruds Tidning.

Utmärkta annonstidningar.

(Kombineradt billigt annonspris.)

Annonsera i

Nya Wermlands-Tidningen

med veckoupplaga

61:sta årg. 1911.

Vermlands läns och Karlstads stifts tidning, Karlstad.

Länets äldsta och största annonsorgan.

Upplaga c:a 8,000 ex. bland köpstark publik.

Annonspris: 5 öre före, 4 öre efter texten pr millimeter, enkel spalt.

Ingen annonsör, som söker publik ur alla samhällsklasser i Östergötland, bör försumma att annonsera i

Östergötlands Dagblad

som är Norrköpings mest spridda tidning. Lokalorgan äfven för Linköping. Moderata annonspris!

Herrar annonsörer

som med sina tillkännagifvanden vilja träffa befolkningen i Arvika med dess cirka 6,000 invånare och det vidsträckt område, för hvilket detta rasht framåtstående samhälle är hufvudorten, nämligen Jösse, Nordmarks och Gillbergs härader med deras inalles c:a 70,000 invånare, böra beakta, att

Arvika Nyheter

är den i dessa trakter mest spridda tidningen och utan tvifvel ett af Värmlands bästa annonsorgan. Totalupplaga

3,500 à 4,000 ex.

Arvika Nyheter är västra Värmlands enda frisinnade tidning. Läses inom alla samhällslager, men har sin största spridning inom landbrukarklassen.

Annonspris: 5 öre före och 4 öre efter texten per millimeter. Rabatt: 10 proc. då annons införes 5 ggr, 15 proc. för 10 ggr, 20 proc. för 20 ggr

Prenumerationspris: helt år kr 2,75, halfår 1,60, kvartal 90 öre.

Kalmartidningen

Barometern

själfständig, omväxlande, innehållsrik.

Utkommer 4 gånger i veckan (måndag, onsdag, torsdag, lördag) till nedsatt pris

eller 5 kronor pr år.

Tisdagar och fredagar utgifvas under år 1911 Kalmartidningen Barometerns Veckoblad.

Genom att prenumerera på båda upplagorna erhålles sålunda en daglig tidning.

Utmärkt annonsorgan.

Östgöta Correspondenten

är en af den svenska pressens

snabbaste nyhetsbringare.

•••••

Östgöta Correspondenten

har en fast upplaga på 11,000 ex.

Inom Östergötland och norra Småland är den mera än någon annan tidning läst af hela befolkningen.

•••••

Östgöta Correspondenten

är sedan gammalt ett af landets mest

anlitade annonsorgan, med en burgen och köpstark publik.

•••••

Östgöta Correspondenten

utkommer i Linköping alla helgfria

dagar i minst sexsidigt format.

BERGSLAGERNAS TIDNING.

Grundlagd 1886.

•••••

Post och Tel.-adr.:

Lindesberg.

•••••

•••••

Postuppl.: nära 3,000.

Totaluppl. nära 4,000.

•••••

Örebro läns mest spridda halfveckofidning.

Annonspris: 5 öre mm.

Prenumerationspris: 4 Kronor per år.

Jönköpings-Posten

ÄR JÖNKÖPINGS STADS OCH LÄNS ÄLDSTA OCH OJÄMFÖRLIGT MEST SPRIDDA TIDNING MED DE FLESTA ANNONSERNA OCH DET OM-FÄNGSRIKASTE INNEHÅLLET.

UPPLAGA 9,300 EX UTGIFVES ALLA SÖCKEN-DAGAR. PRENUMERATIONSPRIS: 5 KR. PR ÅR. HALFVECKOUPPLAGAN JÖNKÖPINGS LÄNS NYHETS OCH ANNONSBLAG 2 KR. ANNONSPRIS I EN UPPLAGA: RESP. 6, 5 OCH 4 ÖRE PR MM. EFFEKTIVASTE ANNONSORGAN FÖR JÖNKÖPINGS STADS HANDELSOMRÅDE SAMT KÖPINGARNA HUS-KVARNA OCH VERNAMO, NÄSSJÖ OCH SÄF-SJÖ M. FL. SAMHÄLLEN.

ANNONSÖRER,

som hafva något att meddela Kristianstads läns burgna befolkning, böra som organ använda

Kristianstadsbladet,

länets mest spridda tidning,
som dagl. utkommer i en upplaga af
öfver 7,000 exemplar.

Nerikes Allehanda (Örebro Läns Tidning)

är länets äldsta och förnämsta blad samt det för annonsörer erkänt för-delaktigaste tidningsorganet.
Utkommer dagligen i en upplaga af inemot
7,000 exemplar.

Norrköpings Tidningar

som utkommit i Norrköping öfver 150 år är ej blott den äldsta tidningen på platsen. Den är äfven den mest spridda och lästa tidningen i denna östgötabygd och utgör
ett af landets fördelaktigaste annonsorgan.
Innehållsrik, omväxlande och lättläst.

Oscarshamns-Posten

Det lönar sig att annonsera i
som är Oscarshamns stads, mellersta Kalmar läns och norra Ölands förmånligaste tidning för annonsering.

Minst 20,000 läsare!

Prenumerationspris 3 kr. pr år.
Annonspis 6 öre pr millimeter.

Under 158 år

har

KARLSKRONA-TIDNINGEN (KARLSKRONA VECKOBLAD)

varit Blekinge ledande tidning med en post-upplaga större än alla öfriga i Karlskrona . . . utkommande tidningar tillsammans . . .

Karlskrona-Tidningen

är sydöstra Sveriges
största tidning.

Landskrona-Posten

daglig tidning för stad och land.

Mycket läst tidning. Största spridning i Landskrona samt västra och mellersta Skåne. Snabb nyhetstidning. God politisk tidning. Effektiv annonstidning. Köpstark publik. Moderat annonspris.

Landskrona-Posten, som äges af ett bolag med flera hundra aktieägare i staden och landsorten, förfäktar samhällsbevarande, fosterländska intressen, arbetar för reformer på det beståendes grund men kämpar emot socialistiskt fackföreningstyranni. Landskrona-Postens läsekrets utgöres företrädesvis af landtmän, ämbets- och affärsmän, industri-idkare och handverkare.

Landskrona-Posten utgifves äfven i en halfvecko-upplaga, som är betydligt spridd bland s. k. småfolk.

Nerikes-Tidningen

Upplaga: öfver 8,500 ex.

Örebro läns mest spridda tidning.

Utkommer måndagar, onsdagar, fredagar och lördagar. Pris 3: 75.

Bästa annonsorgan.

ANNONSPRIS: 6 öre före och 5 öre efter texten, innersidorna 7 öre, allt pr mm.

I Gefle,

som är Norrlands största stad, utgifvas

NORRLANDSPOSTEN,

som är Norrlands äldsta tidning, och
Norrlandspostens halfveckoupplaga,
som har den största postupplagan af
alla Norrlands tidningar.

Skaraborgs Läns Annonssblad

med en postupplaga på c:a 12,000 — total-upplaga c:a 16,000 — exemplar, är sedan många år tillbaka länets både mest spridda och mest anlitade annonsblad.

Tidningen utkommer tisdagar och fredagar.

Postadress: Sköfde.

Korrespondenten, Landskrona Tidning

ÄR LANDSKRONA STADS OCH OMNEJDS ÄLDSTA. STÖRSTA OCH MEST SPRIDDA DAGLIGA NYHETS- O. ANNONSTIDNING.

Genom sin spridning inom alla samhälls-klasser lämnar Korrespondenten, Landskrona Tidning den bästa valuta åt ärade annonsörer.

Annonspiset synnerligen moderat.

Prenumerera på
och annonsera i

LUNDS DAGBLAD,

den sydsvenska universitetsstadens största tidning och organ för Central-Skånes moderata befolkning.

NORRBOTTENS-KURIREN.

Nyhets- och annonsföretag för Luleå stad och Norrbottens län.

Länets mest spridda tidning.

Annonspis per mm.

Daglig upplaga 6 öre före text, 5 öre efter text.
Halfveckoupplaga 4 öre.

NYA VEXIÖBLADET

VEXIÖ

utkommer från 1 nov. 1910
4 gånger i veckan

Utmärkt annonsorgan med stor spridning bland köpstark publik inom Kronobergs- och Jönköpings län.

Upplaga 8,000 ex.

Nya Vexiöbladet med Söndagsbilaga och gratisbilagan mål. beskrifning kostar pr år Kr. 2.60.

SKÅNES ANNONSBLAD HELSINGBORG.

Utkommer hvarje helgfri lördag och är ett utmärkt annonsorgan för de affärsmän, som önska nå den stora publiken öfver hela Skåne.
Upplaga 7,000.

För
Iduns läsarinna
är
**SMÅLANDS
ALLEHANDA**

den af **Jönköpings läns** tidningar, som
bäst torde passa vid annonsering. Den är
mest spridd inom den bildade och burgna de-
len af publiken samt utgår i en upplaga af ca
4,000 exemplar. Obs! Äldsta dagliga tid-
ningen i länet.

Sundsvalls- Posten.

Norrlands mest spridda dagliga tidning
utgår öfver hela Norrland till den
köpstarkaste publiken.

Prenumerationspris: 7.20 kr. pr år, postarvodet
inberäknadt.

Annonpris: 5 öre å 4:de, 6 öre å 1:sta och 7
öre å 2:dra och 3:dje sidorna pr mm.

— LÄS —
Sydsvenska Dagbladet
Snällposten

Södra Sveriges största och Malmö
stads enda morgontidning.

Utkommer alla söcken- och söndagar.

Annonorgan af 1:a rang.

Prenumerera för 1911.

ALLA VETA
inte att
**SÖDERKÖPINGS-
POSTEN**

är Södra och Östra Östergötlands
mest spridda tidning
men många tusen få nu del därom.
20,000 läsare.

Det lönar sig att annonsera i den tidningen.

Söderköpings Tidning

Nyhets- och Annonblad för Östra Östergötland och Norra Tjust
(Östra Östergötlands och Norra Smålands mest lästa och
billigaste hvarannandags-tidning)

Upplaga 4,000 exemplar.

Utkommer 3 gånger i veckan och kostar för helt år endast Kr.
3:75. Har egen platsredaktion och eget afdelningskontor i **Valde-
marsviks köping**, för hvilken med omnejd särskildt utgifves **Val-
demarsviks Tidning**.

Söderköpings Tidning

är sin Orts officiella annonsorgan såsom ensam innehållande
Magistratens m. fl. i Söderköping och Hushållningssällskapets kun-
görrelser.

Söderköpings Tidning är spridd bland en köpstark be-
folkning inom ett vidsträckt område. Den som vill ha kunder i
**Söderköping, Valdemarsvik, Vikbolandet, Hammarkinds och
Skärkinds härad** och Norra Småland bör annonsera i
Söderköpings Tidning.

Annonpris: se taxan.

Södermanlands Läns Tidning

är Södermanlands bäst och jämnast
spridda tidning och räknar detta läns
köpstarkaste publik bland sina prenu-
meranter.

Prenumerationspris: 4 kr. 50 öre, postarvodet in-
beräknadt.

Annonpris: 5 öre å 1:sta och 4:de samt 6 öre å
2:dra och 3:dje sidorna.

Södertälje Tidning

O. Dehn.

Stadens och ortens mest spridda tid-
ning. Bästa annonsorganet.

Utkommer måndag, onsdag, fredag.

Pris pr år: 4 kr.

Annonpris: 5 öre före, 4 öre efter
texten, 6 öre extra plats, pr mm.

För Blekinge städer och landsbygd är
Tidningen Karlshamn

bästa nyhets- och annonstidning.

Utgifves måndagar, onsdagar, fredagar och afsändes
samma dag till postprenumeranter, som därigenom
erhålla snabbaste nyheter från orten och länet.

• • •

Annonserer erhålla genom Tidningen Karlshamn
jämna spridning för sina meddelanden inom Ble-
kinge län.

Annonpris 5 å 6 öre pr mm.

Varbergsposten

är mellersta och norra Hallands
mest lästa tidning
och alltså bästa annonsorgan.

Annonsera i Varbergsposten!

Varbergsposten

är

pigg, vaken och intressant.

Prenumerera på VARBERGSPOSTEN!

Obs! 2:50 för hela året, postarvodet inberäknadt.

Västerbottens-Kuriren

Västerbottens frisinnade länstidning

har god spridning i Umeå stad och Väster-
bottens län.

TOTALUPPLAGA 4,500 EX.

POSTUPPLAGA 2,350 EX.

- - Förmånligaste annonsorgan. - -

Annonpris 5 öre mm., å tidningens inner-
sidor 7 öre mm. Vid längre tids
annonsering god rabatt.

Ystads Allehanda,

daglig morgontidning,

är stadens och ortens största
samt en bland södra och syd-
östra Skånes mest lästa tid-
ningar.

Lämpar sig utmärkt för annonsering.

Upplaga 7,500 ex.

Örebro Dagblad

— redaktör: fil. dr E. N. Söderberg —

är genom sin stora och jämna spridning bland länets
mest köpstarka publik den

förmånligaste annonstidningen.

Å andra orter boende närkingar och västmanlänning-
gar, som vilja följa med hembygdens förhållanden,
böra prenumerera på

Örebro Dagblad,

länets enda moderata dagliga organ och dess snabbaste
och mest tillförlitliga nyhetsförmedlare.

Helårspris — inber. postarvode — 5 kronor.

Östgöten

ÖSTERGÖTLANDS AFTONBLAD

(Utgifningsort: LINKÖPING.)

Daglig aftontidning för LINKÖPING, NORRKÖPING,
MJÖLBY, BOXHOLM och TRANÅS är Östergötlands
mest spridda aftontidning med en upplaga af

8—10,000 ex.

samt läses af hög och låg, i städerna och på lands-
bygden, hvarför

Östgöten

ovillkorligen är den bästa annonstidningen.

Prenumerera på
Öresunds-Posten

Helsingborgs mest spridda tidning; utgår i en daglig
upplaga af **öfver 7,000 ex.**

Frisinnad, vaken, påpasslig. Har många goda pennor
till sitt förfogande i in- och utlandet.

Originellt, rikt illustrerad Julnummer.

VÅRA HEM, 16 sid. lördagsbilaga, intressant och läro-
rik, ytterst omtyckt för sitt värderika, fängslande innehåll.

Öresunds-Posten

är Helsingborgs och ortens mest anlitade
annonsorgan.

Enligt postverkets

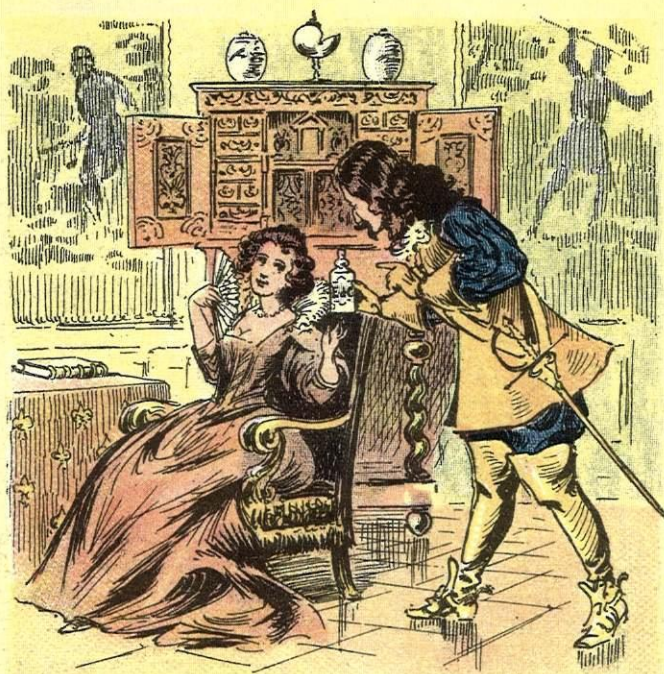
prenumerationsjournal är

Örnsköldsviks Allehanda

norra Ångermanlands mest spridda
tidning.

Läses af omkring

20,000 människor.

**EN FÖRNÄM FIN DOFT, FÖRBUN-
DEN MED OUPPNÅDD FRISKHET GÖR ATT
HYLINS "E.d.C."**

af damerna föredrages framför all annan Eau de Cologne.

HELA FAMILJEN

FAR OCH MOR, SYSTER OCH BROR LÄSER

Stockholms-Tidningen

och har nytta och nöje af den!

Ingen daglig svensk tidning redigeras så omsorgsfullt som **STOCKHOLMS-TIDNINGEN** just ur synpunkten att kunna läsas af *alla familjens medlemmar*. Prenumerera på

STOCKHOLMS-TIDNINGEN
en tidning för alla.

REDAKTIONEN

Ingen vill dricka kaffe

om det blir dyrt och ohälsosamt, såsom oblandadt kaffe vanligtvis är. Blandar man sitt kaffe med **ARLA-KAFFE** af Stockholms Kaffe Aktiebolags berömda tillverkning, så sparar man ungefär hälften af kaffet och får då dessutom den **hälsosammaste**, mest välsmakande, blankaste och fylligaste kaffedryck som finnes att få. **ARLA-KAFFE** är förordadt af de mest framstående professorer och läkare såsom bästa och lämpligaste kaffetillsättning.

Paketer à 25 och 10 öre i alla Speceri- och Diverseaffärer.

IDUN 1911

UNDER DET NYA ÅRET KOMMA FÖLJANDE **STORA PRISTÄFLINGAR** ATT AFGÖRAS HVARVID UTDELAS NEDANSTÄENDE PRISER:

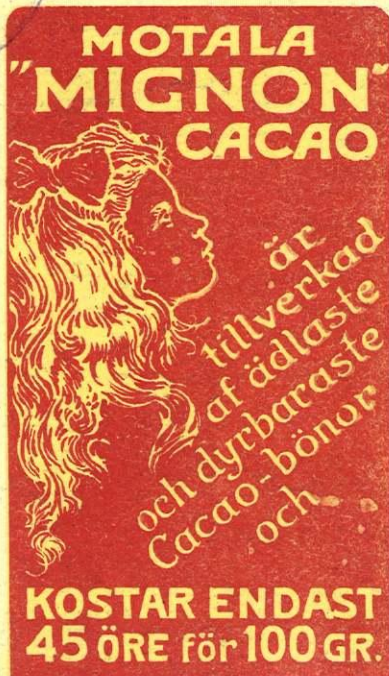
IDUNS Romanpristäfling
7,500 Kr.

IDUNS Operapristäfling
6,000 Kr.

"ÅRETS TOLF KAPITEL"
1,200 Kr.

PRISTÄFLINGAR HVARJE VECKA
dessutom, hvare alla IDUNS läsare kunna deltaga.

PRENUMERERA!

**GIF
BARNEN**

**MOTALA
"MIGNON"
CACAO**

SÅ
BLIFVA DE

FRISKA OCH RÖDBLOMMIGA